

Eve Giden Yol

Sinopsis

Kayalık yüksek bir tepede, yaşlı bir meşe ağacının altında küçük bir yatır kubbesi. Kubbenin hemen yanında çukurluğu bir kuyu ve kuyunun etrafında, yaşları sekiz ile onüç arasında değişen, giysileri lime lime oluş ve her birinin üzerinde onlarca davar çanı asılı 17 kız çocuğu, efsanevi güzellikte genç bir kızı yıkamaya çalışırlar...

Bu esnada, elinde buhurdanlık taşıyan Mahmut adında bir genç, kubbe duvarlarını öperek kubbenin etrafını birkaç kez döndükten sonra, kapının önünde sırtını duvara yaslayıp yere oturur. Gözleri uzak bir noktaya bakan Mahmut, yıllar öncesini anımsar...

Osmanlı İmparatorluğu'nun Seferberlik ilan ettiği Birinci Dünya Savaşı arefesi. Devletin, ülkenin çoğu yerinde otoritesini kaybetmesi sonucu oluşan karmaşada, askere gitmemek için firar edip etnik esaslara dayanan çeteler oluşturan eşkıyalar, alevi bir köye saldırarak bütün köy sakinlerini zeytinyağı mengenesine kapatıp mengeneyle ateşe verirler. Ancak eşkıyalar, yaktıkları köyden 8 - 12 yaşları arasında 17 kız çocuğunu kaçıtır ve tecavüz ettikten sonra her birine, davarlara takılan çingiraklardan onlarca çingirak takarak kasabaya gönderirler...

Kasabanın yaşlıları bir meclis toplayarak tecavüze uğrayan kız çocukların akibetini tartışır. Ancak bir karara varamazlar. Bu nedenle, eski adetlere göre helal ile haramı ayırd edemeyecek yaşta bir çocuk bulup kızların akibetini bir bilmece halinde ona sorarlar. Böylece "kirletilen" kızlar "Kan Kuyusu" denilen eski bir sarnıca götürülerek öldürülecek ve kuyuya atılacaklardır. Önce kızları öldürecek bir gönüllü aranır. Gönüllü çıkmayınca kura çekilir ve bu zor görev Mahmut adında bir gence düşer.

Kızlar yıkanır ve cenaze namazları kılınır. O gece ağıl yerine kullanılan ve içinde kaya mezarları bulunan eski bir mağarada uyuyan kızlar, şafak sökerken son yolculuğa çıkacaklardır. Mahmut onlarla birlikte mağarada geceler ve sabaha kadar gözüne uyku giremez. Şafak sökerken Mahmut'un sözlüsü yanına gelir ve kızları öldürmemesi için ona yakarır. Ancak Mahmut kızları öldürmezse bir daha kasabaya ayak basamayacaktır. İki sevgili can pazarlığı yaparken Derviş Baba adında bir ihtiyar gelir ve Mahmut'a bazı öğütler verir. "Öldürmenin her zaman cinayet olmayacağı gibi, cinayet de her zaman öldürmek olmadığını" söyleyerek zor bir muaama ortaya atar ve kızların kaderinin artık Mahmut'un vicdanına kaldığını ima eder. Mahmut gün ağarırken yola koyulur...

Mahmut çanlı kızları "Kan Kuyusu"na götürür, ama onları öldürmeye kıyamaz. Bu yüzden onları, uzak bir tepede bulunan yaşlı bir meşe ağacının altındaki yatıra götürür. Mahmut yatıra geldiğinde tütsü yakar ve bir buhurdanlıkla kubbenin

etrafında dualar mırıldanarak dönmeye başlar. Bu sırada buhurdanlıktan etrafa yayılan dumanı soluyan çanlı kızlar, meşe ağacının dibinde derin bir uykuya dalırlar. Kızların uyuduğunu gören Mahmut sessiz bir şekilde oradan uzaklaşır. Ancak kızları öldürmediğinin anlaşılmasından korkan Mahmut kendi kasabasına dönemez...

Böylece şehre gelen Mahmut, kaldırımında yürüdüğü için şehirliler tarafından tartaklanır*. Bu sırada, Demirci Petros adında biri Mahmut'u şehirlilerin dayağından kurtarır ve onu yanına alarak dükkanında çırak olarak çalıştırmaya başlar. Çok geçmeden çapa, orak vs. yaptırmak için demirci dükkanına gelen Hacı Reşat adında bir toprak ağası, Mahmut'u Demirci Petros'tan alıp kendi çiftliğinde kahya yardımcısı olarak çalıştırır.

Yüzyılın başlarında o yörede alevi köylüler pis sayılır ve kaldırımlarda yürümelerine izin verilmezdi. Alevi köylüler, iki kaldırımın arasında kalan, pis suların akıtıldığı, genellikle binek hayvanlarının geçtiği "târûka" denilen oluklarda yürümek zorundaydılar.

Bu sıralarda Osmanlı askerleri seferberlik için eli silah tutabilecek herkesi toplamakta, çoğu kimse savaşa gitmemek için dağlara firar etmektedir. Firar edenlerden birisi de Hacı Reşat'ın küçük oğludur. Askerlerin baskısından kurtulmak isteyen Hacı Reşat, Mahmut'a üç Osmanlı altını vererek kendi oğlu yerine Seferberliğe gitmeye ikna eder. Mahmut'a yolluk hazırlanır ve kahya tarafından tren istasyonuna kadar uğurlanır...

Yemen cephesine sevk edilen Mahmut, okuma yazma bildiği için çavuş rütbesiyle uzun süre İngilizlere karşı savaşır. Ancak açlık ve susuzluğa mahkûm olan askeri birlik çok geçmeden dağılır. Askerlerin bir kısmı kaçar, bir kısmı da İngilizlerin eline düşer. Bir arkadaşıyla kaçmayı başaran Mahmut, dönüş yolunu tutar. Yol geçerken uğradıkları bir kasabada, ölümcül bir hastalığa yakalanan arkadaşını terkedip yalnız başına yoluna devam eder. Önce Basra'ya, sonra da trenle Haleb'e gelir.

Mahmut, Haleb'e vardığında, henüz trenden iner inmez onunla savaştan dönen askerlerle birlikte, savaştan kaçtı muamelesi görüp istasyonda tren bekleyen bir Osmanlı paşası tarafından idamla yargılanırlar. Bu sırada Mahmut, yıllar önce yanında çalıştığı Demirci Petros'un paşa ile tartışmasını ve sonucunda paşa tarafından öldürülüşünü seyreder. Osmanlı birliği, Haleb'i terketmek üzere bir taraftan trene binerken, diğer taraftan da idam sehpaları kurulur ve savaştan kaçmış muamelesi gören iki düzine kadar askerin infazı başlar. Bu sırada trenin hareket etmesi üzerine, idam sırası Mahmut'a gelmeden infaz mangası trene yetişmek için görevini yarım bırakır. Mahmut böylece idamdan kurtulmuş olur...

Halep tren istasyonunda askerden dönen yakınlarını arayan yaşlı ve kadınlar mahmut'u darağacından indirirler. Mahmut, istasyonu terkedip Halep çarşısında girdiği bir handa, han sahibi kadın ve hizmetçileri tarafından taciz edilir. Onlardan kaçmaya çalışırken bir berber dükkanına sığınır. Yaşlı berber, Mahmut'un traşını

yapar, bir süre onunla sohbet ettikten sonra kızıyla evlenip yanında kalmaya ikna eder. Böylece berberin kızıyla nikahlanır, ancak gerdek gecesine kadar nikahlandığı kadını görmeyen Mahmut, onun oldukça yaşlı ve çirkin olduğunu görünce, kimseye belli etmeden oradan da kaçar. Fakat gece kaçarken, onun peşine genç ve güzel bir kız takılmıştır. Bu kız sevdiği kıza tıpatıp benzemektedir. Mahmut antik Yunandan kalma bir harabede geceyi geçirir ve onun peşine takılan kızın dizinde uyur. Şafak sökerken uyandığında onunla kaçan kızın aslında Antakya'yı simgeleyen mermer bir heykel olduğunu farkeder.

Mahmut, Antakya'ya vardığında, şehir Fransız lejyonerler tarafından işgal edilir. Şehirdeki Demirciler Çarşısı'ndan geçen Mahmut, bir insan kaosunun içine düşer. Fransız zenci lejyonlar halka beyaz ekmek dağıtmaktadır. Kalabalık dağıldığında, Mahmut tekrar kızı görür ama bu kez tecavüz edilmiş ve üzerine bir hasır parçası örtülmüştür. Mahmut, kızı elinden tutarak yaşlı meşe ağacının altındaki yatır kubbesine götürür.

Mahmut, çanlı kızları yıllarca önce bıraktığı gibi, hiç büyümeden ve hâla ağacın altında uyurken bulur. Bir buhurdanlık alıp tütsüyle kubbenin etrafında dolaşırken çanlı kızlar uyanır ve genç kızı oradaki kuyunun önünde soyarak yıkamaya başlarlar.

Bu sırada kubbeden çıkan iki kişi, kubbenin kapısının önünde çömelen Mahmut'un gözlerini bağlayarak içeriye alırlar. Mahmut, Kırklar Meclisi tarafından yemin ettirilir. Yemin seremonisi bittikten sonra Pir, Mahmut'a seslenir ve bundan böyle dünyayı yüreğiyle göreceğini, bu nedenle gözbağının artık önem taşımadığını ve gözbağını çözebileceğini söyler. Mahmut titreyen eliyle gözbağını indirip gözlerini açar, etrafına bakınır. Küçük kubbede kendisinden başka kimse yoktur. Dudaklarında anlamlı bir gülümseme yayılır...

Aslında bütün öykü, yemin töreni öncesi, "Hıdır" adlı yatır kubbesinin önünde çömelen Mahmut'un anımsadıklarından ibarettir...

Eve Giden Yol

Senaryo: Semir ARSLANYÜREK

1. DIŞ. KUYU YANI - GÜNDÜZ

12 yaşlarındaki bir kızın elleri, kuyunun ahşap çıkırığına zorlukla çeviriyor. Su dolu bakracı taşıyan ipin tamamı çıkırığa sarılınca, kız bir elini uzatıyor ve çalkalanan bakracı yakalayıp kuyunun ağzından çekiveriyor. Biraz ötede, her bir taraflarına keçi çanı asılı, elbiseleri lime lime yırtık ve yaşları 10 13 arasında değişen 17 kız çocuğu, genç bir kızı yıkıyorlar. Kız çocuklardan biri bakraçtan doldurduğu su kabağını genç kızın başından aşağı döküyor. İki kız onun uzun saçlarını tararken, diğerleri de genç kızın vücudunu lifliyor.

Buhurdanlık tutan bir el ve arkasında beyaz kubbenin duvarını üç kez öperek alnını dayayan Mahmut'un başı görünüyor. Mahmut, buhurdanlığını tütürerek kubbenin etrafında dönüyor. Her birkaç adımda duraklayarak tekrar beyaz kubbenin duvarını üç kez öpüp alnını duvara dayıyor. Biraz ötede, kuyunun yanbaşıda genç kızı yıkayan çanlı kızlar arada bir görünüp kayboluyorlar. Mahmut, beyaz kubbenin etrafında bir kez döndükten sonra, buhurdanlığı kubbenin duvarındaki oyuklardan birine bırakarak ahşap kapının eşiğinde, sırtı kapıya dönük çömeliyor.

2. DIŞ. BEYAZ KUBBE ÖNÜ - GÜNDÜZ

Profilde duran Mahmut'un dirsekleri dizlerine dayalı, başı ellerinin arasında kapının eşiğinde çömelmişken, fonda genç kızı yıkayan çanlı kızların beyaz bir çarşaf açarak ayağa kalkan genç kızın çıplak vücudunu örttükları görülüyor. Dönüp cepheden Mahmut'un yüzüne yaklaşıldığında gözlerinin uzak bir noktada sabitleştiği görülüyor. Bu sırada Mahmut'un belleğinde bir ses yankılanmaya başlıyor:

DIŞ SES

Kırkınıcı yeminim vallah, billah, tillah... Yetimin hakkını yemeyeceğim, haksıza boyun eğmeyeceğim. Elime, dilime, belime hakim olacağım. Aç olanı doyuracağım, susuz olanı içireceğim, çıplak olanı giydireceğim, nefsimi başkalarından üstün tutmayacağım, eve giden yolun sırrını cahillere açmayacağım... 12 kefilin huzurunda ettiğim bu yeminden dönersem eğer, siz bana şahit olun kardeşlerim, yoldaşlarım...

Yemin, Mahmut'un belleğinde yankılanırken, beyaz kubbenin kapısı açılıyor ve arkadan uzanan bir çift el Mahmut'un gözlerini bağlıyor. Bu sırada Mahmut yıllar öncesini anımsıyor. O yıllar ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun, Anadolu'nun çoğu yerinde otoritesini kaybettiği seferberlik yılları...

3. İÇ. ZEYTİN YAĞI PRESİ - GECE

Antakya'nın bir dağ köyünde, bir zeytinyağı presinin içi... Presin altında sıkışan çuval bezlerinden katranı andıran kahverengi bir sıvı akıyor. Çuval bezlerinden açıldıkça, çuvalları sıkıştıran çelik vida kadraja giriyor. Bu sırada vidayı sıkıştıran mengene işçilerinin yağlanmış şalvarlarıyla çıplak ayaklarının bir sağa bir sola koşturdukları görülüyor...

İşçiler, pres vidasının direğini sıkıştırarak kameranın önüne kadar geliyorlar. Sonra onu presin öbür tarafına iterek boşaltıyorlar. Direği hareket ettirmek zorlaştığından bu kez ona bağlı bir ipi, dikey duran ve kendi etrafında dönebilen başka bir direğe bağlıyorlar.

İşçilerden biri, su ısıtılan bir kazana daldırdığı ahşap tulumu alarak presin altında sıkışan çuval bezlerine döküyor. Sıcak su buharlaşarak katran renginde oluklarda akıyor. İşçi tulumu yere bırakıp kalınca bir sıvı alıyor ve presin altında bir kenara kayan çuval bezlerini sıkıştırarak düzeltiyor. Diğerleri, koşar adımlarla direğin etrafında dönerek onu çeviriyor ve pres vidasını sıkıştıran öteki direğin ipini sarıyorlar.

Biraz ötedeki dövenin taşını çeviren, olgun bir defne tanesi kadar siyah ve gözleri bağlı bir atın başı etrafını görmemenin sıkıntısı içinde, ama mağrur bir şekilde attığı adımlara göre sallanarak hareket ediyor. At arada bir huysuz bir şekilde gemini çığneyerek kısa kısa kişniyor.

Döven taşının altında zeytin taneleri çıtırtılarla eziliyor. Silindir biçimindeki döven taşından hafifçe uzaklaşıp tepeden bakıldığında siyah atı yularından tutup dövenin etrafında dolaştıran bir adam görünüyor. Bu sırada atın huysuzluğu artıyor, sık sık kişnemeye ve gemlerinden kurtulmak için daha da çırpınmaya başlıyor. Dövenci atı okşayıp sakinleştirmeye çalışıyor:

DÖVENCİ

Sss... sakin ol yavrum... Sss...

Fakat at sakinleşeceği yerde azıyor, sinirlice kişneyip şaha kalkıyor. Arka planda çalışan işçiler adamın yardımına geliyorlar. Bu sırada, dışardan silah sesleri ile birlikte at kişnemeleri ve bir kalabalığın ağlaşan, bağrışan sesleri işitiliyor...

İçerdekiler daha ne olduğunu anlayamadan, mengenenin ahşap kapısı açılıyor ve çoluk çocuk, genç ihtiyar bütün köy halkı mengeneye dalıyor. Mengeneye girenler korkulu yüz ifadeleriyle kimi ağlaşıyor, kimisi ağlayanları teskin etmeye çalışıyor. Mengene işçilerinden biri, bu kez gelenlere yönelip ne olduğunu soruyor:

MENGENE İŞÇİSİ

Ne oluyor yaho? Durun durun, hooop! Allah allah!

Ne var ki mengeneye girenler, konuşacakları yerde daha bir coşkuyla ağlaşıp feryat ediyorlar ve dışardan itenlerin baskısıyla adamın üzerine doğru yürüyorlar...

4. DIŞ. ZEYTİNYAĞI PRESİ ÖNÜ - GECE

Mengeneye girenlerin yüzlerinde korku ifadeleri, gözyaşları. Kimi kadınların kucığında bebekleri ağlıyor... Bu sırada mengene kapısından dışarı görünüyor. Mengene binasının avlusunda eli silahlı atlılar, sinirli bir şekilde kendi etrafında dönen atlarının dizginlerini zaptetmeye çalışarak, silahlarının dipçikleriyle köylüleri mengeneye girmeleri için zorluyorlar.

Avluda, silahlı 20 kadar atlı, köy halkını tekme tokat mengeneyle sokarlarken 8 12 yaşları arasındaki kızları çekip bir kenara ayırıyorlar. kız çocuklar ağlaşarak onları ailelerinden ayıran çete mensuplarından kurtulmak için çırpınıyorlar.

Köylülerden biri kızını almak için çabalıyor ve atlıyı yakalayarak atından aşağı düşürüyor. Bu sırada biraz kenarda duran iyi giysili bir atlı, köylüye ateş ediyor. Kurşunun isabet ettiği köylü bir sıçramayla yere yıkılıyor. Köylünün yere düşmesiyle köylü kadınlardan biri çıldırmış gibi feryat ediyor.

Biraz önce köylüye ateş eden, iyi giysili ve her halinden çetenin başı olduğu anlaşılan atlı, nişan alıp tekrar ateş ettikten sonra, yüzünde soğukkanlı bir gülümseme beliriyor...

Biraz önce çalgınca feryat eden kadın, alnında bir delik ile gözleri açık yerde yatıyor. Artık bütün köylüleri mengeneyle tıkayan çete mensupları, kapının önüne yığıldıkları çalı ve odunları ateşe veriyor. Mengene tutuşuyor ve her bir tarafından dumanlar fışkırıyor.

Atlı çetenin her biri, prese sokmadıkları kızlardan birini terkisine alıp atını mahmuzluyor ve gecenin karanlığında kayboluyorlar.

Mengenenin küçük penceresinin arkasında, köylülerin nefes alabilmek için pencere kenarına yığıldıkları görülüyor. İçerden çocuk ağlaşmaları ve dumandan boğulmak üzere olan insanların öksürüklerle karışık feryatları işitiliyor. Birileri pencerenin demirlerini kırmaya çalışıyorlar, ama çok geçmeden pencereden çıkan duman onları örtüyor. Kısa bir süre içinde alevler dört bir tarafı sarıyor...

5. DIŞ. DAĞ BAŞI - GÜNDÜZ

Sıcak bir sonbahar günü. Kanyon vadinin kayalıklı yamacının tepesinde, silahlı bir grup eşkiya, belirli aralıklarla sıralanmış dikiliyor. Eşkiyalardan her biri, ikide bir küfürlü naralar atarak ateş ettikleri yer atış menziline dışında olacak ki havaya rastgele ateş ediyor.

Kanyonun başka bir yamacında ise, kayaların arkasında içi saman dolu kuklaların yanısıra birkaç kişilik bir grup, eşkiyanın kasabaya girmesini engellemek için nöbet tutuyorlar. Bu sırada kayalardan birinin arkasında tünemiş olan Mahmut, kirli beyaz başörtüsünün kenarıyla alnındaki ter damlacıklarını kurularken, ellerinde yiyecek ve çömlek su testisi taşıyan iki kişi kayalıklı yamacı tırmanıyorlar. Gelenlerden Cemil, kayanın üzerine çıkıyor ve elini yanağına dayayarak bağırıyor:

CEMİL

He he heeeyy!.. Heh heeeyy!..

Mahmut ayağa kalkıp elini gözlerinin önüne siperlik yapıyor ve sesin geldiği yöne bakıyor. Bu arada koşarak bir kayaya tırmanan Haydar elini yanağına dayayarak gelenlere karşılık veriyor:

HAYDAR

Ho ho ho hovv!.. Bu tarafa, bu tarafaaa!..

Karşı yamacın sırtında bulunan çete mensupları, sözleri anlaşılmayan bir küfür furçasının ardından silahlarını ateşliyorlar. Nöbetçilere yiyecek ve çömlek bir su testisi taşıyan Cemil, arkadaşıyla kayalıkların arasına geldiklerinde taşıdıklarını bir kayanın gölgesine bırakıyorlar. Cemil karşı yamaca bakıp mırıldanıyor:

CEMİL

Bugün epey kalabalıklar, şeytanın bereketi...

HAYDAR

Kulağasma... ellerinden bir şey gelse, hiç bekler miydi, it sürüsü?..

Bu sırada nöbet tutanlar bir daire şeklinde yere bağdaş kurup oturuyorlar. Haydar besmele mırıldanarak sofrayı açıyor ve böylece yemek yemeye başlıyorlar. Sofraya oturanlardan biraz yaşlıca olanı, tandırda pişirilmiş darı ekmeğini parçalara ayırarak her birine uzatıyor. Diğerlerinin elleri aldıkları ekmeğin parçalarının içine çökelek ezip yerleştiriyor ve kuru soğanla birlikte iştahla yiyorlar.

Yemekten payını alan Mahmut, biraz öteye çekiliyor ve kayanın dibine çömelerek sessizce karnını doyuruyor. Bu sırada çömlek testiden su içen Haydar, birşeyler mırıldandıktan sonra, biraz ötede sigara saran Cemil'e sesleniyor:

HAYDAR

Anlat hele, bre Cemil. Kasabada vaziyet nasıl, kim öldü kim kaldı?..

Cemil, sigarasını diliyle ıslatıp yapıştırırken Haydar'a cevap veriyor:

CEMİL

Vaziyet aynı, değişen bir şey yok... Osmanlı seferberlik ilan etti edeli, eli silah tutan firar edip eşkıyalık yapıyor.

HAYDAR

Yapma yaho... şimdi anladım çakal sürüsünün çokluğunu. Demek firar eden bunlara katılmış... Hep böyle olagelmiş Cemil, hep altta kalanın canı çıkar zaten...

Haydar lafını bitirmemişti ki, karşı yamaçtan bir küfür furyasının ardından tekrar tüfekler patlıyor.

HAYDAR (devam)

Yine analar ağlayacak, desene... Nice kadın dul, nice çocuk da yetim kalacak...

Bu sırada Mahmut, çömlek testiye alarak ağzına değdirmeden ayakta su içiyor...

Testiden dökülen su Mahmut'un ağzından taşarak göğsüne doğru akarken, karşı taraftan rastgele sıkılan kurşunlardan biri testiye isabet ediyor ki, testi Mahmut'un elinde parçalanıyor. Mahmut, irkilerek şaşkınlıkla elinde kalan testi kulpuna, sonra da sinirli bir ifadeyle karşı sırta bakıyor ve arkadaşlarının şaşkın bakışları altında bir ok gibi fırlıyor. Bir kayaya dayalı tüfeğini kaptığı gibi koşarak yüksekçe bir yere tırmanıyor ve tüfeğini karşı sırta doğrultuyor. Mahmut'u durdurmak için fırlayan Haydar, birkaç adım attıktan sonra ona sesleniyor:

HAYDAR (devam)

İn oradan Mahmut! Kazara seni de vururlar. Hem menzil dışındalar, ateş etme mermiye yazık...

Mahmut, tüfeğini sağ omuzuna dayayıp uzun uzun nişan alırken alnında birikmiş ter damlaları şakağından aşağıya süzülüyor. Bu sırada kamera namluyu takip ederek namlunun ağzına dönüyor ve namlunun ağzından girerek karanlığa bürünüyor.

6. İÇ. DERGAH - GECE

Uzaktan karanlıklar içindeki ve sadece dervişlerin aydınlatıldığı dergahta, Kırklar Cemi toplanmış, ortalarında gözleri bağlı genç bir adam oturuyor. Adamın önünde bağdaşkuran şeyh, şiir okur gibi bir şeyler anlatıyor:

PİR

Bu yolda, ancak tanrının gönderdiği bir elçi, dünyayı fethedecek bir hükümdar, veya hiç nefret tanımamış ve yüreği sevgiyle dolu bir insan yürüyebilir... İyi düşün oğlum... Bizden önce geçenler “gelme gelme, dönme dönme” demişler “gelenin malı, dönenin canı”...

KIRKLAR MECLİSİ

Bismi şah! Allah allaaah, allah allah!

7. DIŞ. DAĞ BAŞI - GÜNDÜZ

Kamera tüfeğin namlusunun içinden çıkıyormuş gibi karanlık görüntüden namlunun ağzına çıkıyor. Bu sırada, arpacık, göz ve gezden bir gözü yumulu Mahmut’un terli alını görünüyor. Mahmut’un parmağı tetiği çekiyor ve Mahmut, kulakları sağır eden bir patlamayla sarsılıyor.

Karşı yamaçta kurşunun isabet ettiği bir adam uçuşuma düşüyor. Ardından “vaah” türünde sesler kanyonda yankılanırken çetelerin açtığı yaylım ateş ortalığı gürültüye boğuyor.

Mahmut bir an şaşkınlıkla karşı yamaca bakıyor, sonra eliyle ağzını örtüp kulakları çınlatan bir zılgıt çekiyor. Mahmut’un zılgıtı kesilmeden, Haydar da zılgıt çekmeye başlıyor. Zılgıt çeken başka birinin ağzı eliyle örtülü. Ve bir başkası zılgıt katılırken, Mahmut’un tarafındakilerin hepsi birden zılgıt sesleriyle karşı yamaçtan sıkılan silah seslerini bastırıyor...

8. DIŞ. KASABA MEYDANI - GÜNDÜZ

Kısmen elbiseleri yanmış, duman isinden suratı kapkara olmuş patlak gözlü ve 13 yaşlarında gözükten bir delikanlı spastik bir hali varmış gibi, arada bir hıçkırarak titriyor ve bazan da sessizce ağlıyormuş gibi yüz kasları ve dudakları geriliyor. Kasaba meydanında, delikanlının etrafını saran kalabalıktan insanı rahatsız eden bir uğultu işitiliyor. Delikanlının yanında duran ak sakallı AyyaşKamil bir şey sormuş olacak ki, aynı zamanda sağır ve dilsiz olan delikanlı, olanları jestlerle anlatmaya çalışıyor. Bu sırada Ayyaş Kamil, uğultudan rahatsız olmuşçasına sinirli bir ses tonuyla kalabalığa bağırıyor:

AYYAŞ KAMİL

Susun, susun edebizler! Kesin şu zırlıtyı yaho!..

Ayyaş Kamil’in bağırmasıyla, uğultu fısıltıya dönüşüyor. Bu sırada Yanında duran ama kendisinden daha diri görünen başka bir ihtiyara dönüp usulca soruyor:

AYYAŞ KAMİL (devam)

Ne diyor?

İHTİYAR

Herkesi mengeneye kapatıp yakmışlar, öyle diyor...

Ayyaş kamil inanmıyormuş gibi bir yüz ifadesiyle soruyor:

AYYAŞ KAMİL

Yok yaho! Öyle diri diri mi yakmışlar?.. Sor bakalım...

İhtiyar işaretlerle delikanlıya bir şeyler soruyor. Delikanlı karşılık vermiyor, yüzü gülüyormuş gibi geriliyor, sonra bütün vücudu sarsılarak sessizce ağlamaya başlıyor.

Delikanlının etrafında toplananlar hafifçe itişiyor, delikanlının vereceği karşılığı görmek için başlarını uzatıyorlar. Ayyaş Kamil, başını yanındaki ihtiyara çevirip soruyor:

AYYAŞ KAMİL (devam)

Ne dedi?

İHTİYAR

Bir şey demedi, ağlıyor...

Ayyaş Kamil, düşünceli bir şekilde başını sallayarak derin iç çekiyor. Bu sırada elinde bir su kabağıyla yaklaşan bir kadın delikanlıya su içirmeye çalışıyor. Su kabağını delikanlının ağzına dayıyor. Su delikanlının ağzının iki tarafından dökülüyor, bir iki yudum içtikten sonra boğulurcasına öksürmeye başlıyor...

9. DIŞ. DAĞ BAŞI - GÜNDÜZ

İkinci vakti, çetelerin bulunduğu sırtta kimsecikler görünmüyor. Mahmut, bir kayanın gölgesinde uyurken biraz ötede birkaç kişi yere bağdaş kurmuş kendi aralarında, kuru keçi dışkısıyla oynanan bir oyun oynuyorlar. Yerde bağdaş kuranlardan birinin eli, yere kazınmış küçücük çukurlara kuru keçi dışkısı sayıyor.

DIŞ SES

Çift, çellen çift, iki daha, bir daha... Bunlar benim. Sen oyna...

Kayanın gölgesinde uyuyan ve gözleri başörtüsüyle bağlı olan Mahmut'un yüzü, kâbus görüyormuş gibi geriliyor, çene kasları kasılıp sarsılıyor. Bu sırada Haydar, Mahmut'un durumunu farketmiş olacak ki, başucunda çömeliyor, önce eliyle Mahmut'un alınına dokunuyor, sonra hafifçe omuzundan sarsıyor:

HAYDAR

Uyan Mahmut, uyan...

Mahmut telaşla doğruluyor ve henüz gözlerini açmadan soruyor:

MAHMUT

Ha! Ne oldu, ne var?..

Mahmut gözbağını sıyırıp gözlerini oğuştururken, Haydar sakın bir ses tonuyla ona sesleniyor:

HAYDAR

Korkma, korkma... Bir yaramazlık yok...

Mahmut gözlerini oğuşturduktan sonra, uyku sersemliğiyle etrefına bakınıyor ve garip bir şekilde ellerini açarak onları ilk defa görüyormuş gibi inceliyor. Ardından ürkek bir bakışla Haydar'a bakıyor ve titrek bir sesle ona sesleniyor:

MAHMUT

Off... başım çatlıyor... Korkunç bir kâbus gördüm Haydar...

HAYDAR

Hayırdır inşallah.

MAHMUT

Elimde kasap bıçağı gibi keskin, büyük bir bıçak varmış... bir koyun sürüsüne dalmışım, kestikçe kesmişim kuzuları... Her taraf kana bulanmış...

Haydar tekrar Mahmut'un omuzuna dokunarak onu biraz sakinleştirmeye çalışıyor:

HAYDAR

Endişelenme, gerçekte rüyaların tersi olurmuş...

Haydar, Mahmut ile karşı karşıya. Haydar konuşmaya devam ediyor:

HAYDAR (devam)

İstersen bugün kasabaya in, biraz dinlen. Ateşin var Sanki.

Mahmut elini alnına götürüp hafifçe dokunurken mırıltılı bir sesle soruyor:

MAHMUT

Yok yaho... Kasabaya insem mi dersin?..

Tam bu sırada hafif esen rüzgarın hışırtısına bir sürüden gelen çingirak sesleri karışıyor. Mahmut bir an dikkat kesildikten sonra Haydar'a sesleniyor:

MAHMUT (devam)

İşitiyor musun Haydar?.. Geçitten bir sürü geçiyor sanki...

Haydar bir şey işitmemiş olacak ki, aynı gülümsemeyle cevap veriyor:

HAYDAR

Ne sürüsü yaho?.. Bu zamanda sürü nereden gelsin? Rüyanın tesirindedir. Hadi sen yüzünü yıka, Cemil ile kasabaya in...

Haydar lafını bitirmeden ayağa kalkıyor ve kalkması için elini Mahmut'a uzatıyor. Bu arada rüzgar esintisinin hafiflemesiyle, geçitten gelen çingirak sesleri tekrar iştiliyor. İkisi de kulak kabartıp bir an bekliyorlar. Haydar da sesleri işitmiş olacak ki, Mahmut'a hak veriyor:

HAYDAR (devam)

Allah, allah... sesleri ben de işitir gibi oldum...

Bu sırada, tekrar dikkat kesilen Mahmut, çingirak seslerinin çok net bir şekilde işitilmesiyle, geçide inmek için davranıyor. Kayaya dayalı tüfeğini kaptığı gibi yamaç aşağı koşuyor. Durumdan endişelenen Haydar, Mahmut'u durdurmaya çalışıyor, etkili olamayınca biraz ötede oyun oynayan arkadaşlarını uyarıyor:

HAYDAR (devam)

Bekle Mahmut! Açığa çıksınlar, orada yolu keseriz... Uloo Hamooo! Kıçınızı kaldırın! Cemil, uyuyanları da uyandır, gözünüzü dört açın!..

Haydar vakit kaybetmeden Mahmut'un peşinden gidiyor. Oyun oynayanlar telaşla yerlerinden fırlayıp mevzileniyorlar. Biaz uzaktan Cemil'in uyuyan iki üç kişiyi uyandırdığı görülüyor:

CEMİL

Kalk Süleyman, kalk! Ahmet, Ahmet!.

Uzaktan, Mahmut ile Haydar'ın dağın yamacındaki çakıl dolu olukta, düşe kalka aşağıya süzülükleri görülüyor. Mahmut önde, Haydar biraz arkada aynı yamaçtan aşağıya iniyorlar.

10. İÇ. TÜNEL - GÜNDÜZ

Tünelin ağzında, giysileri lime lime olmuş ve her birinin üzerine onlarca keçi çanı tutturulmuş 17 kız çocuğu beliriyor. Kızlar ürkek bir şekilde karanlık tünele girmek üzereyken, tünelin ortalarında bir yerde mevzilenmiş Mahmut ve Haydar kadraja giriyorlar. Gördüklerinden bir şey anlamamış olacaklar ki, iki genç adam şaşkın bir ifadeyle birbirlerinin suratına bakıyorlar...

17 kız çocuğu yavaş, ürkek adımlarla ve birbirlerine tutunarak tünele giriyorlar. Giysileri lime lime yırtılmış, bedenlerinin görünen yerlerinde morartılar ve ısırık izleri görülüyor.

Kızların hâla yaklaşmakta olduğunu gören Mahmut'un sesi tünelde yankılanıyor:
MAHMUT

Yerinizde kalın, yoksa ateş ederim! Kimsiniz, nereden geliyorsunuz?!

Mahmut ile Haydar'ın arasından görünen kızlar, hep birden ağlamaya başlıyorlar.

11. DIŞ. BİR EV AVLUSU - GÜNDÜZ

Çömlek testiden, yeni kalaylanmış bakır bir tasa dökülüyor. Genç ve oldukça güzel bir kız olan Safiye, Mahmut'un gözlerinin içine bakarak doldurduğu tası ona uzatıyor. Safiye, çanlı kızların yatır kubbesinin yanında yıkadıkları kızdan başkası değildir...

Mahmut, yere bakarak uzatılan tası alıyor ve kana kana su içmeye başlıyor. İçerken bir ara gözlerini kaldırıp bir an kendisine su veren Safiye'ye bakıyor ve içtikten sonra tekrar tası ona uzatıyor. İki kadın çıkrıklı kuyudan su çekerken kız tası tekrar doldurarak avlunun bir köşesinde akibetlerini bekleyen çanlı kızların yanına gidiyor ve onlara su içirmeye başlıyor

12. DIŞ. DERGAHIN ASMALI AVLUSU - GÜNDÜZ

Dergahın asmalı avlusunda, şeyhin etrafında yere bağdaş kurarak oturan ihtiyarların ağzını bıçak açmıyor. Alnına dayadığı eliyle yüzünü kapatan şeyh, derin iç çekerek doğruluyor ve hafif bir sesle mırıldanıyor:

ŞEYH

La havle vele kuvvete ille billeh ul aliyyul azim...

Şeyhin bu lafı üzerine ihtiyarlar, üzgün bir ses tonuyla bir ağızdan söyleniyorlar:

İHTİYARLAR

İnne lillehi ve inne ileyhi raciun...

Şeyh ile aynı sırada oturan Derviş baba, piposunu yaktıktan sonra üzgün bir gülümsemeye ihtiyarları süzüyor.

DERVİŞ BABA

Susuyorsunuz ama, allah bilir ya, içinizden geçeni okur gibiyim. Sizce bu yavrular kirletilmiştir ve onlara mekruh gözüyle bakıyorsunuz. Kimbilir?.. Belki de, ölüm fermanlarını bile hazırlamışsınızdır...

İhtiyarlardan biri, Derviş babanın bu tutumundan rahatsız olmuş gibi itiraz ediyor:

İHTİYAR

Kirletilmesine kirletilmiş... Gel gelelim ki onların bir suçu yoktur, kötü bir mukadderata kurban gidecekleri alınlarına yazılıdır. Gökte yazılan yerde silinir mi?

Bu sırada Derviş baba ayağa kalkıp ihtiyarların etrafında dolaşmaya başlıyor:

DERVİŞ BABA

Bu günahsızlara ne kastınız var?

Şu ana kadar sessiz kalan şeyh, kararlı bir ses tonuyla Derviş babayı yanıtlıyor:

ŞEYH

Kimsenin bir kastı yok. Ancak zillet içinde yaşamaları doğru mudur?.. Bugün kötü bir mukadderata kurban gittiler, ona diyecek yok! Ama, birkaç sene sonra neler olur, ne hale düşerler?..

DERVİŞ BABA

Ati zamanda ne olacağını kimse bilemez... Bu mazlumlara gelince... Çocuğu az olan her aile, birini himayesine alsın derim, doğrusunu allah bilir...

İhtiyarlar, başları bükük bir şekilde şeyhi dinliyorlar. İhtiyarlardan biri şeyhin düşüncesine katılıyor:

İHTİYAR

Ama kirletilmiş bir kızı himayemize alsak bile, büyüyünce onunla kim evlenir? Sen oğluna alır mısın?

ŞEYH

Hiç kimse... İşte benim söylemek istediğim bundan ibaret... Bir zamanlar kötü yola düşseler de, fesada sebep olan biz olmaz mıyız?

DERVİŞ BABA

Allah bilir... Amma velakin bu mazlumların kanına girmeden elbet bir çare bulunur...

Derviş baba önündeki ihtiyarın gözlerinin içine bakıyor. İhtiyar, bir an Derviş babaya baktıktan sonra yüzünü şeyhe çeviriyor. Çaresiz kalan şeyh son sözünü mırıldanıyor:

ŞEYH

Kırklar, üçler, yediler karar veremezse, bizden önce geçenler helal ile haramı henüz ayırd edemeyen bir çocuğa sorardı.

13. DIŞ. DERGAHIN ASMALI AVLUSU - GÜNDÜZ

Şeyh elinde duman tüten buhurdanlığı, beyaz çarşaf ile örtülü dört yaşlarında bir çocuğun etrafında dolaştırıyor. Çarşafın altından görünen çocuk kendi aleminde, göğsüne asılı bir nazarlığı eliyle kurcalayıp oynuyor. Şeyh buhurdanlığı yere koyup mırıldanmayı kestikten sonra sakın bir ses tonuyla çocuğa sesleniyor:

ŞEYH

Bak oğlum, sana bir bilmece soracam. İyi düşün ve bana öyle cevap ver. Diyelim ki, bahçede bir elma ağacı olsa ve bu ağacın bir dalı uzanıp yola sarkarsa elmaları çalınmaz mı?

ÇOCUK

Hııı...

ŞEYH

Söyle oğlum, elmalar çalınmasın diye, o dal kesilir mi?..

Çocuk çarşafın altında nazar boncuğuyla oynamaya devam ederek olumlu anlamda başını sallıyor. Çarşafın dışından cevabı alamayan şeyh tekrar soruyor:

ŞEYH (devam)

İşitemedim... Yüksek sesle söyle oğlum, kesilir mi?

Çocuk sesini yükseltiyor:

ÇOCUK

Kesilil...

Şeyh olumlu cevap alınca elleriyle yüzünü kapatıp dua gibi bir şeyler mırıldanıyor...

14. DIŞ. KUYULU AVLU - GÜNDÜZ

Çıkrıklı kuyunun bulunduğu avluda, aralarında Safiye'nin de bulunduğu birkaç kadın çanlı kızlardan kimisini yıkıyor, yıkanmış olan kimisinin de çanlı elbiselerini

giydireyor. Avluda su şırıltıları ve çingirak seslerinden başka bir şey işitilmiyor. Kadınlar, konuşmamaya anlaşmışlar gibi ağızlarını açmıyorlar, sadece arada sırada anlamlı bir şekilde bakıyorlar...

15. DIŞ. KASABA MEYDANI - GÜNDÜZ

Mahmut, etrafında dizilen gençlerin ortasında, kendi etrafında dönerek tekerleme okumak suretiyle kura çekiyor:

MAHMUT

Fuş, fuş değirmenci. Ne yolcusun ne hancı. Akıl veren çingene, sana yaramaz gene. Bana bir bir anlattı. Doğruya yalan kattı. Ne hikaye...

Mahmut, her bir gencin göğsüne dokunarak tekerlemeyi okumaya devam ediyor:

MAHMUT (devam)

ne masal, yazıcı kalemi al. Kim okudu kim yazdı. Bu düzeni kim bozdu. İçim yanar nideyim, ipek bir mendil verin, alın terim sileyim. Sen çık!

Bir ağaç kütüğünün üzerinde oturan ihtiyarlar, tesbih tutan ellerini ileriye uzatmış tesbih çekiyorlar.

MAHMUT (DIŞ SES) (devam)

Fuş, fuş değirmenci. Ne yolcusun ne hancı. Akıl veren çingene, sana yaramaz gene. Bana bir bir anlattı, doğruya yalan kattı.

Mahmut bir tek kişiyle kalmış ikisi arasında kura çekmeye devam ediyor:

MAHMUT (devam)

Ne hikaye, ne masal. Yazıcı kalemi al. Kim okudu kim yazdı. Bu düzeni kim bozdu. İçim yanar nideyim, ipek bir mendil verin alın terim sileyim.

Mahmut, tekerlemenin son sözünü söylediğinde kuranın kendisinde kaldığını farkediyor ve sanki yanlış bir şey yapmış gibi şaşkın bir şekilde etrafına bakıyor...

Mahmut, üzgün bir ses tonuyla kendi çektiği kuraya itiraz ediyor:

MAHMUT (devam)

Olmadı... Kurayı tekrar çekmemiz lazım!..

Ağaç kütüğüne oturup tesbih çeken ihtiyarlardan birkaçı aynı anda soruyorlar:

İHTİYARLAR

Nedenmiş o? Niye tekrar kura çekeceksin, Mahmut?

Bu arada ihtiyarlara yaklaşmış olan Mahmut, suçlu suçlu açıklamaya çalışıyor:

MAHMUT

Son tura kadar kendimi saymayı unuttum...

Biraz ötede, bir duvarın dibine çömelip tesbih çeken bir ihtiyar, Mahmut'a itiraz ediyor:

İHTİYAR

Kurayı kendin çektin Mahmut, kura haktır...

İhtiyarların önünde dikilen Mahmut, itiraz eden ihtiyara birkaç adım atarak durumu izah etmeye çalışıyor:

MAHMUT

Yanlışlık olursa hak değildir... Son tura kadar kendimi saymadım, dede...

Bu sırada gençlerden birinin sesi işitiliyor:

BİR GENÇ

Başkası çekseydi doğru, ama kurayı sen çektin. Her koyun kendi bacağından asılır...

Bunun üzerine Mahmut, sesin geldiği birkaç gencin toplanmış olduğu yöne dönüp onlara ilerliyor:

MAHMUT

Velev ki bir koyun için kura çekilseydi, bu durumda koyunu bana verir miydiniz?

Kuraya katılanların arasında duran bir genç, Mahmut'a sert çıkışıyor:

BAŞKA BİR GENÇ

Ya sen? Koyun sana çıksa, yalnızlık oldu diyecek kadar miskin misin? Gözaçıklık taslama Mahmut!

Gençlerin arasından Mahmut'un öfkeyle onlara yaklaştığı görülüyor.

MAHMUT

Hakaret etme bre!

Mahmut konuşan gencin yüzüne bir tokat atıyor. Tokadı yiyen genç önce afallıyor, sonra karşı saldırıya geçiyor. Ortalık birbirine giriyor. İhtiyarlardan bazıları kalkıp birbiri üzerine yığılan gençleri ayırmaya çalışırken etraftan bağırışlar işitiliyor:

BİR SES

Mahmut, Mahmut!..

İKİNCİ BİR SES

Bırakma onu! Sen ne yapıyorsun?!

ÜÇÜNCÜ BİR SES

Ayıptır yaho, kavga etmeyin!..

Bu sırada her birkaç kişi Mahmut ile diğerini sıkıca tutup birbirinden ayırıyorlar...

Birden meydana Derviş baba beliriyor. Ne olduğunu anlamamış bir tavırla etrafı süzerek soruyor:

DERVİŞ BABA

Ne oluyor burda?

Derviş babanın gelişiyile ortalık sakinleşiyor. Mahmut, soru ona yöneltilmiş gibi sakin bir sesle yanıt veriyor:

MAHMUT

Kurada hata ettim, kimse kabul etmez oldu, Derviş baba...

Derviş baba, Mahmut'a bir iki adım yaklaşarak elini omuzuna koyarak sakin bir edayla ona sesleniyor:

DERVİŞ BABA

Öyle sille tokatla kura çekilir mi?... Birkaç beyaz çakıl toplayın, bir tanesi de siyah olsun...

Kenarları büzülüp torba haline getirilmiş bir mendilin içine daldırılmış bir erkek eli, torbayı sarsarak içinden beyaz bir çakıl çıkarıyor. Beyaz çakıl taşını çeken genç adamın yüzünde mutlu bir ifade beliriyor:

GENÇ

Beyaz...

Derviş baba, elinde tuttuğu torba ile başka bir gence yaklaşıyor: Genç elini torbaya daldırıp bir çakıl alıyor.

DERVİŞ BABA

Beyaz... Hadi, sıradaki... Seninki de beyaz... Beyaz... Yine beyaz...

Böylece gençler torbadan çakıl taşlarını çekerken nihayet sıra Mahmut'a geliyor.

Derviş baba, ona torbayı uzatıyor:

DERVİŞ BABA (devam)

Hadi Mahmut! Uzat elini...

Mahmut'un eli torbaya dalıyor ve bir çakıl çıkarıyor. Elini çevirip yavaşça açıyor ve siyah çakılı görür görmez onu ezmek istercesine tekrar yumruğunu sıkıyor... Mahmut'un siyah çakılı çektiğini gören Derviş baba, ona dönerek sakin bir ses tonuyla gerekli talimatı veriyor:

DERVİŞ BABA (devam)

Kura haktır, oğlum Mahmut... Başka çaren yok! Miskinlerin kanına girmek sana kısmetmiş. Gün doğmadan onları Kan Kuyusu'na götür...

Mahmut, üzgün bir şekilde Derviş babaya bakıyor. Derviş baba konuşmaya devam ediyor:

DERVİŞ BABA (E.D.) (devam)

... vazifen bittiğinde, üç el ateş edip işaret ver... Hadi yolun açık olsun!..

Derviş baba sözlerini bitirmeden Mahmut başını çevirip elindeki çakıl taşına bakıyor...

Mahmut'un eli açılıyor, siyah çakıl görünüyor. Mahmut tekrar yumruğunu sıkıyor.

16. İÇ. KAYA MEZARLARI MAĞARASI - GECE

Gecenin geç saatleri. Çanlı kızlar kaya mezarlarının bulunduğu bir ağılda, üzerleri çarşaflarla örtülü, samanların üstünde uyuyorlar. Duvara asılı bir zeytinyağı kandili, ağılı zayıf bir ışıkla aydınlatıyor. Kuru ot yığına oturan Mahmut, kurada çektiği siyah çakılı çakısıyla delmeye çalışıyor. Mahmut taşı deldikten sonra, deliğinden bir ip geçiriyor, bağlayıp boynuna takıyor. Tam bu sırada yüzüne başka bir ışık düşünce, başını o yöne çeviriyor.

Safiye, elinde bir çarayla ağılın girişinde, duruyor. Mahmut onu görünce ayağa kalkmaya davranıyor, fakat kalkamadan Safiye yaklaşıp onun yanına oturuyor. Bir an sessizce bakışıyorlar. Mahmut kızın bakışlarından utanıp önüne bakıyor. Safiye, bir uyuyan kızlara bir de Mahmut'a bakıp fısıltılı bir sesle soruyor:

SAFİYE

Mahmut! Onları öldürecek misin?..

Mahmut cevap vermeden kıza bir an suçlu suçlu bakıp tekrar gözlerini indiriyor.

Mahmut ne diyeceğini bilmeden, üzgün önüne bakarken kız tekrar fısıldıyor:

SAFİYE (devam)

Ben olsaydım, beni de öldürür müydün?

Mahmut tedirgin bir şekilde kıza bakıyor ve aynı fısıltıyla cevap veriyor:

MAHMUT

Sus... Seni böyle görmektense, bin kez ölürüm daha iyi...

Mahmut, Safiye ile karşı karşıya oturuyor. Safiye, Mahmut'a sokulup başını onun omuzuna dayıyor. Mahmut devam ediyor:

MAHMUT (devam)

Helal ile haramı ayırd edemeyen bir çocuk getirip sormuşlar. O da öldürün demiş...

Adetler böyledir Safiye. Adetlere karşı gelinmiyor...

SAFİYE

Demek örf ve adet suçlu olan... Böylece kimse vicdan azabı duymayacak, değil mi?

MAHMUT

Bilmiyorum. Benim bildiğim, yara ancak sahibinin yüreğine acı verir. Birinin vicdanı sızlasa da onu dindirmek için bir şeyler bulur. Ağıt yakar, yas tutar...

SAFİYE

Sen vicdanını nasıl dindireceksin, bunu hiç düşündün mü, Mahmut?

MAHMUT

Vicdan denilen şey varsa asla dinmez. Yoksa da olmayan şeyin azabı olmaz, Safiye...

Mahmut, boynuna astığı siyah taşı göstererek acı bir gülümsemeyle gülümsüyor:

MAHMUT (devam)

Velakin kurada siyah taşı ben çektim... Bu benim kaderim...

Safiye başını kaldırıp Mahmut'un yüzüne bakıyor ve tedirgin bir şekilde soruyor:

SAFİYE

Demek ellerini masum kana bulayacaksın, sonra o kanlı ellerini bana uzatacaksın... Bu mümkün mü?

Mahmut, elleri kana bulanmış gibi, ellerine bakarken sakince yanıtlıyor:

MAHMUT

Bilmiyorum...

Samanların üzerinde uyuyan çanlı kızlardan biri saraya tutulmuş gibi titrerken Safiye, fısıltıyla Mahmut'a sesleniyor:

SAFİYE

Onları öldürürsen asla bana yar olamazsın...

Mahmut başını duvara dayamış aynı fısıltıyla Safiye'yi yanıtlıyor:

MAHMUT

Öldürmesem de, bu kasabaya asla dönemem.

SAFİYE

Yüreğinde sevgi varsa dönersin Mahmudum... Çünkü insan yüreği savvan taşından bile olsa, bir damlacık sevgi onu eritirir.

MAHMUT

Yüreğim erise de dönemem.

SAFİYE

Dönersin, dönersin... Hatırlar mısın, Soğuk Pınar'ın kaynadığı yerde dev bir kaya vardı? O kayanın çatlağına bir incir çekirdeği düşmüş te, çimlenip fidan olmuştu. Şimdi kocaman ağaç oldu. O incir çekirdeğinin kayayı nasıl çatlattığını gördün mü?..

Safiye bir an susup Mahmut'un gözlerinin içine bakıyor. Ona biraz daha sokularak ellerini boynuna doluyor ve fısıltılı bir sesle mırıldanıyor:

SAFİYE

Nereye gidersen git, nerede olursan ol, bil ki, senden başka kimse bana yar olmayacak. Kimse seni benden daha fazla sevmeyecek...

İkisi birbirine sarılıyor. Mahmut, gözlerini yumarak Safiye'yi alnından gözlerinden ve yanaklarından öpmeye başlıyor. İki eliyle Safiye'nin başını tutarak dudaklarından öperken Safiye, eteğini kaldırarak Mahmut'un kucağına oturuyor ve bir eliyle onun uçkurunu çözmeye çalışıyor. Bu sırada, samanların üzerinde uyuyan çanlı kızlardan birinin yüzü kâbus görüyormuş gibi buruşuyor, dudakları geriliyor. Safiye'nin eli Mahmut'un erkeklik organını yakalamış olacak ki, Mahmut son anda kızın elini tutarak çekiyor ve heyecandan titreyen bir sesle mırıldanıyor:

MAHMUT

Dellendin mi, ne yapıyorsun?..

SAFİYE

Senin olacağım. Beni al, Mahmut. Bilirim ki, senin olursam illa da döneceksin.

MAHMUT

Ne olursa olsun, seni bu şekilde bırakıp gidemem... Beni zor durumda bırakma...

Mahmut, Safiye'den kurtulmaya çalışırken, çanlı kızlardan biri kâbus görmüş olacak ki, onların ödünü koparan bir çılgılık atıyor. Kâbus gören kız samanların üzerinde doğruluyor. Bunun üzerine Mahmut yerinden fırlayıp onun yanına geliyor ve çanlı kızı tekrar yatırıp onu sakinleştirmeye çalışıyor:

MAHMUT (devam)

Korkma yavrum, korkma... Bak yanımdayım, bir şey yok. Rüya gördün korkma...

Hadi uyu zavallı kız, hadi uyu yavrum...

Gürültü üzerine çanlı kızlardan bazıları uyanıyor, kimi korkuyla etrafına bakınırken, kimisi de alçak sesle ağlıyor. Bu sırada dışardan köpek havlamaları işitiliyor. Mahmut, diğer kızları örtmeye çalışırken, yalnız kalan Safiye, mağara duvarının dibinde oturduğu yerde iki parmağını bacaklarının arasına sokarak bastırıyor. Yüzünde hafif bir acı ifadesi beliren Safiye'yi gören Mahmut, hiç bir şey demeden yerinde donakalıyor. Safiye, ucu kanlanmış iki parmağını apış arasından çıkarıp onlara bakıyor. Mahmut şaşkın bir vaziyette Safiye'ye bir iki adım attıktan sonra duruyor, dizlerinin üstünde çöküp iki eliyle yüzünü kapatıyor ve boğazı tıkanmış gibi ancak işitilebilir bir sesle kendi kendine mırıldanıyor:

MAHMUT

Neden yaptın bunu, neden?...

17. İÇ. KAYA MEZARLARI MAĞARASI - GECE

Dışarda, havladıkça birbirinden cesaret alıp daha bir şevkle havlayan köpekler, tanıdık biri gelmiş olacak ki, kaya mezarları mağarasından kuyruk salladıkları görülüyor. Köpeklerin susması üzerine mahmut dışarıya bakıp kanlı parmaklarıyla yanına yaklaşan Safiye'ye fısıldıyor:

MAHMUT

Birileri buraya geliyor. Çabuk saklan seni burada görmesinler...

Dışardan ayak sesleri işitilince, genç kız gürültü etmeden kalkıp ağılın çıkışına yönelirken Mahmut onu durduruyor:

MAHMUT (devam)

Dur! dışarıya çıkma... Burada saklan, gel...

Genç kız Mahmut'un yanına geliyor. Mahmut, kızı duvarın dibinde, kaya mezarlarının birinin kapağını açarak onu oraya sokuyor ve tekrar üzerini örttükten sonra, kaya mezarları mağarasının çıkışına yöneliyor. Bu sırada dışarıdan bir ses onu çağırıyor:

DERVİŞ BABA (E.D.)

Mahmut!.. Mahmut!..

Mahmut, ağılın girişinde durup gelen adamın ortaya çıkmasını bekliyor. Bu sırada ağılın açık kısmında Derviş baba beliriyor. Mahmut ona yaklaşıyor. Adam sakin bir sesle soruyor:

DERVİŞ BABA (devam)

Uyandın mı, Mahmut?

MAHMUT

Hiç uyuyamadım ki, Derviş baba...

DERVİŞ BABA

Gün doğdu doğacak, senin yol vaktin geldi oğlum...

Mahmut bir şey demeden arkasına dönüp çanlı kızlara bakıyor. Derviş baba üzgün bir ses tonuyla ona sesleniyor:

DERVİŞ BABA (devam)

Dinle beni Mahmut. Bu toprak, seçtiği insanın önce yüreğini imtihan eder. Sen seçkin bir insansın. Öyle ki, bu senin son imtihanın olmayacak. Onun için zordan kaçma, haklı isen ateşin içine girmekten çekinme, seni yakamaz... Ama haksız isen ateş olmadan da yanarsın... Artık her şey senin elinde, sözlerimi anlarsan bu imtihan sana zor gelmeyecek.

Mahmut, Derviş babanın ne demek istediğini anlamaya çalışır gibi bir tavırla tekrar soruyor:

MAHMUT

Bu sözlerini nasıl anlamalıyım, Derviş baba?

DERVİŞ BABA

Demem şu ki, öldürmek her zaman cinayet işlemek olmadığı gibi, cinayet işlemek ille de öldürmek anlamına gelmez. Söz ile mana farklı şeyler oğlum.

Doğrusunu allah bilir...

Bu sözler Mahmut'un yüreğini biraz rahatlatıyor, acı bir gülümsemeye gülümsüyor. Derviş baba çıkmak üzereyken bir an duraklayıp tekrar Mahmut'a dönüyor:

DERVİŞ BABA (devam)

Körlerin şifasız olanları, dünyayı gözlerinin gördüğü gibi görenlerdir. Eve Giden Yol'un sırrına erdiğin zaman bunları anlayacaksın.

Derviş baba bunları söyledikten sonra Mahmut'u göğsüne bastırırken ancak işitilebilen bir dua mırıldanıyor:

DERVİŞ BABA (devam)

12 İmam'ın basireti yolunu aydınlatsın.

Derviş baba bunları söyledikten sonra, ağıldan ayrılıyor. Dışarda bekleyen iki çoban köpeği kuyruk sallayarak bir miktar ona refaket ediyorlar...

18. İÇ. KAYA MEZARLARI MAĞARASI - GECE

Derviş baba gider gitmez, Mahmut Safiye'yi kapattığı kaya mezarının yanına koşup kapağı açıyor. Safiye'yi gözleri kapalı, alnında ter damlacıkları ile derin bir uykuda görünce, mezar oyuğuna eğilip onu alnından öpüyor ve çanlı kızların yanına gelip ayakta dikiliyor...

19. DIŞ. KAYA MEZARLARI MAĞARASININ ÖNÜ - ŞAFAK VAKTİ

Şafak sökerken, Mahmut tüfeğini omuzuna asarak kaya mezarları mağarası olan ağıldan çıkıyor. Arkasından yeni uyanmış 17 kız çocuğu çingiraklarını şingirdatarak ağılı terk ediyorlar. Mahmut bir an durup mağaraya doğru geriye bakıyor. Kız

çocukların hepsi önünden geçtikten sonra kızların peşinden gidip yola koyuluyorlar...

20. DIŞ. KEMER KÖPRÜ - GÜNDÜZ

Mahmut, çanlı kızlarla birlikte bir kemer köprüünün üzerinde beliriyorlar. Kızlar önde, Mahmut arkada köprüünün üzerinden geçiyor ve taş merdivenlerden düz yola inip taş bir kanyonda yola devam ediyorlar.

21. DIŞ. ST. SİMON HARABESİ - GÜNDÜZ

Mahmut çanlı kızlarla birlikte, taş kemerli bir kapıdan girip onları harabenin oldukça geniş orta yerinde durduruyor. Yıkıntı halinde olan harabenin taş duvarının dibinde, halk arasında "kan kuyusu" diye adlandırılan kuyunun ağzı görünüyor. Mahmut, etrafı süzerek kızlara bakıyor, sonra da Kan Kuyusu'na... ve hemen ardından kuyuya doğru birkaç adım atıyor, eğilip içine bakıyor. Bir süre öyle baktıktan sonra eline bir taş alıp kuyunun içine bırakıyor.

Mahmut doğruluyor, çanlı kızlara doğru yöneldiği sırada kuyunun dibine çarpan taşın sesi geliyor. Mahmut şaşkınlıkla kuyudan yana dönüp yankılanan sesi dinliyor. Sonra kızlara bir iki adım atıp önlerinde çömeliyor. Kızlara hiçbir şey belli etmemeye çalışan Mahmut usulca onlara onlara sesleniyor:

MAHMUT

Hadi körebe oynayalım... Bakın saklanacak ne kadar yer var... Dizilin etrafıma kura çekelim, bakalım kim ebe olacak...

Kızlardan ses çıkmayınca, Mahmut kızların ortasına geçip onları etrafına diziyor ve bir tekerleme okuyor...

MAHMUT (devam)

Kiş kiş fareler, bize geçmez emirler. Küçücük çocuk idik, yedi kardeş genç olduk. Nazlandıkça nazlandık, padişah kızlarına...

Mahmut kendi etrafında dönerek sırasıyla her kızın başını elliyor:

MAHMUT (devam)

...delice aşık olduk. Babamızdan söz aldık, elli yağız at verdi, yüz keçi de doğurgan. Ne durursun karşımda çekil sen aramızdan... Ebe sensin.

Mahmut ebe olacak kızın önünde çömelerek yumuşak bir sesle oyunu izan ediyor:

MAHMUT (devam)

Şimdi gözlerini mendille bağlayacam. Hepimiz saklandıktan sonra sen gözlerini açıp bizi arayacaksın, tamam mı?

Kız korkuyla Mahmut'a bakıyor. Mahmut boynundaki mendilini çıkarıp kızın gözlerini bağlar bağlamaz, kız kendinden geçercesine ağlamaya başlıyor. Mahmut, kızın ağlamasıyla hemen gözbağını çözüp onu sakinleştirmeye çalışıyor:

MAHMUT (devam)

Sus, tamam tamam. Oynamıyoruz. Bak çözdüm işte.

Kız daha yüksek bir sesle ağlamaya başlıyor. Bu kez diğer kızlar da ona katılıyorlar. Mahmut çaresiz ayağa kalkıyor, koro halinde ağlaşan çanlı kızlara bakarak, sinirli bir

şekilde tekrar kuyunun başına geliyor ve eğilerek olanca sesiyle kuyunun içine bağıyor:

MAHMUT (devam)

Aooooouooo!.. Eeeee!..

Ses dört bir tarafta yankılanırken Mahmut tüfeğini omuzundan sıyırıp kurşunlarını peşpeşe kuyuya sıkıyor. Kuyuda sanki can çekişen bir canavarın sesi yankılanıyor... Mahmut kurşunlarını kuyuya sıkmaya devam ediyor. Silah patlamaları ile kuyudan gelen ve cançekişen bir sürü insanın seslerini andıran garip sesler dağlar ve vadilerde yankılanıyor...

22. DIŞ. KASABA MEYDANI - GÜNDÜZ

Mahmut'un kuyuya sığıdığı silah sesleri ve kuyuda yankılanan garip sesler kasabadan işitiliyor. Silah seslerini işitenler, mesajı alıp çanlı kızları selamlamak amacıyla birer birer dışarıya çıkıp havaya ateş ediyorlar... Kasabada silahların patlamasıyla dışarıya çıkan yaşlı bir kadın zılgıt çekiyor. Bir önceki zılgıt bitmeden başka bir kadın evinin terasında zılgıt çekiyor. Kasabada silah ve zılgıt sesleri yankılanırken, bir grup kadın, çanlı kızların matemini tutmak için ekmek pişirdikleri metal saçların arkasındaki isi avuçlayıp yüzlerini karartıyor, ve hep birlikte dövünüp ağıt yakıyorlar...

23. DIŞ. TAHTA KÖPRÜ - GÜNDÜZ

Çanlı kızları Kan Kuyusu'ndan uzaklaştıran Mahmut, tüfeğini çoban sopası gibi omuzlarına atıp ellerini iki yana asmış bir tahta köprünün üzerinden geçiyor. Peşinden çanlarını şingirdatarak kızlar geliyorlar.

24. DIŞ. BEYAZ KUBBE YANI - GÜNDÜZ

Çanlı kızlar yaşlı bir meşe ağacının dibine yığılıyorlar. Biraz ötede, beyaz bir yatır kubbesinin önünde çömelen Mahmut, tüfeğini kubbeye dayamış, çakmak taşlarına tutturduğu kav parçasını tutuşturmaya çalışıyor... Mahmut, çanlı kızların fonunda çakmak taşlarını sabırla birbirlerine çarpıp kıvılcım çıkarmaya çalışıyor. Nihayet bir kıvılcım kavı tutuşturuyor. Mahmut, kavı bir tutam kuru otun içine koyup tekrar üflüyor, kuru ottan duman tütünce onu ocağa atıyor, eğilip tekrar birkaç kez üfürüyor. Ateş duman çıkararak alevleniyor... Çanlı kızlar, meşe ağacının dibinde oturup hiç ses çıkarmadan Mahmut'u izliyorlar. Yüzlerinde yorgun, tepkisiz bir ifade var. Mahmut elinde tuttuğu çömlek bir buhurdanlığa ocaktan iki üç köz parçası koyarak ayağa kalkıyor ve yatır kubbesinin yanına geliyor. Kubbe duvarındaki oyuktan bir miktar buhur alıyor, közlerin üzerine yerleştiriyor. Buhurdanlıktan duman tütmeğe başlayınca, önce dumanı yüzüne yelpazeledikten sonra birşeyler mırıldanarak kubbe duvarını öperek etrafında dönmeye başlıyor. Çanlı kızlar, buhur dumanının kokusuyla esniyorlar ve çocuksu bir masumiyetle birbirine yaslanarak derin bir uykuya dalıyorlar. Kızların uyumalarıyla Mahmut'un gitmeden önce kubbe duvarındaki oyuğa bıraktığı buhurdanlıktan tüten duman ortalığı kaplıyor...

25. DIŞ. ANTAKYA KURŞUNLU HAN - GÜNBATIMI

Yıl 1911. Gün batımına doğru, Antakya'nın Kurşunlu Han diye bilinen çarşısı, tıklım tıklım. Bir şerbet satıcısının eli bir ibrikten su döküp çalkaladığı bakır tası sırtında taşıdığı bakır bakracın musluğundan kök şerbetiyle dolduruyor ve önünde duran adama uzatıyor. Kabadayı yapılı adam tasın köpüğünü üfürerek bir dikişte içtikten sonra pala bıyıklarını elinin tersiyle kuruyor:

KABADAYI

Elhamdulillah!.. Şuna bakın hele!..

Kabadayı, tası şerbetçiye iade edip ilginç bir şey görmüş gibi ilerliyor. Şerbetçi arkasından merakla baktıktan sonra dönüp bakır taslarını tıkırdatarak melodik bir sesle bağıyor:

ŞERBETÇİ

Doldur doldur ver beylere, hayat şarabına göre! Şerbetçiiiiiee!

Şerbetçinin eli, tuttuğu iki tası birbirne çarparak ritmik bir şekilde tıkırdatırken Mahmut, çocukluğundan beri gelmediği şehrin çarşısında, etrafı dalgın bir şekilde seyrederek yürüyor. Bu sırada kabadayı kılıklı adam hızla Mahmut'un yanından geçerek arkasına dolanıyor ve olanca gücüyle Mahmut'un ensesine bir tokat atarken haykırıyor:

KABADAYI

Olukta yürü, bre gavvat!

Mahmut, aniden ensesine inen tokatla sendeliyor, yere kapaklanmamak için ellerini kaldırıma dayıyor. Bir an neye uğradığını anlamayan Mahmut, aniden fırlayıp kendisini tokatlayan kabadayıya karşı saldırıya geçiyor. Böyle bir saldırı beklemediğinden boş bulunan kabadayı kendini savunma fırsatı bulamadan, Mahmut bir panter gibi adama atılarak omuzlarından kaptığı gibi ensesinden ısırıyor. Adamın canhıraş bir şekilde bağırmasıyla, çarşı esnafı yetişip Mahmut'un etrafını sarıyor:

1. ESNAF

Fellah, fellah, fellah!..

2. ESNAF

Kadınlara bakıyor, gavvat!

3. ESNAF

O o o o... Vur vur vur!..

Mahmut, esnaftan yediği sayısız tokattan sersemliyor, yere çöküp top gibi büzülüyor ve elleriyle başını örterek darbelerden korunmaya çalışıyor. Bu sırada, Pos bıyıklı pehlivan yapılı dövme demir ustası Petros'un sert bir şekilde bağırın sesi işitiliyor:

DEMİRCİ PETROS

Heeyyyt!.. Savrulun bre!..

Demirci Petros'un bağırmasıyla esnafın çoğu dağılıyor. Petros, başını elleriyle örtüp titreyen Mahmut'a bakıyor:

DEMİRCİ PETROS (devam)

Beri çekilin hele bir bakak...

Demirci Petros, Mahmut'a iki adım atarak yüksekte şöyle bir bakıyor. Mahmut kollarının arasından, önünde dikilen Petros'a dik dik bakıyor. Petros sakın bir sesle, önünde büzülen Mahmut'a soruyor:

DEMİRCİ PETROS (devam)

Ne işin var buralarda, bre ciğerim?

Mahmut umursamayan bir ses tonuyla cevap veriyor:

MAHMUT

Hiç... İş arıyorum ağa...

Mahmut lafını henüz bitirmişti ki, etraftaki kalabalıktan bir esnaf atılıyor:

ESNAF

Hanımlara bakıyo, Petros usta!

Mahmut, iftira eden adama ters ters bakıyor. Petros, esnafı azarlıyor:

DEMİRCİ PETROS

İftira atma bre gavvat! Hanımlara bakıyomuş. Sizin ciğerinizi bilmez miyim ben?

Kalk hele ciğerim kalk.

Mahmut, yavaşça ayağa kalkarken ona atılan iftiraya şaşırılmış kendini savunuyor:

MAHMUT

Vallah kimseye bakmadım ağa...

DEMİRCİ PETROS

Hös, yemin etmene gerek yok, inandım... Adın neci senin?

MAHMUT

Mahmut.

DEMİRCİ PETROS

Ne iş yaparsın bire ciğerim?

MAHMUT

Ne iş olursa yaparım ağa...

DEMİRCİ PETROS

Eyyi, gel benle... sana bir iş buluruz elbet... Olmazsa çırağım olursun, sana ufak bir haftalık veririm.

MAHMUT

Emrin olur, ağa.

Petros, gitmeden önce yavaşça dağılıp işine giden esnafa dönüp tehditkar bir ses tonuyla bağırıyor:

DEMİRCİ PETROS (devam)

Bakın hele!.. Mahmut artık benim çırağım oluk. Bundan kelli olukta değil, şehirli kimi kaldırımda yürüyücü! Öyle belleyesiniz!..

Petros, bunu söyledikten sonra Mahmut ile birlikte çarşı kalabalığında kayboluyor.

26. DIŞ. DEMİRCİLER ÇARŞISI - GÜN

Antakya Demirciler Çarşısı oldukça kalabalık. Demirci ustaları kızgın demirlerini belirli bir ritim ile döverlerken çarşıdan kendine özgü bir melodi yayılıyor. Demirci Petros, çırağıyla birlikte kızgın bir demire birkaç balyoz darbesiyle şekil veriyorlar. İnip kalkan balyozların arasından görünen Mahmut, acemi bir şekilde körüğü yelliyor. Hal böyleyken çarşı kalabalığı arasında bir gürültü kopuyor, işi olmayan gürültünün olduğu yere koşup merakla olanları izlemeye başlıyor. Çarşının içinde bir kazığa bağlı dişi eşeğe serbest bırakılmış bir erkek bir eşek saldırıyor. Eşeklerin çiftleştğini gören kalabalık, “zarr... zarr” diye bağırarak eşekleri seyretmeye koşuyor. Kalabalığın arasında kırçıl sakallı biri eşekleri teşvik ediyor:

KIRÇIL SAKALLI

Zarr!.. Zarr!.. Aferin yavrim...

Bu sırada yetişen dişi eşeğin sahibi ufak tefek yapılı bir adam, yerden bir değnek alıp eşeğini kurtarmak için koşuyor:

UFAK ADAM

Çüüüşş!.. Çööüşş!.. Yaho bu merkebin sahabı yok mu?! Deyyus niye bağlamamış keni? Çüüşş!..

Ufak adamın bu davranışı ile kalabalık gülüşmeye başlıyor. Eşeklere müdahaleden rahatsız olan kırçıl sakallı, ufak adama yaklaşıp sinirli bir şekilde kolundan çekiyor:

KIRÇIL SAKALLI

Hoo! Beri gel hele, dokunma keyfine mübarek hayvanların...

Ufak adam, dirseğini silkeleyerek kırçıl sakallıdan kolunu kurtarıyor ve eşeğini kurtarmaya çalışıyor:

UFAK ADAM

Bre git işine yoh! Gebe kalırsa yük vuramayız kene... Çüş bre çüüşş!

Kırçıl sakallı dargınlığını gizlemeden alaycı bir ses tonuyla ufak adama sesleniyor:

KIRÇIL SAKALLI

Bir su içene, bir de çiftleşene dokunulmaz...

Mahmut eşeğini çözüp oradan uzaklaştırmaya çalışırken, kırçıl sakallı sinirli bir ses tonuyla ufak adama sesleniyor:

KIRÇIL SAKALLI

Bre ahrette sen eşek olucun, o insan... sen kancığına atlamaya gelicin, o da seni böyle dövücü...

UFAK ADAM

Get allaysen, get... ahrette eşek olucumuşum... Sen ne olucun ahrette?.. Tövbe tövbe... söyletme adamı şincik... Cık, cık, cık...

Ufak adam eşeğini çözüyor, sahipsiz eşeğin yanından geçerken, terkisine bir tekme atıp küfürü basıyor:

UFAK ADAM

Hay ceddine lanet bre, yezidin eşeği!..

Ufak adam henüz lafını bitirmemişti ki, çarşı kalabalığından birkaç kişi birden “o o... vur vur vur” diye bağırıp üzerine çullaniyor ve onu hırpalamaya başlıyorlar. Neye uğradığını şaşırın adam, sopasıyla kendini savunmaya çalışsa da çok geçmeden yere çöküp elleriyle başını korumaya çalışıyor. Bu sırada, orağa şekil veren Petros, elindeki çekici bırakıp bir nara ile dışarıya fırlıyor:

DEMİRCİ PETROS

Heeeyt! Savrulun bre!

Demirci Petros, kalabalığın arasına dalıyor ve tuttuğunu bir hamleyle çuval gibi yere serpiyor. Ufak adama çullanan bir esnaf, tehditkar bir edayla demirci Petros’ya bağırıyor:

ESNAF

Sen karışma bre Petros!

DEMİRCİ PETROS

Ne diyon breh! Demirciler çarşısında bir miskinın ezdirildiği görülümüş müdür?..

ESNAF

Merkebin ceddine sövdü, Petros usta!

DEMİRCİ PETROS

Bre sana ne yaho! Merkebin senin akrabam mı?

Petros'un bu lafı üzerine esnaf afallıyor. Diğer saldırganlar da yaptıkları işin anlamsızlığını anlamış olacaklar ki, söylenerek oradan ayrılıyorlar.

BİR SALDIRGAN

He ya! Biz ne yapıyok yoh?..

DİĞER SALDIRGAN

Doğru yaho! Bize ne merkebin ceddinden?

Ufak adama saldıranlar yavaş yavaş dağılırken, ufak adam ayağa kalkıp Petros'a teşekkür ediyor:

UFAK ADAM

Sağol Petros usta...

Petros, zavallı birine yardımcı olmanın gururuyla elini ufak adamın omuzuna koyarak:

DEMİRCİ PETROS

Değmez, bre ciğerim... Uğurlar ola.

Ufak adam eşeğinin ipini çekerek çarşıdan çıkarken Petros usta, örsünün başına dönüyor...

27. İÇ. PETROS USTA'NIN DÜKKANI - GÜN

Petros usta dükkanına döndüğü zaman kapıda altmış yaşlarında, giysisinden zengin biri olduğu anlaşılan bir adam ve elli yaşlarında olan kahyasıyla karşılaşılıyor.

DEMİRCİ PETROS

Hoş geldin Reşat ağa, buyur bir emrin mi var?

REŞAT AĞA

Hoş bulduk, Petros usta. Kuvvet ola.

DEMİRCİ PETROS

Eyvallah... Mahmut! Hemen testiği kap, çeşmeden taze su doldur da içek, bire ciğerim!..

MAHMUT

Başım gözüm üstüne, usta...

Mahmut lafını bitirmeden çömlek testiği kaptığı gibi çeşmeye koşuyor. Bu sırada Reşat ağa, Petros ustanın çırağının dükkanının önüne yerleştirdiği hasır tabureye oturup siparişini veriyor:

REŞAT AĞA

Bana iki tahra yapıcın Petros usta... Zeytinleri toplatıcık ta, ağaçların altındaki dikenleri temizleyek

DEMİRCİ PETROS

Sen yeter ki emret, bre hacı ağa! Evel allah yarın horozlar ötmeden hazır olur...

REŞAT AĞA

Yoo... Şincik istiyom vala... Nah şunları ver de, İkko ile çiftliğe gönderek...

DEMİRCİ PETROS

Bre valla, bunları kambur Abdo için yapığım, Reşat ağa. Akşama aldırıcı kenleri.

REŞAT AĞA

Bre valla ayıp ediyon Petros usta! O kamburuna sıçtığımın gavvatı bizden daha mı değerli, yoh?

Demirci Petros, Reşat ağanın sitemi hoşuna gitmiş olacak ki, kahkahayla gülüyor:

DEMİRCİ PETROS

Alemsin valla Reşat ağa... Seni mi kırıcım?

REŞAT AĞA

Sağol Petros usta... Ben seni bilmem mi?

Bu sırada Mahmut su testisiyle çıkageliyor ve bakır bir tasa su doldurup ağaya uzatıyor. Ağa tası içtikten sonra Mahmut'a bakıp Petros'a soruyor:

REŞAT AĞA (DEVAM)

Elhamdulillah! Hayırlı olsun Petros usta, yeni çırak alıksın.

Mahmut bu arada bakır tası tekrar doldurup kahya Akif'e uzatıyor. Akif su içerken Petros, Reşat ağaya cevap veriyor:

DEMİRCİ PETROS

Yok bre hacı ağa. İş bulana kadar yanımda idare edici. Mahmut muhkem insandır, velakin yarınımız ne malum. Seferberlik ilan oldu, bizi de götürücüler mi, hiç belli olmaz bre ağa...

Bu sözler üzerine Reşat ağa efkarlanıyor, biraz üzgün bir ses tonuyla karşılık veriyor:

REŞAT AĞA

Doğru diyon yoh... Seferberlik ilan oldu olalı bizim oğlanlar da, dağa çıkıp eşkıya kısmına dahil oluk ki, ne sen sor, ne de biz söyleyek...

Demirci Petros biraz şaşırılmış vaziyette, boş hasır tabureyi alıp ağanın önüne oturuyor:

DEMİRCİ PETROS

Deme bre ağa!.. Eee?

REŞAT AĞA

Eesi allah, kötüsü kör fellah. Bre usta yoh! Bak biz takattan düştük. İkko da eskisi kimi iş göremez oluk. Yani, şu Mahmut'u ver de İkko'ya yardım etsin. Bre dinime iki gözüm kimi bakıcım kene...

DEMİRCİ PETROS

Valla iyi fikir. Dur hele bir de kene sorak... Oğlum Mahmut! Gel hele, gel...

Mahmut körüğü bırakıp ustanın yanına koşuyor:

MAHMUT

Buyur usta...

DEMİRCİ PETROS

Bak Reşat ağa seni çiftliğe isteyik... Sen ne dersin bre ciğerim?

Mahmut biraz sıkılgan bir tavırla yere bakarken sakin bir ses tonuyla yanıtlıyor:

MAHMUT

Sen münasip görürsen, bana laf mı düşer usta...

DEMİRCİ PETROS

Senin için daha iyidir. Hem Reşat ağa miskin hakkını yemez...

REŞAT AĞA

Bak nasıl da sevindi, gavvat!.. Bere İkko! Sen şu iki tahrayı çiftliğe götür, Mahmut'a bir şalvar alak ta öyle gelek, çiftlikte sana yardım edici...

AKİF

Baş üstüne ağa.

Ayağa kalkıyorlar. Kahya Akif iki tahrayı alıp oradan ayrılırken, Demirci petros Mahmut'a yaklaşıyor:

DEMİRCİ PETROS

Sana uğurlar olsun Mahmut. Ora senin için daha eyyidir. Ama bir derdin olursa, mutlak bana gel...

Mahmut, bir şey demeden eğilip ustanın elini öpmek istiyor, ama Petros buna izin vermiyor. Mahmut, Petros ustanın çırağıyla vedalaştıktan sonra Reşat ağa ile birlikte gidiyor.

28. İÇ. HAMAM - AKŞAM

Akşamın erken saatleri. Hamamın mermer zemininin üstünde duran bir nargilenin suyu, her nefes çekilişinde kabarcıklar çıkararak fokurduyor. Hamamdan cümbüş, dümbelek ve bir kalabalığın seslendirdiği "Bağdadın Hamamları" türküsü işitiliyor. Bu sırada, Kel Ömer ağa ile sıcak mermerlere uzanan Reşat ağa, nargilesini fokurdattırken el işaretleriyle bir tellağı yanına çağırıyor ve bir köşede oturup etrafı hayretle izleyen Mahmut'u işaret ederek:

REŞAT AĞA

Şordaki delikanlıyı görüyomun bre oğlum? Git iyicene kesele, bahşişini ben vericim. Çiftlikte çalıştırıcık keni.

TELLAK

Emrin olur, Reşat ağa!

Tellak, Mahmut'a giderken Reşat ağa yanında uzanıp nargilesini fokurdatan Kel Ömer ağaya dönüyor:

REŞAT AĞA

İşte böyle Ömer ağa... Seferberlik ilan oldu bizim gençler askere gitmemek için dağa çıktı. Allah bilir ya, gönüm hiç te razı deel.

Reşat ağayı dikkatle dinleyen Kel Ömer, onu biraz avutmaya çalışıyor:

KEL ÖMER

Boş veeer, bre hacı ağa... Seferberliğe gidecek adam mı kalmayık koca Osmanlı diyarında...

Reşat ağa nargilesinden bir nefes çektikten sonra Kel Ömer'e karşılık veriyor:

REŞAT AĞA

Eyyi diyon bre Ömer ağa. Amma velakin çiftlikleri kim idare edici, yoh?

Kel Ömer, Reşat ağayı anlıyormuş gibi başını sallıyor, sonra da anlamlı bir şekilde sırtarak:

KEL ÖMER

Aldırma hallolur... dur sana bir oğlan çağırarak ta gönlünü ferahlatsın...

REŞAT AĞA

Bre valla keyfim yok yoh! Sen beni boş ver, keyfine bak...

Kel Ömer üstelemeden elini havaya kaldırarak şaklatıyor:

KEL ÖMER

Paşa gönlün bilir... Bire oğlum, Şükrü!..

Derisini soyarcasına Mahmut'u keseleyen tellak, Kel Ömer çağırınca hemen yanına koşuyor:

TELLAK

Emret, Ömer ağa...

Kel Ömer, yanına gelen tellağın kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra tellak acele ile dönüyor, Mahmut'un yanından geçip hamamın salonuna çıkıyor. Yalnız kalan Mahmut kendi kendine temizlenmeye çalışıyor. Tellak, çok geçmeden 12 yaşlarında tumbul bir çocukla gelip onu kabinlerden birine soktuktan sonra Kel Ömer'e işaret veriyor. Kel Ömer işareti alır almaz hemen fırlıyor ve çocuğun sokulduğu kabine girip peştemalini kabin kapısını örtecek şekilde kapının demirine asıyor. Tekrar Mahmut'un yanına dönen tellak, onu keselerken alay edercesine soruyor:

TELLAK (devam)

Sana da bir oğlan getirek mi, bre ciğerim?

Tellağın ne dediğini anlamayan Mahmut, başını kaldırıp ona bön bön bakıyor. Nargilecinin elleri, maşayla Reşat ağanın nargilesinin ateşini tazeleyip tömbeğine esrar karıştırıyor. Reşat ağa nefes çektikte nargilenin suyu fokurduyor. Kel Ömer'in kabin kapısına örttüğü peştamal aralanıyor ve içerden çıkan tumbul çocuk topallayarak Mahmut'un önünden geçiyor. Nihayet durumu çözen Mahmut, öğrenerek çocuğun arkasından bakıyor. O sırada kabinden su dökme sesleri işitiliyor. Mahmut, Reşat ağa tarafına bakıyor ve kusmamak için ağzını kapatıyor. Reşat ağa iyice demlenmiş bir şekilde, nargilesinden peşpeşe nefes çekip üfürüyor...

29. DIŞ. BAŞKA BİR ZEYTİNYAĞI PRESİ ÖNÜ - GÜNDÜZ

Mahmut, kahya Akif ile her birinin bir elinde zeytinyağı dolu birer tenekeyle, Reşat ağanın zeytinlerinin sıkıldığı başka bir zeytinyağı presinin kapısından çıkıyorlar. Birkaç adım ötede bağlı eşeğin sırtındaki sandıklara tenekeleri yerleştirdikten sonra Akif, Mahmut'a sesleniyor:

AKİF

Bu tenekeler mengene sahibinin, geri istiyor kenleri. Çiftliğe varır varmaz boşaltıp geri getiricin, hadi uğurlar ola.

MAHMUT

Olur, İkko ağa. Hacı ağa seni sorsa ne deyimim kene?

AKİF

Ben hesap kesip seni bekleyicim bire oğlum! Hadi...

Mahmut, eşeğini sürerek zeytinyağı presinden uzaklaşıyor...

30. DIŞ. ÇİFTLİK AVLUSU - GÜNDÜZ

Mahmut, yağ tenekeleri yüklü eşekle çiftlik avlusunun kapısında beliriyor. Merdivenin önünde durup ağayı çağırıyor:

MAHMUT

Höööşş!.. Ooo Reşat ağaaoo!..

Sesine karşılık gelmeyince, Mahmut bir dengin altına sopasını yerleştirip diğer dengin tenekesini indiriyor. Diğer denge geçtiği sırada işittiği sesle balkona bakıyor:

REŞAT AĞA (E.D.)

Geldin mi, Mahmut?

Reşat ağa, balkonun korkuluğuna yaslanarak aşağıya bakıyor ve sakin bir ses tonuyla Mahmut'a soruyor:

REŞAT AĞA (devam)

Zeytinlerin hepsi sıkıldı mı, oğlum?

Reşat ağa balkondan aşağıya bakıyor. Mahmut tenekeleri indirip yük iplerini toplarken cevap veriyor:

MAHMUT

Hepisi sıkıldı hacı ağa. Mengene tenekeleri istiyor, velakin boşaltacak küp kalmadı, allah bereket versin...

REŞAT AĞA

Eyyi, eyyi... Nah! Tespihimi al...

Reşat ağa kehribar taşlı tespihini Mahmut'a atıyor. Mahmut atılan tespihi yakalıyor:

REŞAT AĞA (E.D.) (devam)

Çömlekçi Abbuş'a git, benden selam söyle. Tesbihi göster eyyicene bir küp versin...

Mahmut bir eşeğe bakıyor, bir de Reşat ağaya, sonra kafasını kaşıyarak soruyor:

MAHMUT

Kocaman küpü eşeğe nasıl yükleyicim, Reşat ağa?

Reşat ağa, Mahmut'un bu sorusuna kızıyor, merdivenlerden inerken onu azarlıyor:

REŞAT AĞA

Küpü Halep'ten mi getiricin bre gavvat?! At sırtına yavaş yavaş getir, nolucu? İki adımlık yere eşeklen gidilir mi? Amma, tembelliğe alıştın... Alışmış kudurmuştan beter... Daha ne duruyon, gavvat!

MAHMUT

Başım gözüm üstüne ağa, eşeği bağlayım, hemen gidiyorum.

REŞAT AĞA

Git, git! Eşeği bağlayıcı mı... ben bağlarım keni, git!

Reşat ağa, eşeği bağlamaya götürürken Mahmut koşarak oradan uzaklaşıyor. Bu sırada,

eşeğin anırmasıyla, çiftlik binasının ikinci katında ahşap bir pencere açılıyor, Reşat ağanın genç karısı, hafifçe pencereden uzanıp nefret dolu bakışlarla kocasının arkasından bakıyor ve sinirli bir şekilde ahşap pencereyi çarparak kapatıyor...

31. DIŞ. ÇÖMLEK ÇARŞISI - GÜNDÜZ

Bir kemerin altından geçen Mahmut, çömlekçi dükkanlarının bulunduğu, taş parke döşemeli büyük bir avluya giriyor. Önünden geçtiği ilk dükkanın önünde duruyor, elini göğsüne bastırarak:

MAHMUT

Selamün aleyküm, ağalar...

Yemek yiyen üç kişiden en yaşlı ve ak saçlı olan biraz bekledikten sonra Mahmut'un selamına sitemle karşılık veriyor:

AK SAÇLI

Görmüyomun, yemek yiyok...

Mahmut, aldığı cevaptan rahatsız, "zıkkımın kökünü ye" gibi bir şey fısıldıyor:

MAHMUT

Cık, cık, cık... Abbuş ağa sen min?

Ak saçlı konuşmadan başıyla bir yeri işaret ediyor. Mahmut bir şey demeden o tarafa yöneliyor. Dükkanının önünde yere oturan Abbuş ağa, bir testinin deliklerini

kapatmaya çalışıyor. Önce ayakları görünen Mahmut, daha sonra Abbuş ağanın önüne çökerek

MAHMUT (devam)

Kuvvet ola Abbuş ağa...

Abbuş ağa, yarı açık ağzıyla başını kaldırıp yanbaşımda çöken adama bakıyor:

ABBUŞ AĞA

Sağol... Ne istiyon, bere ciğerim?

Mahmut, Reşat ağanın tespihini göstererek durumu açıklıyor:

MAHMUT

Reşat ağanın sana selamları var, Abbuş ağa... Eyicene bir küp vericimişin.

ABBUŞ AĞA

Hee... Reşat ağanın tesbihi bu... Nah küpler burada, istediğini götür...

Abbuş ağa bunu söylerken esasına tutunup ayağa kalkarken Mahmut ona yardım etmeye davranıyor:

ABBUŞ AĞA (devam)

Zıyanı yok ben kalkarım... Küpü ne edici?

MAHMUT

Zeytin yağını koyucu... İyileri hangisi, Abbuş ağa?..

Abbuş ağa, Mahmut'un sorusundan rahatsız olmuş gibi sinirli bir edayla sitem ediyor:

ABBUŞ AĞA

Benim küpümün eyyisi kötüsü olmaz, hebbisi eyyidir!.. İçine yağ da kosa, bok da kosa nolucu... Hee?..

Abbuş ağa küplere doğru ilerliyor ve her önüne gelen küpü asasıyla hafifçe tıkırdatıp birini seçmeye çalışıyor. Bu arada küpü nasıl seçeceğini öğrenen Mahmut da küpleri tıkırdatıyor. Biraz sonra Abbuş ağanın tıkırdattığı küpten farklı bir ses gelince, Abbuş ağa gülümseyerek Mahmut'a sesleniyor:

ABBUŞ AĞA (devam)

Dinle hele...

Abbuş ağa kafasını eğerek kulağını çıkacak sese veriyormuş gibi yan çeviriyor ve bir iki kez küpü tıklatıyor. Küpten çan sesini andıran bir ses çıkıp avluda yankılanıyor.

Mahmut sitemle Abbuş'a soruyor:

MAHMUT

Hani küpün eyyisi kötüsü olmazdı, Abbuş ağa?

Küp yığınının arkasında Abbuş ağa ile Mahmut görünüyorlar. Abbuş ağa sevecen bir şekilde gülerken:

ABBUŞ AĞA

Nanca miskinmişin bire oğlum... Her bi şeyin eyyisi de var, kötüsü de...

Mahmut, küpü sırtına almaya çalışırken, uzaktan davul zurna sesleri yankılanıyor. Bunun üzerine gençler kaçıyor:

DIŞ SESLER(uzaktan)

Maşallaaah, bismillaaah, allah allaaah!..

Mahmut bir an dikkat kesiliyor, anlam veremeyince Abbuş ağaya soruyor:

MAHMUT

Noluk dersin, Abbuş ağa?

ABBUŞ AĞA

Daha nolucu, a miskin oğlum... Osmanlı seferberliğe asker topluyo.

MAHMUT

Eyvallah, Abbuş ağa...

ABBUŞ AĞA

Uğurlar ola... Dur hele dur, tesbihi al.

Mahmut, küpü sırtladığı gibi çömlekçi çarşısının kapısından çıkıyor...

32. DIŞ. DEMİRCİLER ÇARŞISI - GÜNDÜZ

Mahmut, sırtında küp olduğu halde, demirciler çarşısının girip Petros'nun dükkanının önünde bir an duraklayıp bakıyor. Petros'yu göremeyince, dükkanda çalışın yaşlı birine soruyor:

MAHMUT

Kuvvetola usta, Petros usta yok mu?..

YAŞLI DEMİRCİ

Petros usta seferberliğe gitti.

Mahmut, küp sırtında, ne diyeceğini bilemeden kısa bir an bekliyor, sonra kendi kendine konuşur gibi üzgün bir sesle mırıldanıyor:

MAHMUT

Hey gidi Petros usta... Allah allaaah...

YAŞLI DEMİRCİ

Allah allah ya!..

Mahmut diyecek başka bir şey bulamadan gitmeye hazırlanırken:

MAHMUT

Kolay gelsin usta...

YAŞLI DEMİRCİ

Uğurlar ola... Petros usta seferberlikten dönende, kim sordu diyek, bire oğlum?..

Mahmut yaşlı adama gülümseyerek bakıyor ve bir şey demeden yoluna devam ediyor.

33. DIŞ. ÇİFTLİK AVLUSU - GÜNDÜZ

Sıcak bir ikindi vakti. Mahmut sırtında çömlek küple çiftlik avlusunun kapısından giriyor. Avlunun ortasına gelince bir an durup olanca sesiyle bağırıyor:

MAHMUT

Reşat ağaoov!.. Ooo Reşat ağaaa!..

Mahmut'un bağırmasıyla dışarıya çıkan Reşat ağanın karısı İffet hanım, üstünde yarı şeffaf bir ev kıyafetiyle balkon merdivenini inmeye başlıyor. Mahmut küpü sırtından indiriyordu ki, İffet hanım onu durduruyor:

İFFET HANIM Dur, küpü ora indirme...

MAHMUT

Nere indiricim, ağa?

İFFET HANIM

Yukarıya... Bana ağa deme, İffet hanım de, tamam mı? Benimle gel...

Mahmut, merdivenin başında duran İffet hanıma birkaç adım yaklaşırken soruyor:

MAHMUT

Reşat ağa nerde, İffet hanım?

İffet hanım, merdiveni çıkarken, peşinden gelen Mahmut'a cevap veriyor:

İFFET HANIM

Ağan hamama gitti, Mahmut...

MAHMUT

Allah, allaah... Bu vakitte hamama gidilir mi, yaho?

İffet hanım bir an duruyor, başını çevirip üzgün bir ses tonuyla karşılık veriyor:

İFFET HANIM

Gidilir ya, gidilir... Reşat ağa gider...

İffet hanım bunu söylerken başıyla Mahmut'a bir yeri işaretliyor.

Mahmut, İffet hanımın işaret ettiği yere bakıyor, önce bir şey anlamıyorsa da sonra gördüğü manzara ile hafif iç çekiyor ve gözlerini yumarak yüzünü buruşturuyor. Çardağın altında bağlı eşeğin arkasında bir iskemle duruyor...

34. İÇ. ÇİFTLİKTE BİR ODA - GÜNDÜZ

Duvarları toprak sıvalı loş odada küpü sırtından indiren Mahmut, onu biraz oynatıp iyice yerleştirdikten sonra doğruluyor. Odadan çıkmak için başını çevirince, gördüğü manzarayla cin çarpmış gibi dehşete kapılıyor ve elleriyle gözlerini kapatıyor...

İffet hanım çırılçıplak Mahmut'un önünde bir an durduktan sonra kararlı bir şekilde Mahmut'a sokuluyor ve dizleri üstünde çöküp onun uçkurunu çözerken, Mahmut titreyen bir sesle mırıldanıyor:

MAHMUT

Yapma ağa...

İFFET HANIM

Sus!.. Eğer rahat durmazsan, alimallah bağırır çiftliği başına toplarım.

İffet hanım, Mahmut'un uçkurunu çözdükten sonra eliyle göğsünden geriye itip sırtüstü devirdiği görülüyor. Mahmut, yere sırtüstü uzanır uzanmaz İffet hanım, ata biner gibi Mahmut'a biniyor ve üzerinde hoplamaya başlıyor. Mahmut, ellerini gözlerine bastırıyor, yüzünü acıyla buruşturup dudağını ısırıyor. İffet hanımın başı hızlı hızlı yükselip alçalıyor. Çok geçmeden soluk alışları sıklaşıyor, gözlerini yumuyor, alt dudağını kanatırcasına ısırıp derin nefes alıyor ve Mahmut'un üzerine kapaklanıyor.

35. İÇ. DERGAH - GECE

Zeytinyağlı kandillerin aydınlattığı dergâhta Kırklar Cemi'nin dervişleri, gözleri bir mendille bağlı olan Mahmut'un etrafında oturuyorlar. Mahmut'un önünde oturan mürşidi ona öğüt veriyor:

MÜRŞİT

Şehvet, insanın iradesini zayıflatır, gözlerini kör eder. Nice insan var ki şehvetinin kurbanı olmuştur. Beline hakim olacaksın ki, kuşku ve fesada yer vermeyeceksin. Bir eve girdiğinde o evin bacısı bacın, anası da anan olacaktır...

36. DIŞ. ÇİFTLİKTE TERAS - AKŞAMÜSTÜ

Serin bir sonbahar akşamı. Cam fanusun aydınlattığı terasta yer masasının etrafında Reşat ağa, ağanın karısı, Kahya Akif ve köylüleri yakan çeteye mensup olan oğlu Halit yere yan yatmış konuşuyorlar. Kâhya Akif, nargilenin ateşini tazelerken, Reşat ağa bir nefes çekerek Akif'e soruyor:

REŞAT AĞA

Konuştun mu kenle, bire İkko?

AKIF

Hasta mı ne, kırgın gibi bir halı vardı... Sankitte annamadı geavvat...

Reşat ağa nargilesinden bir nefes çekerek:

REŞAT AĞA

Yok yaho! Git çağır kenı, hele bir bakak. Küpü getirirken terlemiştir...

İffet hanım, küçümseyen bir tavırla kocasına bakıyor. Bu sırada

Akif, çarıklarını ayağına geçirdiği gibi hızla merdiveni iniyor. Oğlu ve karısıyla yalnız kalan Reşat ağa, nargilesini üstüste üç kez fokurdattıktan sonra sitemli bir ses tonuyla oğluna sesleniyor:

REŞAT AĞA (devam)

Dağda nanca kalıcınız daha bre oğlum?.. Bre valla gönlüm razı değil yoh! Seni gündüz gözüyle göremiyok. Ne ki, her gün geliyorlar. Araya girmesem bizim İkko'yu bilem götürücüdüler...

Halit, babasının sözlerinden biraz utanarak bakışını yere indiriyor. Reşat ağa nargilesini fokurdatarak devam ediyor:

REŞAT AĞA (E.D.) (devam)

Valla utanıyom seni saklamaktan, şu işi halledek te kurtulak. Hah! Mahmut geldi. Sen hele git de rahat konuşak...

Halit, hiç sesini çıkarmadan aya kalkıp oradan ayrılıyor. Akif'in arkasında merdivenleri çıkan Mahmut, merdiven sahanlığında durup tedirgin bir ses tonuyla ağaya sesleniyor:

MAHMUT

Beni emretmişin, ağa. Hayırdır inşallah.

Reşat ağa yan yattığı kerevetin üzerinde doğrulup bağdaş kurarken sakin bir ses tonuyla Mahmut'a karşılık veriyor:

REŞAT AĞA

Hayırdır, hayırdır, merak etme. Hanım!.. Kuru incir, goz, badem getir de yiyek...

İffet hanım aşağılayıcı bir gülümsemeyle kocasına bakarak ayağa kalkıyor ve kuruyemiş almak için içeriye giriyor. Reşat ağa Mahmut'a dönüyor:

REŞAT AĞA (devam)

Şöyle yaklaş da otur hele, bire oğlum...

Mahmut çekinerek yaklaşıyor ve bağdaş kurarak ağanın önünde oturuyor. Reşat ağa devam ediyor:

REŞAT AĞA (devam)

Eyyicene dinle, oğlum Mahmut. Allah bilir ki seni evladım kimi severim. Halid'i askere alıcılar. Bilirsin yeni everdik kenı. Bre insaf mı bu? Yazzık deel mi kene?..

Mahmut, sanki mutlaka onaylanması için sorulan soruyu yanıtlıyor:

MAHMUT

Yazzık valla...

Teras korkuluğunun önünde oturup sigara saran Akif de, ağanın görüşünü destekliyor:

AKİF

Bre vallahi insaf deel bu yoh!..

İffet hanım buğday sapından örülü bir tabağın içerisinde ceviz, badem, kuru incir, kuru üzüm getirip yuvarlak yer masasının üzerine koyuyor. Reşat ağa, Akif'in desteğinden memnun bir şekilde bağıyor:

REŞAT AĞA

Hay ceddine rahmet, bre İkko!.. Ye bre oğlum ye, utanma... Aha ne diyok?

AKİF

İnsaf yok, deyiktin ağa...

REŞAT AĞA

He ya!.. Bre oğlum, diyom ki senin kafa kağıdın yok. Sana bir dene çıkararak da...

Reşat ağa dizini kaldırıp nargile ağızlığını tutan elini dizinin üstüne koyuyor. Ağanın dizinin arkasından görünen Mahmut bakışını kaldırıp ağaya bakıyor sonra da başını İffet'ten yana çeviriyor.

REŞAT AĞA (devam)

Halid'in yerine askere göndererek...

İffet hanım gözlerini Mahmut'tan ayırmadan anlamlı bir şekilde ona bakıyor. Reşat ağa ikna edici bir ses tonuyla devam ediyor:

REŞAT AĞA (devam)

Askerlik eyyi bir şeydir haa, hemi de sevabı var! Ne diyon bre oğlum?..

MAHMUT

Bilmem ki ağa...

Mahmut tekrar başını kaldırıp İffet hanıma bakıyor ve onun insanı delen bakışlarıyla karşılaşınca gözlerini indiriyor. Mahmut ile karşı karşıya oturan Reşat ağa, nargilesini fokurdutıp konuşmaya devam ediyor:

REŞAT AĞA (E.D.)

Noolucu? Askerlik dediğin ne ki, bire oğlum? Taş çatlasa üç beş sene... gözünü kapayıp açana kadar biter... Deel mi bere İkko?..

Mahmut başını Akife çeviriyor:

AKİF

Vallahi biter ağa!..

Reşat ağa yer masasının üzerine eğilerek Mahmut'a yaklaşıyor ve sır veriyormuş gibi bir ciddiyetle ama yüksek sesle:

REŞAT AĞA

Bana bak bere oğlum! Kabul de, sana tam üç Osmanlı altını vericim!..

İffet hanım, insanı delen bakışıyla Mahmut'a bakmaya devam ediyor ve sadece onun anlayacağı bir şekilde ona, "kabul et" anlamında bir jest yapıyor. Mahmut etrafındakilere bakıyor, gözleri buğulanıyor, bir elini alınına götürerek gözlerini saklıyor ve ağlamaklı bir sesle:

MAHMUT

Emrin olur ağa...

REŞAT AĞA

Aferin bre oğlum! Helal süt emmişin vesselam...

37. DIŞ. ANTAKYA TREN İSTASYONU - GÜNDÜZ

Bir sonbahar sabahı, küçük bir kasabanın tren istasyonunu büyük bir kalabalık sarıyor. Davul ve zurnalarla dört bir taraftan istasyona insanlar akın ediyor. Kimi asker, kimisi de sivil kıyafetli gençlerden bazıları trene biniyor, bazıları küçük

çocuklarını sımkı sarıp ciğerlerini patlatırcasına kokluyor ve onları vedalaştıkları insanların kucaklarına iade ediyor. Öbür tarafta, Seferberliğe giden ve kucağında biri bebek, birisi de üç yaşlarında iki çocuk taşıyan asker kıyafetli adamın peşinden bir kadın ve 4 10 yaşları arasında beş çocuk ağlaşarak koşturuyorlar. Paltformda duran ve insanların bindiği kara trenin lokomotifinden buharlar çıkıyor. Bu sırada, Mahmut, asker giysili ve omuzunda asker torbasıyla, askeri görevlilerin bulunduğu bir masanın yanında, onu uğurlamaya gelen kâhya Akif ile gerekli evrağını aldıktan sonra trene yöneliyorlar. İnsan karmaşasının arasından geçerek bineceği vagonun önünde duruyorlar:

MAHMUT

Allaha ısmarladık İkko ağa, hakkını helal et.

AKİF

Helal, helal. Yolun açık olsun Mahmut, döndüğünde mutlak çiftliğe gel.

Akif üç altının içinde olduğu küçük bir keseyi Mahmut'a uzatırken:

AKİF (devam)

Bu kesede üç Osmanlı altını var, onları eyyicene sakla. Dur, İffet hanım sana on mecrediye yol harçlığı gönderdi. Hadi uğurlar ola!

Akif on mecediyelik keseyi de verdikten sonra, Mahmut buğulanmış gözlerle, ağlamamak için kendini zorla tutarak Akif'e sarılıyor ve trene binmek için binenlerin arkasına geçiyor. Kalkmak üzere olan trenin düdüğü buhar saçarak ötmeye başlıyor. Trenin tekerlekleri, ritmik takırtılarla yavaş yavaş dönmeye ve rayların üzerinde kaymaya başlıyor. İstasyondaki uğultu gürültüye dönüşüyor... Trenin hareketiyle birlikte kalabalık coşuyor. El sallayanların bağrıışmaları, feryatları had safhaya ulaşıyor. Trenin yanında koşanlar, sevdiklerinin ellerini tutanlar yavaş yavaş ellerden kopuyor. Eli kocasının elinden kopan bir kadın platformun üzerine yığılıp saçını başını yormaya göğsünü yumruklamaya başlıyor. Trenin arkasında koşan ağlayan ihtiyarlar, çocuklar trenin hızlanmasıyla gözleri yaşlı yerlerinde donuyorlar. Trenin pencerelerinden uzanan eller sallanıyor, asker başları trenin peşinden koşanlara birşeyler bağılıyor. Tren hızlandıkça insanlar küçülerek gerilerde kalıyor. Kısa bir süre sonra tren istasyonu terk ediyor. İstasyon gittikçe uzaklaşıyor...

38. DIŞ. İLK STEP TREN YOLU - GÜNBATIMI

Tren lokomotifinin bacasından kalın bir duman borusu yükselirken ikide bir ince bir borunun kapağı açılıp buhar püskürtürken tren düdüğü işitiliyor...

39. İÇ. İLK TREN VAGON - GECE

Tıklım tıklım askerlerle dolu vagonun içinde yolculuk eden askerlerin çoğu uyuyorlar. Uyumayan birkaç asker hiç hareket etmeden kara kara düşünüyorlar. Pencerenin kenarında oturan Mahmut bir ara uyanıyor, etrafına bakınıp başını pencereden yana çeviriyor... Mahmut tren penceresinden dışarıya bakıyor, fakat karanlıkta nerede olduklarını anlayamıyor. Bir süre öylece karanlığa baktıktan sonra, yanında oturan uyku sersemi arkadaşının omuzuna başını yaslayarak tekrar gözlerini yumuyor.

40. DIŞ. ARAZİ TREN YOLU - GÜNDÜZ

Bir düzlükte ritmik takırtılarla raylarda kayan tren tekerlekleri üzerinde görüntüler. Havada kılıç tutan bir subayın eli sert bir hareketle kılıcı aşağıya indiriyor ve ardından bir sıra halinde dizili toplar peşpeşe ateş kismaya başlıyor...

Uzaktan görünen ve uçsuz bucaksız bir düzlükte yol alan trenin üzerinde görüntüler. Binlerce asker “allah, allah” sesleriyle yeri göğü inleterek taarruza geçiyorlar...

41. DIŞ. ÇÖL - GÜNBATIMI

Güneş kızıl bir top gibi kum tepeliklerinin arkasında kaybolurken, uçsuz bucaksız bir çölde ilerleyen trenin bacası kalın bir duman borusu bırakıyor...

42. İÇ. VAGON İÇİ - GECE

Tıklım tıklım askerlerle dolu, yarı karanlık bir vagonun içi. Askerlerin çoğu yaralı. Kimisinin başı, kimisinin omuzu, kolu veya bacağı sargılar içinde. Artık kolunda çavuş rütbesi taşıyan, epey uzamış trası, pos bıyıkları ve yorgun yüzüyle bir hayli yaşlı görünen Mahmut, “yıkılsın tiren de yolda eğlenmez, derdim vardır memlekete söylenmez” türküsünü söylüyor. Mahmut’un söylediği türküden etkilenen ve başı sargılı olan bir asker sessiz bir şekilde ağlıyor. Biraz ötede başka bir asker yaralı arkadaşına matarasından su içirmeye çalışıyor. Başka bir köşede oturan bir grup asker hüngür hüngür ağlıyorlar. Başka bir asker yarasını temizleyip tekrar sarıyor. Söylediği türkü ile herkesi ağlatan Mahmut, nihayet kendisi de gözyaşlarına hakim olamıyor...

43. DIŞ. ÇÖL - GÜNDOĞUMU

Tan kızılılığı fonunda çölde giden trenin bacası havaya duman püskürtürken, askerler koro halinde “havada bulut yok bu ne dumandır” türküsünü söylüyorlar...

44. DIŞ. ÇÖLDE TREN İSTASYONU - SABAH

Şafak sökerken, tren çölde küçük bir istasyonda duruyor. Askerler mühimmatlarıyla birlikte trenden iniyorlar. Çoğu hasta veya yaralı olan askerlerin yüzlerinde yorgun ve savaştan bıkmış bir ifade var. Yüksek rütbeli subaylar atlı, diğerleri yaya bir sıra halinde yeni doğan güneşin fonunda yavaşça yol alıyorlar...

45. DIŞ. VAHA - GÜNDÜZ

Birkaç hurma ağacının bulunduğu küçücük bir vaha. Uzaktan top ve tüfek sesleri ile askerlerin “allah allah” nidaları işitiliyor. Bir hurma ağacına bağlı bir deve tedirginlikle böğürerek ayağa fırlıyor ve iplerinden kurtulmaya çalışıyor. Devenin böğürmesiyle hurma ağaçlarının altında kurulu bir çadırdan çıkan iki üç çocuk etrafa bakınıyorlar. Çocuklar daha ne olduğunu anlayamadan çadırdan çıkan bir bedevi şeyhi, dışarı çıkıyor ve onları korumak istiyormuşçasına kollarını çocukların üzerine geriyor...

46. DIŞ. ÇÖL CEPHESİ - GÜNDÜZ

Çölde cephe. Mahmut’un birliği, bir İngiliz birliğine karşı taarruza geçiyor. Askerlerin “allah allah” nidaları yeri, göğü inletiyor. Osmanlı birliği, İngiliz makinalıları ve top ateşi altında süngü takıp hücumla geçiyor. Makinalı tüfekler ve patlayan top gülleleriyle biçilen askerler üst üste yığılıyor... Bir top güllesinin

patlamasıyla birkaç asker birden havaya uçuyor. Yere düşen asker cesedinin üzerine kapaklanan başka bir asker, ölü askerin cebinden bir ekmek parçası alıp kalkarken kurşunu yiyor ve ilk adımında sendeliyor. Düşen askerin elindeki ekmek parçasını başka bir askerin eli kapıp gidiyor...

İki sağlık görevlisi, bir sedyede taşıdıkları yaralı bir askeri koşarak cephe gerisine taşımaya çalışırken, yerde uzanan bir askerin başını dizlerine yaslayan Mahmut, matarasından ona su içirmeye çalışıyor. Mahmut'un eli, yaralının ağzına mataradan su döküyor. Ancak askerin bakışı donuk ve ağzına dökülen suyu yutmuyor. Su, ölü askerin ağzından taşıp kumlara dökülüyor. Arkadaşının öldüğünü anlayan Mahmut'un yüzü dehşet içinde kalıyor. Su heba olmasın diye, hemen arkadaşının üzerine eğiliyor ve ağzından taşan suyu içmeye başlıyor...

47. DIŞ. KARARGAH - GÜNBATIMI

Günbatımına doğru, bir sürü asker ve sağlık görevlisi ölü ve yaralıları topluyorlar. İki askerden biri ölülerin ceplerinde bulduğu ekmek parçalarını alarak bir torbada toplarken diğeri de, içinde su olan mataraları bir teneke bidona boşaltıyorlar...

Onlarca asker, ellerinde kısa saplı küreklerle kumda toplu mezar kazıyorlar. Biraz ötede, yerde birkaç sıra halinde yanyana yatırılmış onlarca asker cesedinin önünde, birkaç sıra halinde ayakta duran bir bölük asker, ölülerin cenaze namazını kılıyorlar.

Cenaze namazını kılanlardan bir asker, bir çuval gibi aniden yere kapaklanıyor. Hemen yanında duran iki asker, yüzüstü düşen askeri çevirip nabzını dinliyorlar ve birbiriyle bakışarak onu yerde yatan askerlerin yanına uzatıyorlar...

48. DIŞ. KARARGAH - GECE

Gece. Ayın fonunda görünen karargah çadırından pelerinli bir adam çıkıyor. Çadırı bekleyen iki nöbetçi paşalarını farkedince hemen esas duruşa geçiyorlar. Paşa sırtını dönerek ayı seyretmeye koyuluyor. Paşa, oldukça üzgün bir yüz ifadesiyle aya bakıp bir şeyler mıldanıyor, sonra yüzünü dönerek inleyen veya kâbus görüp sayıklayan askerlerin arasında yürümeye başlıyor:

1. ASKER

Su, allah rızası için bir yudum su...

2. ASKER

Allah, allah, allah.

3. ASKER

Aneeeey... ölüyüm aneeey...

Paşa, askerlerin üzerine eğilerek bazılarının alnına elini dayıyor ve ateşlerini ölçüyor, çölün ayazında soğuktan titreyen bazılarının da üzerini örtüyor... Paşa, askerlerin arasından geçerek garnizonun biraz dışındaki, top ve sandıkların yanına gelerek bir sandığa oturuyor, başını ellerinin arasına alıp düşünceye dalıyor. Paşa, kara kara düşünürken yanına iki subayın yaklaşmasıyla doğrulup yana bakıyor ve sakin bir sesle soruyor:

PAŞA

Bir vukuat mı var?

Paşanın yanibaşında duran subaylardan biri üzgün bir ses tonuyla paşaya sesleniyor:

SUBAY

Af buyurun paşam. Maalesef miralay Haldun beyi de kaybettik...

Paşa, hiç tepki vermeden sakalını sıvazlayıp anlaşılmayan bir şeyler mırıldanıyor. Ayağa kalkmaya davranırken zorlanıyor. Bunu gören subaylar hemen atılıp paşanın kalkmasına yardımcı oluyorlar.

PAŞA

Diğer yaralıların vaziyeti nasıl?

Paşayı bir adım arkasından takip eden subaylardan biri yanıt veriyor:

SUBAY

Çoğundan umut yok paşam... İlacımız bitti, su yok. Asker üç gündür istihkak alamıyor.

PAŞA

Allahtan umut kesilmez... İngilizler demiryolunu ele geçirmediyse, yardımcı kuvvetler sabaha burada olurlar...

Paşa iki subayla çadırına doğru yürürken bir nöbetçi çadırların arasında kıvrılıp yatan Mahmut'u uyandırıyor:

NÖBETÇİ

Uyan Mahmut çavuş!.. Devriyeye gidiyon, kalk!..

Mahmut bir çadırın önünde oturan nöbetçi subayın yanına koşarak teknil veriyor:

MAHMUT

46. Piyada Alayı, 3. Tabur, Karargah ve Destek Bölüğü, 1. Takım, 1. Manga teftiş ve emirlerinize hazırdır, kumandanım!

Subay ayağa kalkıp Mahmut'a yaklaşıyor:

SUBAY

Rahat! Tebdil i kıyafet edip sabaha kadar su tedarik etmenizi emrediyorum çavuş! Cenub-u şark istikametindeki vahalarda su kuyularının bulunduğu malumdur ki, o taraflarda İngiliz yoktur... Devriyeye rastlarsanız, mecbur olmadıkça çatışmaya girmeyin. Yolunuz açık olsun çavuş!..

MAHMUT

Sağol kumandanım!

Mahmut, koşarak onu bekleyen mangasının önüne geçiyor ve kısa bir süre sonra karartılar halinde çadırların arasından geçerek çölde uzaklaşıyorlar...

49. DIŞ. ÇÖLDE KUYU CIVARI - GÜNDOĞUMU

Tan kızıla boyandığı sırada, dar ağızlı bir kuyunun içine kafasını sokan Mahmut, kuyuda bir şey göremeyince kafasını kaldırıp bir taş alıyor ve onu kuyuya bırakıyor. Kuyudan küt diye bir ses işittiğinde doğrulup ileriye bakıyor. İki asker Mahmut'a yaklaşıyorlar. Askerlerden uzun boylu ve ince yapılı Gaffar, uzaktan Mahmut'a sesleniyor:

GAFFAR

Guyuların hemisi kuruyup, Mehmud çavuş!

Mahmut'ta onlara yaklaşıırken canı sıkılmış bir ses tonuyla:

MAHMUT

Bu kuyuda da su yok! Sabah oldu, ama su bulamadık, Gaffar...

Bu sırada, diğer yönden gelen iki asker uzaktan Mahmut'un arkasında beliriyorlar. Mahmut, gelenlere dönüp eliyle "ne var" anlamında bir jest yapıyor. Gelen askerlerin ikisi birden Mahmut'a karşılık veriyorlar:

ASKERLER

Su yok, Mahmut çavuş!

Yaklaşan iki askerin arkasından Mahmut, Gaffar ve öteki askerler görünüyorlar.

Gaffar çaresizce etrafına bakınırken Mahmut'a soruyor:

GAFFAR

İmdi ne diyersen Mehmud çavuş?

MAHMUT

Vaha arayacağız Gaffar... Vahalarda mutlak su bulunur...

GAFFAR

Düz diyersen. Vakit yitirmeden gidek...

Mahmut arkadaşlarıyla birlikte yola devam ediyorlar.

50. DIŞ. ÇÖLDE VAHA - SABAH

Mahmut, arkadaşlarıyla birlikte hurma ağaçlarının arasına girer girmez, işaret parmağını dudaklarına dayayıp sessiz olmaları için arkadaşlarına işaret veriyor. Sonra da alçak bir sesle onlara sesleniyor:

MAHMUT

Dikkatli olun, etrafta ingiliz devriyeleri olabilir...

Vahada kimsenin olmadığından emin olunca, on bir asker ihtiyatı elden bırakmadan hurma ağaçlarının arasında bir süre ilerliyor ve çok geçmeden ufak bir su birikintisine rastlıyorlar. Suyu gören askerler ihtiyatı elden bırakıp sevinç çığlıkları atarak suya koşuyorlar. Ancak su birikintisinin kenarında kuş ölümlerini farkeden Mahmut'un bağırması onları durduruyor:

MAHMUT

Su zehirli! Suyu dokunmayın!

Mahmut'un bağırmasıyla aptalca onun yüzüne bakan askerlere kuş ölümlerini işaret ederek açıklama yapıyor:

MAHMUT

Kuşlar zehirlenmiş bakın hele, bakın!.. Gidelim, vakit kaybetmeyelim...

GAFFAR

Gehbe ingilizler, suyu zehirleyip. Artık su tapşırsak bile feydesi yoh, Mehmud çavuş...

Bu sırada askerlerden biri, çıldırımışçasına aniden suya saldırıyor. Arkadaşları zorla yetiştirip onu engelliyorlar. Aralarında kısa bir boğuşma oluyor. Mahmut, askerler sakinleşene kadar mola kararı veriyor:

MAHMUT

Biraz istirahat edip güneş yükselmeden yola devam edelim...

BİR ASKER

İ yi olur çavuş...

Bunun üzerine, askerler birer ikişer hurma ağaçlarının gölgesinde oturuyorlar. Askerlerden ufak yapılı biri sırtını hurma ağacına dayadığı gibi uyukluyor. Bunu gören ve "Çumralı" lakabıyla anılan bir asker, kimseye belli etmeden yaklaşım uyuklayan askerin etrafında bir daire çiziyor ve sessizce kendi yerine geçiyor. Biraz dinlenen Mahmut, yüksek bir sesle askerlere sesleniyor:

MAHMUT

İstirahat bitti... Hooovv!.. Gidiyoruz...

Askerler tembelce ayağa kalkıp toplanırlarken, biraz ötede dairenin içinde oturan ufak yapılı asker Mahmut'un bağırmasıyla uyanıyor. Ayağa kalkmaya davranıyor ve bu sırada etrafında çizilen daireyi görünce, takati kesilmiş gibi üzgün bir yüz ifadesiyle olduğu yere çoküyor. Mahmut, diğer askerlerin toparlanmasını beklemeden, Gaffar ile birlikte vahanın dışına çıkıyorlar. Toparlanan askerler, birer ikişer hızlı adımlarla yürüyüp Mahmut'a yetişmeye çalışıyorlar.

51. DIŞ. ÇÖL - SABAH

Çok geçmeden hep birlikte çölde yol almaya başlıyorlar. Ufak askerin etrafında daire çizen Çumralı, Mahmut'un yanında yürürken onunla sohbet etmeye başlıyor:

ÇUMRALI

Memleket nire, Mahmut çavuş?

MAHMUT

Antakya'dan, İskenderun Sancağı'ndan... Neden sordun Çumralı?

ÇUMRALI

Heç... Sordum işte, merak... Nasıl bir yer oralar?

MAHMUT

İyidir...

ÇUMRALI

Sizin oralarda bir millet vardır ki, mum söndürüp alem yaparmış.

MAHMUT

Nereden biliyorsun, Çumralı? Kendin mi gördün?

ÇUMRALI

Ben nasıl göreceğim? Oralara hiç gitmedim ki. Belki sen görmüşsündür...

MAHMUT

Bak Çumralı! Görüp te şahit olan göz körelmiştir. Gözünün görmediği şeylere inanma derdim, amma...

Söylenenleri can kulağıyla dinleyen Gaffar, bir an etrafına bakınıp endişeyle Mahmut'a sesleniyor:

GAFFAR

Mehmud çavuş! Mehmud çavuş!.. Balaca esker yoh olup, men oni görmiyirem...

Hepsi birden durup etrafa bakınıyorlar. Ufak askeri göremeyince Mahmut kararlı bir ses tonuyla:

MAHMUT

Vahaya geri dönüyoruz!..

Çumralı, Mahmut'un kararından rahatsız olmuşçasına itiraz ediyor:

ÇUMRALI

Çok vakit kaybederiz, çavuş...

Mahmut, Çumralı'ya sinirli bir bakış fırlatarak vahaya doğru yürürken Çumralı'ya sesleniyor:

MAHMUT

Kendini başkasının yerine koymayı öğren; Çumralı!

52. DIŞ. ÇÖLDE VAHA - SABAH

Vahadaki su birikintisinin yanına gelir gelmez ufak yapılı askerin oralarda olmadığını fark ediyorlar. Mahmut, etrafa bakınan askerlere dönüp soruyor:

MAHMUT

En son gördüğünüzde neredeydi, kim gördü onu?

Askerlerden biri kaybolan askerin oturduğu yeri işaret edip Mahmut'a cevap veriyor:

ASKER

Şu ağaca yaslanmıştı, en son gördüğümde Çumralı yanındaydı...

Hepsi birden işaret edilen hurma ağacının dibine geliyorlar. Mahmut çizilen daireyi farkediyor fakat ne olduğunu anlayamıyor, kendi kendine sesli konuşarak mantık yürütüyor:

MAHMUT

Bir daire çizilmiş, ama niye? İngiliz devriyesi mi acep?

ASKER

Bu adam Yezidi, Mahmut çavuş. Etrafına bir daire çizersen, biri bozmadan canı çıksa içinden çıkmaz...

Mahmut, gözlerini Çumralı'ya diyor:

MAHMUT

Daireyi sen çizdin, değil mi Çumralı?

Çumralı, durumun vahim olduğunu anlamış olacak ki, savunmaya geçiyor:

ÇUMRALI

Bunda ne var ki, çavuş? Latife olsun diye çizdim...

Mahmut, kendini tutamayıp olanca gücüyle Çumralı'nın suratına bir tokat atıyor. Tokadı yiyen Çumralı'nın ayakları yerden kesiliyor ve boş bir çuval gibi, sırtüstü yere düşüyor. Burnundan kan gelen Çumralı, hafif bir titreme nöbetinden sonra hareketsiz kalıyor. Onun öldüğünü anlayan Mahmut dizleri üzerine düşüp Çumralı'nın başını dizine aldıktan sonra yalvaran, ağlamaklı bir sesle:

MAHMUT

Çumralı... ölme Çumralı, ölme... Seni öldürmek için vurmadım. ölürsen çok mazlum olurum, beni mazlum etme Çumralı!..

Mahmut ona vurduğu eline bakıp ağlarken, hafızasında bir ses yankılanmaya başlıyor...

53. İÇ. DERGAH - GECE

Zeytinyağlı kandillerin aydınlattığı dergâhta Kırklar Cemi'nin dervişleri, gözleri bir mendille bağlı olan Mahmut'un etrafında oturuyorlar. Onun önünde oturan mürşidi ona öğüt veriyor:

MÜRŞİT

Eline hakim olacaksın. Çünkü el, insanın dünya işlerine uzanan aklıdır. Nice kişi düşündüklerinden değil, yaptıklarından pişman olmuştur! Can almayacaksın, çünkü can almak yalnız can verene mahsustur...

Buhurdanlıktan bir köz parçası alan şeyhin eli, onu Mahmut'un eline bırakıyor. Mahmut avcunu kapatıp yumruğunu sıkıyor. Mahmut'un yüzü acıyla geriliyor. Alnında biriken ter damlacıkları gözbağına doğru süzülüyor...

54. DIŞ. KARARGAH - İKİNDİ

Sabahın doğuşuyla, Osmanlı karargahında cılız bir kıpırtı başlıyor. Askerlerin bir kısmı topları çevirip yeni bir saldırıya karşı tedbir almaya çalışıyorlar. Bu sırada kum torbalarının arkasında nöbet tutan bir asker elini gözlerinin önüne siper yapıp

uzaklara bakıyor. Çöl arazide, ufuk çizgisinin üzerinde bir atlı beliriyor. Nöbetçi, atlıyı görmüş olacak ki, olanca sesiyle bağılıyor:

NÖBETÇİ

Bir atlı geliyoor!..

Nöbetçinin bağırmasıyla iki asker birliğe doğru koşup aynı anda bağılıyorlar:

İKİ ASKER

Bir atlı geliyoor!

Nöbetçi tekrar elini gözlerine siperlik yaparak ileriye bakıyor. Kumların üstünde dalgalanan atlı görüntüsü netleşince, gelenlerin beyaz bayraklı iki atlı olduğu görülüyor. Nöbetçi tekrar bağılıyor:

NÖBETÇİ

İki atlı geliyoor!..

Osmanlı karargahında hareketlilik artıyor. Bir müfreze asker kum torbalarının arkasında siper alıp atlıların gelişini beklerken gece birliğin durumunu paşaya rapor eden yüzbaşı, talimatlar vererek beyaz bayrakla gelen iki atlıyı karşılamaya geliyor. Bunun üzerine atlılar atlarından inip onlara doğru gelen Osmanlı askerlerine doğru yürüyorlar. Osmanlı yüzbaşı, beyaz bayraklı elçilerin geldiklerini görünce yerinde duruyor ve onların gelmesini bekliyor. Biri İgiliz yüzbaşı, öteki Hint kökenli bir asker olan tercüman, yüzbaşının önüne varınca selam veriyorlar:

TERCÜMAN

Capitan Richardson, Colonel Jones'ın risalesini paşa hazretlerine tevdi etmekle mükellef olduğundan paşa hazretleri ile bir mülakat talebini arzeder...

Yüzbaşı sert bir yüz ifadesiyle karşılık veriyor:

YÜZBAŞI

Capitana bendenizi takip etmelerini tebliğ ediniz, asker!

Yüzbaşı bunu söyler söylemez eliyle "buyrun gidelim" anlamında bir jest yaptıktan sonra mağrur bir yürüyüşle elçilerin önünden gidiyor...

55. DIŞ. ÇÖLDE TEPE - İKİNDİ

Hafif bir tepenin başına tırmanan Mahmut, yanında askerlerle etrafına bakınırken uzaktan işitilen uğultu ile dikkat kesiliyor. Yanbaşında duran Gaffar, endişeli bir tonla soruyor:

GAFFAR

İşitirirseen?

Mahmut, Gaffar'a dönerek "evet" anlamında başını sallıyor. Gaffar aynı merakla tekrar soruyor:

GAFFAR (devam)

Allah allah... Hele bu neduu, Mehmud çavuş?

Mahmut, yanındaki askerlerle sesin ne olabileceğini kestirmek için geldiği yöne bakıyorlar. Mahmut, önce kendi kendine mırıldanıyor, uçağı görünce de heyecanla haykırıyor:

MAHMUT

Kıyamet borazanı değilse... Şuna bak Gaffar! Bakın, şuraya bakın! Tayyare! Aaa, bizim tayyare bu!

Tek motorlu bir pırpır uçak Mahmut'un bulunduğu tepeye doğru hızla yaklaşıyor. Mahmut, arkadaşları ile birlikte ilk kez uçak görmenin şaşkınlığı ve mutluluğu ile

çoşuyorlar. Buldukları tepede koşturarak kimisi bağıyor, kimisi ise ıslık çalıyor. Uçak, tepenin üstünden uçup biraz uzaklaşınca, Mahmut uçağın arkasından bakarak haykırmaya devam ediyor:

MAHMUT (devam)

Gördünüz mü, gördünüz mü?!

Uçak, manevra yapıp tekrar askerlerin bulunduğu tepeye yaklaşırken, Mahmut ve arkadaşları aynı şekilde bağıyor ıslık çalıyorlar. Uçak tepeye yaklaşırken pike yaparak beklenmedik bir anda bomba bırakıyor. Toplu halde duran askerler ne olduğunu anlayamadan bir patlamanın ardından yere seriliyorlar. Durumu kavrayan Mahmut can havliyle kendini yere atarak arkadaşlarına bağıyor:

MAHMUT (devam)

Dağılın! Yere yatın, yere yatın!..

Mahmut, uçak tamamen uzaklaştıktan sonra hafifçe doğruluyor ve bakışını yerde yatan arkadaşlarına çeviriyor. Gaffar dizüstü, kan sızan sol omuzunu eliyle bastırarak ayağa kalkıyor. Bunu gören Mahmut, Gaffar'ın yanına koşuyor:

MAHMUT (devam)

Yaralandın mı, Gaffar?

Gaffar elini omuzundan çekip elindeki kana bakıyor ve sakin bir sesle Mahmut'a sesleniyor:

GAFFAR

Bu İngiliz gehbesi omuzumu delip, Mehmed çavuş...

MAHMUT

Bu İngiliz değil, bizim tayyare Gaffar! Bizi bu kıyafetle tanıyamadı... Dur, kalkma! Yaran ağır mı, ona bakalım...

Mahmut, Gaffar'ın yarasını açıp bakıyor, ağır olmadığını anladığı zaman biraz rahatlıyor.

MAHMUT

Ağır değilmiş çok şükür...

Bu sırada, Mahmut diğer askerlerin ayağa kalkmadığını farkedince, şüpheyle başını çevirip bakıyor ve gördüğü manzarayla dehşete düşüyor. Askerler ikişer, üçer metre aralıklarla yere serildikleri gibi gelişigüzel uzanıyorlar. İçlerinden biri, henüz ölmemiş olacak ki hafif kıpırdayarak doğrulmaya çalışıyor. Mahmut, doğrulmaya çalışan askerin başını dizine yaslıyor. Asker ağzını açıp bir şeyler söylemek istiyor, fakat beceremiyor. Birden bakışı bir noktada sabitleşiyor. Mahmut, ölen askerin başını indirerek elleriyle yüzünü örtüyor...

56. İÇ. KARARGAH PAŞA ÇADIRI - İKİNDİ

Osmanlı paşası birkaç subayı ile birlikte, İngiliz elçi ve tercümanını çadırında kabul ediyor. Büyük çadırın içinde, herkes esas duruşta beklerken paşa, küçük bir alanda volta atarak elçinin getirdiği mektubu okuduktan sonra, ona nazik ama sert bir ses tonuyla sesleniyor:

PAŞA

Colonel Jones fevkalade nazik... Lakin hiç bir teklifini kabul etmeyeceğimizi bilhassa bildiriniz... Türkün muharebesiz teslim olduğu ne zaman işitilmiştir?!

Tercüman, paşanın söylediklerini anında İngiliz elçiye çeviriyor. İngiliz elçi tercümanının söylediklerini dikkatle dinledikten sonra bir an düşünerek sözlerine devam ediyor:

ELÇİ TERCÜMAN

Türklerin muharip bir millet olduğunu cümle alem bilir paşa hazretleri ancak münhasır olduğunuz vaziyette muharebe imkanınız kalmamıştır. Colonel Jones teslim olmanızı değil, sulh teklif ediyor. Terk i silah edip rücu etmek sulh etmenin şartlarıdır.

İngiliz elçi konuşurken Osmanlı subayları büyük bir dikkatle onu dinliyorlar. Volta atan paşa bir an durup elçiye dönüyor ve birkaç adım atarak ona yaklaşıyor.

ELÇİ TERCÜMAN (devam)

Eğer terk i silaha karar verirsiniz rücu halinde birliğiniz emniyette olacak ve zabıtların Halep'e kadar tren ile seferi temin edilecektir...

Elçinin yanında duran tercüman son sözleri de çevirdikten sonra başka bir diyeceği var mı diye bir an elçiye bakıyor. Elçinin lafını bitirmesiyle paşa hiddetli bir ses tonuyla karşılık veriyor:

PAŞA

Teklifiniz başkaları için cazip gelebilir! Ama biz böyle bir teklifi ancak hakaret addederiz, yüzbaşı...

Paşa bunu söyledikten sonra dönüp çadırdaki birkaç adım ileriye atıyor ve elçiye sırtı dönük sözlerine devam ediyor:

PAŞA (devam)

Bu vesile ile bir Türk'e böyle bir teklifte bulunmak affedilemeyecek bir küstahlıktır... Beyaz bayrakla gelmiş olduğunuza şükredin, yüzbaşı...

Paşa, elçiye yüzünü dönmeden sözlerini bitiriyor.

PAŞA (devam)

Mülakat sona ermiştir!..

Paşanın arkasından görünen İngiliz yüzbaşı, bu tehditkar tavır karşısında hiçbir şey dememeyi yeyliyor. Topuklarını çarparak paşayı selamlıyor ve İngiliz aksarıyla ona sesleniyor:

ELÇİ

Paşa hazretleri...

Paşa, elini havaya kaldırarak yüzbaşıya gidebilirsin anlamında bir jest yaparak kendi subaylarına sesleniyor:

PAŞA

Yüzbaşıya yolu gösterin!

İngiliz elçi tercümanı ile birlikte geri dönüş yaparak çadırdan çıkarken ona eşlik eden subaylar onunla birlikte dışarıya çıkıyorlar. Yüzbaşı çadırdan çıkarken paşa yavaş yavaş dönüp çadırın çıkış kapısına yürümeye başlıyor...

57. DIŞ. BEYAZ ÇÖL - İKİNDİ

Mahmut, Gaffar ile çöl güneşi altında yorucu bir yürüyüşten sonra bembeyaz kumlarla kaplı bir alana geliyorlar. Mahmut yönünü tayin etmek için bir ara durup etrafına bakınıyor. Bitkin bir halde onu takip eden Gaffar, yetişip Mahmut'un bir adım önüne geliyor ve hummaya yakalanmış gibi titreyerek ona sesleniyor:

GAFFAR

Demeli ki, özümüzü yitirdik Mehmut çavuş... Gayib olduk...

MAHMUT

Haklısın Gaffar, yönümüzü şaşırtdık...

Mahmut'un ne demek istediğini anlamaya çalışan Gaffar, gözlerini ondan ayırıyor, çaresizce etrafına bakıyor ve beklenmedik bir anda coşkuyla bağırarak bir yöne doğru fırlıyor:

GAFFAR

Su! Mehmut çavuş, su... suuu!..

Mahmut, Gaffar'ın koştuğu yöne bakıyor, gerçekten de ufuk çizgisine yakın bir yerde su varmış gibi bir parıldama görüyor. Gözleri umutla parlayıp o da Gaffar'ın peşinden koşuyor. Çok geçmeden uzakta görünen su parıltısının seraptan başka bir şey olmadığını anlayan Mahmut, soluk soluğa yere yıkılan Gaffar'ın yanına çöküyor:

MAHMUT

Serapmış Gaffar! Su filan yok... Geri dönelim gel...

Mahmut nereye gideceklerini kestirmeye çalışırken, Gaffar yaralı omuzunu tutup inilti halinde ağlıyor ve ağlamaklı bir sesle Mahmut'a sesleniyor:

GAFFAR

Hele sen git balam, özüm ölüyor...

Mahmut ayağa kalkıyor, eğilip Gaffar'ı koltukaltından tutup kaldırmaya çalışıyor:

MAHMUT

Dayan Gaffar. Burada kalırsak sahiden ölürüz...

Gaffar inilti şeklinde ağlamaya devam ediyor. Mahmut, Gaffar'a destek olup bir yön tayin ediyor ve yavaşça yürümeye başlıyor...

58. DIŞ. KARARGAH - İKİNDİ

İngiliz yüzbaşı, tercümanı ile birlikte çadırın önünde bıraktıkları silahlarını geri alarak iki Osmanlı subayının eşliğinde paşanın çadırından uzaklaşıyorlar. İngiliz elçi bir miktar yürümüştü ki gördüğü manzara ile yerinde donakalıyor, yüzündeki şaşkın ifade, yerini sinsî bir gülümsemeye bırakıyor.

Askerler, İngiliz elçilerin atlarını parçalamış, birer parça et alabilmek için birbirini hırpalıyorlar. Subaylar askerleri durdurmak için bağırıyorlar. İngiliz elçi, gördüğü bu manzara karşısında kısa bir an durduktan sonra geriye dönüyor ve çadırının kapısına çıkmış olan paşaya birkaç adım attıktan sonra ona sesleniyor:

ELÇİ TERCÜMAN

Teklifimi geri alıyorum paşa hazretleri. Çünkü bizden daha zalim birine teslim olmuşsunuz. Takdir edersiniz ki, açlık ve susuzluk İngilizlerden daha az merhametlidir... Yüksek müsaadelerinizle, paşa hazretleri...

İngiliz elçinin söylediklerinden oldukça hiddetlenen paşa, tıpkı bir robot gibi yavaş adımlarla ona ilerliyor ve elçiye birkaç metre kala durup donuk gözlerle ona bakıyor. Elçi, selam verip geriye dönüyor ve tercümanı ile birlikte oradan ayrılıyor. Yerinde mihlanmış gibi hareketsiz duran paşa, donuk gözlerle uzaklaşan elçinin arkasından bir süre baktıktan sonra, atın kemiklerini kapışan askerlerin üzerinde gezdiriyor. Askerler ellerine geçen at kemiklerini kemirirken başka biri, bir et parçasını çiğniyor ve bir türlü ondan bir parça koparamıyor.

Paşa, donuk gözlerle belirsiz bir noktaya bakıyor. Önce sağ eli sol omuzuna giderek apoletini, sonra da sol eli sağ omuzuna giderek ikinci apoletini söküyor ve kan

çanağına dönüşen gözlerini yumuyor. Paşanın söktüğü apoletler kumların üstünde, esen rüzgarın serptiği kumla örtülüyor. Çadırların arasından çölde uzaklaşan paşa görünüyor. Gittikçe şiddetlenen rüzgarla kalkan kum bulutunun içerisinde kaybolana kadar yürüyor...

59. DIŞ. BEYAZ ÇÖL - GÜNBATIMI

Gittikçe şiddetlenen rüzgarın kaldırdığı toz bulutunun içinden deve üzerinde bedevi kıyafetli bir adam görünüyor. Bedevi kıyafetli peribacasını andıran bir tümseği dönünce bir şeyler görmüş olacak ki devesini yavaşlatıp yaklaşıyor ve mavi gözlerini gördüğü şeye odaklıyor.

Mahmut ile Gaffar kısmen kumlara gömülü, yarı ölü vaziyette ve silahsız devenin ayakları dibinde uzanıyorlar. Bedevi kıyafetli, devesini çöktürüp devesinden iniyor ve yerde yatanların önce nabzına bakıyor, sonra matarasını alıp her birinin ağzına bir yudum su döküyor. Ardından gülümseyerek baş sarığının kenarıyla yüzünü örtüyor ve hiç vakit kaybetmeden devesine binip oradan uzaklaşıyor...

60. DIŞ. İNGİLİZ SEYYAR BÖLÜĞÜ - GÜNBATIMI

Güneş batarken bedevi kıyafetli yüzbaşının talimatıyla, İngiliz seyyar bölüğüne getirilen Mahmut ile Gaffarın, karınları doyurulup Gaffar'ın yarasına bakılıyor. Mahmut, kısa bir süre sonra onları kurtaran bedevi kıyafetlinin yanısıra bir İngiliz subayı ile Arap kıyafetli bir tercümanın bulunduğu bir çadıra getiriliyor. Onu sorgulayan İngiliz subayı, arap kıyafetli tercümanına sesleniyor:

İNGİLİZ TEĞMEN

Sor bakalım, adı neymiş? (İngilizce)

TERCÜMAN

Adın nedir dayı?

MAHMUT

Arap...

İNGİLİZ TEĞMEN - TERCÜMAN

Nereden geliyorsun?

MAHMUT

Arap çöllerinden...

İNGİLİZ TEĞMEN - TERCÜMAN

Nereye gidiyorsun?

MAHMUT

Arap çöllerine...

Mahmut'un bu anlamlı gelen cevabı üzerine İngiliz subay, yanında sessiz duran yüzbaşıya soruyor:

İNGİLİZ TEĞMEN

Parola mı bu?

YÜZBAŞI

Ne olduğunu şimdi anlayacağız...

Bunun üzerine yüzbaşı, Mahmut'un önüne gelip gözlerini onun gözlerine diyor. Bir süre kim kimi pes ettirip bakışlarını kaçırarak şeklinde bakıştıktan sonra, yüzbaşının yüzünde bir gülümseme beliriyor ve bakışını kaçırmadan, Mahmut'a Osmanlıca sesleniyor:

YÜZBAŞI

Arkadaşını Türkler mi yaraladı?..

Hala gözlerini yüzbaşının mavi gözlerinden ayırmayan Mahmut, biraz da bakışmanın verdiği yorgunlukla anlamaması gereken soruyu anlıyor ve başıyla evet anlamında bir jest yapınca, Arabistanlı yüzbaşı çadırı çınlatan bir kahkaha atıyor...

YÜZBAŞI

Türkçe anladığına göre bu bedevi değil, bir Türk askeri...

Yüzbaşı, Mahmut'a yaklaşip onun ensesini örten başörtüsünü sert bir hareketle alıyor ve gözücuyla ensesine bakıyor. Mahmut'un güneşten kapkara olmuş ensesini görünce kendinden emin bir şekilde gülümseyerek:

YÜZBAŞI

Tebdil-i kıyafet demek... Bu kıyafetle ensen böyle yanmazdı. Nereden geliyorsun asker?!

Yüzbaşı son sözünü öyle sert bir ses tonuyla soruyor ki, Mahmut irkiliyor ama ağzından bir kelime çıkmıyor. Sıkı sıkıya gözlerini yumuyor. O artık hiçbir şey işitemiyor, sadece hafızasının derinliklerinde bir ses yankılanıyor...

61. İÇ. DERGAH - GECE

Zeytinağlı kandillerin aydınlattığı dergahta kırklar meclisinin dervişleri şevke gelmiş, bir ağızdan bağıyorlar:

DERVİŞLER

Allah allaaah... allah allaaah, allah allaaah!..

Gözleri mendille bağlı olan Mahmut'un alınında biriken ter damlaları aşağıya süzülürken, mürşidin sesi işitiliyor:

MÜRŞİT

Diline hakim olacaksın ki, dilde işlenen hatanın tamiri yoktur. Söz ile mana farklı şeyler olmakla beraber, mananın sırrı sözde saklıdır. Dil ise, söz denilen kilidin anahtarıdır. Bu yüzden ser vereceksin ama sır vermeyeceksin...

DERVİŞLER

Bismi şah allah allaaah...

62. DIŞ. İNGİLİZ SEYYAR BÖLÜĞÜ - TAN VAKTİ

İngiliz seyyar bölüğü çadırlarını söküp yola çıkacağı sırada, Mahmut ile Gaffar'ın hapsedildikleri çadırın önünde nöbet tutan nöbetçi bir an çadırın içine bakıyor ve dehşetle çadırda kimsenin olmadığını fark ediyor. İngiliz nöbetçi ne yapacağını şaşırılmış vaziyette etrafa bakınırken, çadırı sökmek için birkaç asker gelince durumu onlara izah ediyor:

İNGİLİZ NÖBETÇİ

Esirler kaçmış.

İNGİLİZ ASKER

Ne zaman farkettiler?

İNGİLİZ NÖBETÇİ

Şimdi farkettiler...

İngiliz askerler etrafa bakıp ayak izleri bulmaya çalışıyorlar, fakat esen rüzgardan uçuşan kumlar gece bütün izleri silmiş olduğundan pek bir ize

rastlayamıyorlar. Bu sırada subaylardan biri onlara yaklaşıyor. Nöbet tutan asker esas duruşa geçip durumu bildiriyor:

İNGİLİZ NÖBETÇİ

Türk esirler gece karanlığından istifade ederek kaçtı efendim...

İNGİLİZ SUBAY

Sakın bana nöbette uyumadığınızı söylemeyin asker!

İNGİLİZ NÖBETÇİ

Uyuduğumu sanmıyorum efendim. Gece çok rüzgar vardı ve...

İngiliz subay, nöbetçinin lafını tamamlamasına izin vermeden komut yağdırıyor:

İNGİLİZ SUBAY

Savunmanızı mahkemede yaparsanız belki bir işinize yarar... Sergeant! Hemen bir manga asker alıp etrafı tarayın. Onları bulmadan gelmeyin...

Bu sırada devesine binen YÜZBAŞI, subaya yaklaşıyor:

YÜZBAŞI

Boşuna vakit kaybetmeyin teğmen! Bunlar hasta adamın hasta askerleri, ancak bir mucize onları çölden çıkarır...

İNGİLİZ SUBAY

Peki efendim...

İngiliz seyyar bölüğü büyük ölçüde toparlanıyor. Araçlar çalıştırılıyor, yola koyuluyorlar.

63. DIŞ. ÇÖL - TAN VAKTİ

İngiliz seyyar bölüğü henüz gitmişti ki, hapishane çadırının olduğu yerde kumlar yavaş yavaş kabarmaya başlıyor ve Mahmut kumların arasından çıkıyor. Yüzünü kumlardan temizlerken nefes aldığı kamışı ağzından tükürüyor ve Gaffar'ı kumlardan eşelerken ona sesleniyor:

MAHMUT

Kalk Gaffar, çabuk gidelim buradan. Gaffar, Gaffar!

Önce endişeye kapılan Mahmut, Gaffar'ın kıpırdanmasıyla rahatlıyor. Ggaffar da kumlardan temizlenip ayağa kalkıyorlar ve bir yön tayin edip yürümeye başlıyorlar... Gaffar'ın yaralı omuzunu tuttuğunu gören Mahmut, soruyor:

MAHMUT

İyi misin Gaffar?

GAFFAR

Beli beli, yahşiyam?

Bedevi kıyafetli iki asker ucsuz bucaksız çölde ilerliyorlar...

64. DIŞ. ÇÖL - İKİNDİ VAKTİ

İkinci vakti, bir hurma ağacının dibinde mola veren Mahmut, elini Gaffar'ın alnına dayıyor. Alnına dokunan el ile Gaffar gözlerini açıp doğrulmadan soruyor:

GAFFAR

Hardayız, Mehmud çavuş?

Mahmut, bir an etrafına bakındıktan sonra cevap veriyor:

MAHMUT

Nerde olduğumuzu allah bilir...

Mahmut ayağa kalkarken Gaffar doğrulmaya çalışıyor. Etrafına bakınan Mahmut konuşmaya devam ediyor:

MAHMUT (devam)

Belli ki, yakınlarda meskun yerler vardır. Baksana Gaffar, etrafta taze tezek var... Mahmut, Gaffar'ın kalkmasına yardım ediyor. Ne var ki Gaffar ayakta duramayıp tekrar düşüyor. Onu havada yakalayan Mahmut, yere oturturken sakin bir sesle soruyor:

MAHMUT (devam)

Nasılsın, Gaffar?

Gaffar, yaralı omuzunu tutarak yüzünü buruşturuyor ve bitkin bir sesle yanıtlıyor:

GAFFAR

İmam Hüseyin'e kurban olam, kişi ölende neçe olarsa öyleyem...

Gaffar, Mahmut'un gözlerinin içine bakarak soruyor:

GAFFAR (devam)

Balaaam, sen çoh çetin ehvale düşende, ya Allah ya Mehemmed mi diyirseen, yoksa ya Allah ya Mehemmed ya Ali?..

Mahmut, Gaffarın sorusu karşısında gülmemek için kendini zor tutuyor. Elini alnına götürüp gözlerini örterek:

MAHMUT

Niye sordun, Gaffar?

GAFFAR

Eyle... Demeli ki, men çoh çetin ehvale düşmüşem. Gerek ne diyecem, bilmiyirem...

MAHMUT

Ben sade ya Ali derim...

Önüne bakan Gaffar, Mahmut'un cevabı karşısında şaşkınlıkla başını kaldırarak soruyor:

GAFFAR

Böyle olaaar?

Mahmut bıyık altından gülererek, ama ciddi bir ses tonuyla karşılık veriyor:

MAHMUT

Olur ya, hepsi bir değil mi?

GAFFAR

Düz diyirsen... Eh ya İmam ı Ali!..

Mahmut sevecen bir şekilde Gaffar'a baktıktan sonra ayağa kalkıyor ve elini gözlerine siperlik yapıp uzaklara bakıyor. Uzakta çöl tepelerinin birinin ardında duman gibi bir şey tütüyor. Mahmut dumanı farketmiş olacak ki, sevinçle haykırıyor:

MAHMUT

Şuraya bak, Gaffar! Şu tepenin ardından duman tütüyor, kurtulduk!..

Gaffar zorla ayağa kalkarak Mahmut'a yaklaşırken kendi kendine konuşuyormuş gibi söylüyor:

GAFFAR

Beli, beli... Hezreti Ezrail'in nargilesinden tüten dumanı görirem, Mehmud çavuş...

Gaffar, Mahmut'un yanına gelip uzağa baktıktan sonra bakışını Mahmut'a çeviriyor ve sakin bir sesle soruyor:

GAFFAR (devam)

Ora gidiyirik mi, Mehmud çavuş?

MAHMUT

Gidelim, Gaffar!

GAFFAR

Bedevi kıyafetle neçe giderik, Mehmud çavuş?

MAHMUT

Gel hele, gel korkma... Burası zaten bir bedevi köyüdür. Hem basit insane niye zarar versin ki?

Mahmut, Gaffar'ı omuzlayıp ayağa kaldırıyor ve duman tüten yere doğru yavaşça yol almaya başlıyor...

65. DIŞ. ÇÖLDE KASABA - GÜNBATIMI

Bütün yoksulluğuna ve ilkelliğine rağmen, küçücük çarşısı hareketli olan bir çöl kasabası... Kasaba çarşısında, genç bir erkeğe rastlamak neredeyse mümkün değil. Gerçi insanların çoğunun sadece gözleri görünecek şekilde başları sarılı... Kadınlar, başları üstünde taşıdıkları hasır tabaklarda ve tezgahlarda kurutulmuş çeşitli bitki yaprakları, kök ve baharat türlerini değişik nağmeler bağırarak satmaya çalışıyorlar. Toprak sıvalı duvarların arasında sıkışan çarşının bir kenarında tıpkı çöl bedevileri gibi giysili Mahmut ile Gaffar, bir tezgahın yanında dikilmiş deve yoğurdundan yapılmış çökelek ve bir parça darı ekmeği satın alıp heybeye atıyorlar. Heybeyi sırtına alan Mahmut, karşısında duran Gaffar'a sesleniyor:

MAHMUT

Artık yolluğumuz da var, Gaffar...

GAFFAR

İmdi neyleyirek, Mehmud çavuş? Menden heç neçe feyde yoktur...

Çarşının kenarında bir duvarın dibinde iki üç ihtiyar bedevi oturuyorlar. Biraz ilerde Mahmut ile Gaffar'ın onlara yaklaştıkları görülüyor. Mahmut gelir gelmez selam veriyor:

MAHMUT (ARAPÇA)

Es selemu aleykum...

İHTİYARLAR (ARAPÇA)

Aleykum es seleeem, aleykum es selem!

1. İHTİYAR (ARAPÇA)

Allahın bereketinden bir yarım kuruş ver genç adam...

Mahmut, ihtiyara yaklaşarak önüne çöküyor ve bu arada kemerinden çıkardığı bir yarım kuruşu ona veriyor. İhtiyar yarım kuruşu üç kez öpüp alına koyduktan sonra cebine atıyor. Mahmut soruyor:

MAHMUT

Ya şeyh, buralardan tren geçer mi?

İHTİYAR (ARAPÇA)

Vallahi geçmez, dayı.

MAHMUT

Nereden geçer, ya şeyh?

İhtiyar yüzünü buruşturarak:

İHTİYAR

Uzaaak, çok uzak... Buradan Basra'ya gitmen lazım, dayı...

Mahmut, duvarın dibinde çömelen Gaffar'a bir an bakıp ihtiyara dönüyor:

MAHMUT

Allah seni mübarek etsin, ya şeyh! Hoşça kal...

Mahmut, elini uzatarak Gaffar'ın ayağa kalkmasına yardımcı oluyor ve beraberce bir sokağa dalıp oradan uzaklaşıyorlar...

66. DIŞ. ÇÖLDE KASABADA SOKAK - GÜNDÜZ

Bir duvarın dibinde sessizce oturan, başları siyah çarşafı örtülü bir düzine kadar kadın, sokağa giren iki erkeği farkedince birden onlara doğru koşuyorlar. Koşarken önden eteklerini kaldırıp cinsel organlarına ellerini hoplatarak çarşı çığırtkanlığıyla bir ağızdan bağıyorlar:

KADINLAR (ARAPÇA)

İki kuruşa, iki kuruşa, iki kuruşa!..

Mahmut, Gaffar ile neye uğradıklarını şaşırılmış vaziyette onlara saldıran kadınlara bakıyorlar.

MAHMUT

Defolun, istemiyoruz! Hadi yallah, kuruş muruş yok! Defolun!..

Kadınlar fır dönüp bağırlarken, bir kadın Gaffar'ın tam önünde durup eteğini karnına kadar çekiyor ve eliyle cinsel organını avuçlayıp bağıyor:

KADINLAR (ARAPÇA)

Baldan tatlı, şaraptan lezzetli, iki kuruşa!..

Mahmut, etraflarını saran kadınları savuşturarak ilerliyor. Kadınlar bir şey elde edemeyeceklerini anlayınca yavaş yavaş sakinleşip duvarın dibine çöküyorlar. Biraz uzaklaşan Gaffar, kendini tutamayıp bir an duraklayıp geriye bakıyor. Duvarın dibine çöken kadınlardan Gaffar'a takılanı, bir anlığına yüzünü açıp ona bakan Gaffar'a bir işaret yapıyor ve tekrar örtüsünü kapatıyor. Gaffar'ın durduğunu farkedenden Mahmut bir adım geriye dönüp yanına geliyor. Gaffar utangaç bir sesle:

GAFFAR

Mehmud çavuş...

MAHMUT

Ne var Gaffar?

GAFFAR

Sen heç neçe bir zaman uçkur çözüpseen?..

Gaffar'ın bu sorusu üzerine, Mahmut garip bir ifadeyle ona bakıyor, sonra hafif bir gülümsemeye başını olumlu bir şekilde sallıyor. Gaffar, Mahmut'un bu yanıtından cesaret almışçasına konuşmaya devam ediyor:

GAFFAR (devam)

Öliyirem, Mehmud çavuş... Heyatimde heç nece bir ervada uçkur çözmemişem. İcazet ver, ölmeden birinin yüzünü görem...

Mahmut hiçbir şey demeden elini Gaffar'ın omuzuna götürüp "git" anlamında bir işaret yapıyor. Gaffar garip bir ifadeyle Mahmut'un yüzüne bakıp gülümsüyor. Yüzünü açıp örten güzel bedevi kadını, Gaffar'ın geldiğini görünce ayağa kalkıyor ve eliyle "gel" işareti yaparak avlu kapılarından birini açıp içeriye giriyor. Gaffar, son kez Mahmut'a bakarak kadının peşinden içeriye giriyor.

Mahmut, avlu kapısının karşısında duvarın dibinde çömelmiş bekliyor. Bu sırada önünden bir adam geçiyor ve çok geçmeden kadınların saldırısına uğruyor. Kadın bağrışmaları tekrar sokağı gürültüye boğuyor. Kadınlar, sokakta uzaklaşan adamın etrafını çevirip bağrışıyorlar. Ondan da fayda gelmeyince küfürlerle yerlerine dönüp oturuyorlar...

Mahmut gülümseyerek kadınlardan yana bakarken, Gaffar'ın girdiği avlunun üst katında ahşap bir pencerenin gıcirtısını duyunca başını yukarıya çeviriyor. Avlunun iki katında açılan pencerede beliren çarşafly kadın, yüzünden çarşafını kaldırarak eliyle ağzını örtüyor ve uzun uzadıya bir zılgıt çekiyor... Mahmut, zılgıt çeken kadına dehşetle bakıyor. Bu kadın yatır kubbesinin yanında çanlı kızların yıkadığı kızın kendisi... Mahmut ondan gözünü ayırmadan yavaşça ayağa kalkıyor ve bu sırada zılgıt çeken kadın çarşafını yüzüne indirerek ahşap pencerenin kanadını kapatıyor...

67. DIŞ. ŞAM HAMİDİYE KAPISI - GÜNDÜZ

Şam şehrinin Hamidiye Kapısı... Öğleye doğru, çarşı girişinde sıralanan yüzlerce yaşlı erkek ve kadından oluşan bir kalabalık. Çok geçmeden İngiliz askerlerinden oluşan bir konvoyun Hamidiye Kapısına yaklaştığı görülüyor. Konvoyun başında, yüzyılın başlarına ait, üstü açık siyah bir otomobilin içinde, önde bir İngiliz subayı, arkada yaşlı bir Arap şeyhi ile bir İngiliz generali ellerini havaya kaldırarak halkı selamlıyorlar. Arkalarından gerek at üstünde gerekse yürüyerek İngiliz askerleri ile birlikte Arap kıyafetli silahlı adamlar Hamidiye Kapısından şehre giriyorlar. Kenarlarda iki sıra halinde dizilen kalabalık, konvoyun şehre girişiyle dilini yutmuş gibi susuyor. Ortalık ölü bir sessizliğe bürünüyor...

68. DIŞ. ŞAM SELAHATTİN EYYÛBİ TÜRBESİ - GÜNDÜZ

Hamidiye Kapısı'nın Emevi Cami avlusuna dönen taş parke yolda ilerleyen siyah otomobil avlunun kuzey kapısının önünde duruyor. Otomobilden inen İngiliz generali ile Arap şeyhi, tekrar uğultuyla fısıldaşmaya başlayan kalabalığın arasından geçerek cami avlusunun kuzey tarafında bulunan Selahattin Eyyûbi'nin mezarının önüne geliyorlar. Arap şeyhi ellerini açıp fatiha okurken, İngiliz general sinsi bir gülümsemeyle mezara bakıp başını sallıyor. Sonra ayağıyla mezarı hafifçe tekmeleyerek dışlerinin arasından çıkan bir sesle mırıldanıyor:

GENERAL (ingilizce)

İşte şimdi Haçlı Seferleri bitti Salahaddin!..

Bunun üzerine halk galeyana geliyor. Ortalık birden bire karışıyor, bağrışmalar ve silah sesleri ortalığı kaplıyor...

69. DIŞ. HALEP TREN İSTASYONU - GÜNDÜZ

Halep tren istasyonundaki sessiz bekleyiş, uzaktan gelen trenin görünmesiyle, birden yerini bir koşuşturmaya bırakıyor. İstasyonda yolculuk için bekleyen bir Osmanlı birliği, alarma geçer gibi hareketleniyor. Tren sirenlerini öttürerek istasyona giriyor. Tren henüz durmamıştı ki, içinden yolcular atlamaya başlıyorlar. Fakat yolcular, onlara doğrultulmuş tüfekleri görünce onlara işaret edilen yere gelip toplanıyorlar. Tren istasyonunun girişinde, çarşafly bir sürü kadın ve yaşlı erkek sessizce inen yolcuları uzaktan seyrediyorlar. Girişte bekleyen birkaç asker

onların istasyona girmelerini engelliyor. Bir subay koşarak paşa rütbeli birinin önünde durup selam verdikten sonra durumu rapor ediyor:

SUBAY

Trende savaştan kaçan 37 asker var, paşam.

PAŞA

Cümllesini buraya getirin, mülazım!

SUBAY

Başüstüne paşam!..

Subay koşarak oradan ayrılıyor. Paşa elleri arkasında hiddetle kaçakları bekliyor. Mahmut bedevi kıyafetiyle, trenden inen ve kimileri asker kıyafetli, kimileri ise sivil olan ve tek sıra halinde paşanın yanına götürülen kaçak askerlerin arasında ağır adımlarla yürüyor. Paşa her önüne geleni kısaca sorgulayarak bir tarafa götürülmesi için emir veriyor:

PAŞA

Kimsin, asker?

1. ASKER

Karamemetoğlu Osman Şakir, paşam!

PAŞA

Harpten kaçmanın vatana ihanet olduğunu biliyor musun?

Esas duruşta duran asker, ne söyleyeceğini daha önceden düşünmüş gibi bir solukta sıralıyor:

1. ASKER

Ben harpten değil, İngiliz esaretinden kaçtım paşam! Düşman alayımızı muhasara altına aldı, yiyecek zahiremiz ve içecek suyumuz kalmadı. Çoğumuz açlıktan hakkın rahmetine kavuştu. Ancak ne zaman askerler kumandanın huzuruna varıp şehitleri yemek için icazet istediler ki, o zaman kumandan teslim olmamızı emreylemiştir, paşam!

Paşa, askeri tepeden tırnağa süzerek:

PAŞA

Nerelisin?

Asker, aynı ciddiyetle yanıtlıyor:

1. ASKER

Kayseri ilinden, paşam!

Paşa, portatif bir masanın arkasında oturduğu iskemleden ayağa kalkıp subayını çağırıyor:

PAŞA

Mülazım!

SUBAY

Emret paşam!

PAŞA

Bu askerin tescilini bölüklerden birine yaptır!

SUBAY

Emredersin paşam!

Kurtulduğunu anlayan asker aniden eğilip paşanın elini yakalıyor ve öpüp başına koyduktan sonra subayın peşinden koşuyor. Paşa, ondan sonraki askere yaklaşıyor ve bir iki adım atarak bir sonraki askerin önünde duruyor. Bu asker, Demirci Petros'dan

başkası değildir. Petros delici bir bakışla paşanın gözlerinin içine bakıyor. Paşa, kısa bir süre Petros'ya aynı bakışla karşılık verdikten sonra, sert bir ses tonuyla ona sesleniyor:

PAŞA

Sen harpten neden kaçtın, asker?!

Petros hiç konuşmadan, donmuş gözlerle paşaya bakmaya devam ediyor. Paşa, Petros'nun bu donuk bakışından hiddetlenerek adeta haykırıyor:

PAŞA (devam)

Cevap ver, sefil!

Petros'nun yüzünde çok hafif bir acı gülümseme beliriyor:

DEMİRCİ PETROS

Sen neden kaçtıysan, paşa...

Bu cevap karşısında paşanın gözleri faltaşı gibi açılıyor, hiddetten buğulanıyor. Böylece kendini kontrol edemeyen paşa, ayağa kalkıp olanca gücüyle Petros'nun yanağına bir tokat atıyor. Petros sendeliyor, yere yıkılmamak için kendini zor tutuyor. Paşanın sorgulayıp bir kenara ayırdığı askerler, bekledikleri köşeden ona nefretle bakıyorlar. Tokadı yiyen Petros, duruşunu bozmadan haykırırcasına paşaya sesleniyor:

DEMİRCİ PETROS (devam)

Paşa, paşa!.. Celladım olmadan sözlerimi dinle, paşa! Askerlerini düşmana peşkeş çeken bir padişahın cephesinde savaşmak nedir, bilir misin? Çölde susuzluktan parmaklarını emerek ölmek nedir, bilir misin? Abdestini yaptığında kuruyana kadar onu bekleyip tekrar yemenin ne olduğunu bilir misin? Bunlara rağmen yaşamak vatana ihanet ise, hainlerden biri de sensin, paşa!..

Paşanın eli, belindeki tabanca kılıfını açarak yavaşça tabancayı alıyor ve ağır bir hareketle Petros'yu vuracakmış gibi belinin hizasına kaldırıyor. Sorgulanan kaçak askerler, nefeslerini tutmuş, olanları donuk gözlerle seyrediyorlar. Hiç biri en ufak bir harekette bulunmuyor. Bu sırada, Mahmut gözlerini kısarak, sanki onu hatırlamaya çalışıyormuş gibi, dikkatle Petros'a bakıyor. Paşa, Petros'yu vuracakmış gibi doğrulttuğu tabancayı aslında onu kendi şakağına dayıyor. Paşa tetiği çekmek üzere yaşlanmış gözlerini kapatmıştı ki, birden gözleri hiddetle açılıyor ve hafifçe başını eğerek aşağıya bakıyor. Biraz önce paşaya hakaretler yağdıran Petros, paşanın önünde diz çöküp yalvaran bir sesle mırıldanıyor:

DEMİRCİ PETROS (devam)

Affet beni paşam! Yalvarırım affet beni...

Paşa, önünde diz çöken Petros'ya nefretle bakıyor ve dişlerinin arasından çıkan bir sesle mırıldanıyor:

PAŞA

İyi başladın, ama kötü bitirdin asker! Suratını görsem istifrağ edeceğim...

Bu sırada paşa, ağır bir hareketle tabancayı şakağından indirip tetiği çekiyor. Kafasına sıkılan kurşunla beyni parçalanmış olan Petros'nun gözleri faltaşı gibi açılmış bir süre aptal aptal baktıktan sonra, başı yavaşça geriye kayarak sırtüstü düşüyor. O anda Petros'nun kim olduğunu hatırlayan Mahmut, olanca sesiyle haykırıyor:

MAHMUT

Petros ustaaa!..

Mahmut, bir ok gibi fırlayıp gözleri açık sırtüstü yere düşen Petros'nun yanına geliyor ve tuhaf sesler çıkararak üzerine kapanıyor.

Paşa, hiddetini alamamış olacak ki, sert bir ses tonuyla emir subayına sesleniyor:

PAŞA (devam)

Bu kansız hainlerin cümlesini asın!.. Kayseriliyi de... Hiç birinin suratını görmeye tahammülüm kalmadı...

SUBAY

Emredersiniz, paşam!

Bir askerın elleri, kaçak askerlerden birinin ellerini arkasında bağlıyor. Bir asker, Mahmut'un başına bez torba gibi bir şey geçiriyor. Elleri arkasında bağlı olan Mahmut, can havliye debelenirken biri onun boynuna ilmiği geçiriyor ve ipin bir uçunu çekerken öteki onu kaldırıp bir iskemleye yerleştiriyor. Bu sırada uzaktan silah sesleriyle birlikte binlerce insanın birbirine karışmış nidaları işitiliyor... İstasyonda bulunan askerler hareket etmek üzere olan trene aceleyle önce düzgün bir şekilde sonra da telaşla binmeye başlıyorlar.

Tren sireninin kapağı açılıyor ve buharlar saçarak ötmeye başlıyor. Askerler panik içinde, birbirinin üstüne çıkararak trene biniyorlar. Bir ayak, üzerinde kaçak bir askerın durduğu iskemleye tekme atarak onu deviriyor. İskemlesi devrilen asker havada asılı kalıyor ve bütün vücudu kasılarak titriyor... İstasyona giremeyen kadınlar ilk askerın idam edilmesiyle zılgıtlara başlıyorlar. Zılgıt seslerini, kadınların koro halinde söyledikleri bir şarkıya bırakıyor...

Lokomotif buhar saçarak yavaşça hareket ediyor. Binemeyen askerler son bir gayretle vagonlara asılıyorlar. Tren istasyondan açıldıkça arkasındaki darağaçlarında asılı askerler birer birer ortaya çıkıyor. Tren biraz daha uzaklaşınca, idam mangasının henüz idam edilmesi gereken askerlerin tümünü idam etmediği ortaya çıkıyor. Trenin gittiğini farkedenden idam mangası işini yarım bırakıp koşuyor ve rastgele trene asılıyorlar. Ne var ki idam mangasından biri, son anda görevinin yerine getirmemiş olmanın sıkıntısı içinde, hiç olmazsa birini daha idam etmek için geriye dönüyor ve boynuna ip geçirilmiş birinin altından iskemleyi tekmeliyor. Fakat idamlık sağlam basmış olacak ki, iskemle bir türlü devrilmiyor. Bu kez idamlığın ayaklarını tekmeliyor. Ancak daha önce istasyona giremeyen onlarca çarşafli kadının saldırısına uğruyor. Çarşafli kadınlardan bir bölük, idam mangasının askerini lime lime doğruyorlar... Bir grup kadın sehpadan indirdikleri bir cesedin başında çığlıklar atıp dövünüyorlar. İskemleye çıkan bir kadın, boynuna ip geçirilmiş ama henüz asılmamış Mahmut'un başını açıyor. Hemen önünde duran bir grup çarşafli kadın arapça yazılı bir künyeyi hâlâ boynunda ip, elleri arkasında bağlı iskemlede duran Mahmut'a göstererek:

KADIN

Halepli Samir bin Yusef bin Ali bin Süleyman bin Haydar Al Kahatani, onu gördün mü, tanıyor musun?!..

Hâlâ yaşadığına inanamayan Mahmut, neler olduğunu anlamamanın şaşkınlığıyla, künye okuyan kadına bön bön bakıyor. Tren istasyonu yakınlarını arayan veya soran çarşafli kadın ve ihtiyar erkeklerle dolu. Her taraftan bir ses çıkıyor. Asılan askerlerin çoğu ipten indirilmiş kara çarşafli kadınların kucaklarında onlara ağıtlar yakılıyor. Asılanlardan bazılarının başları açıldıktan sonra, yakınları olmadığı için hâlâ ipte sallıyorlar. Bu sırada gözü yaşlı bir ihtiyar asılı askerlerin önünden

geçerek onların suratlarına bakıyor. Çok geçmeden Mahmut'un önüne gelip yaşlı gözlerle ona bakıyor. Mahmut, acınacak durumda olan gözleri yaşlı ihtiyarla gözgöze geliyor ve gayretle ona seslenebiliyor:

MAHMUT

Allah rızası için ellerimi çöz, ya şeyh...

İstasyon girişinde kara çarşafly kadın ve ihtiyar erkekler koşturup bağırırken, kalabalığın arasında, bitkin bir halde istasyonun çıkış kapısına yaklaşan Mahmut görülüyor. Mahmut tam kapıdan çıkmak üzereyken ellerinde bir ibrik ve tasla dolaşan çarşafly bir kadın ona bir tas su uzatıyor. Mahmut, kendisine uzatılan suyu alıp birkaç yudum içtikten sonra tası kadına iade ediyor. Bu sırada bir grup çarşafly kadınla birlikte yaklaşan bir ihtiyar, titrek bir sesle Mahmut'a soruyor:

İHTİYAR

Fahd bin İsam bin Abdullatif bin Abdulgani bin Halil, bütün bu haremin babasını gördün mü, tanıdın mı?

MAHMUT

Görmedim, tanımadım...

70. DIŞ. HALEP ÇARŞISI - GÜNDÜZ

Mahmut, savaş ve kıtlık olmasına rağmen yine de kalabalık sayılan ve daha çok kara çarşafly kadınların bulunduğu Halep çarşısında dolaşırken açık olan bir hanın kapısında durup içeriye bakıyor.

71. DIŞ. HALEPTE HAN AVLUSU - GÜNDÜZ

Mahmut fazla duraksamadan hana giriyor. yerleri beyaz taş parke döşemeli ve sütunlu büyük bir avludan ibaret olan hanın duvarları rengarenk duvar halıları ile kaplı. Kerevetlerin önündeki yuvarlak yer masaların üzerinde parlak tunç tepsiler, tepsilerin içinde de "mırra" içmek için kahve fincan takımları, nargile gibi bir sürü eşya bulunuyor. Mahmut, handa kimse yok diye çıkmak üzereydi ki, taşkemerlerin birinin altından tumbul ve zamanına göre erotik giysili hancı kadın çıkageliyor:

HANCI KADIN

Hoşgeldiniz, buyrun şeref verin... Ne emredersiniz...

Mahmut utangaçlıktan aptal aptal gülümseyerek kadına sesleniyor:

MAHMUT

Günlerdir bir şey yemedim, acaba yiyecek bir parça ekmeğiniz var mı?

Hancı kadın parmaklarıyla yemek çeşitlerini saymaya başlıyor:

HANCI KADIN

Bal var, kaymak var, kebab, ciğer, kuzu kellesi, koç yumurtası, humus, bakla, mütebbel, abugannuj... Kahramanlarımız için her şey var... Yeter ki emret sana kuş sütü de hazır edeyim...

Hancı kadın, Mahmut'u kolundan tutarak bir kerevete oturtuyor.

Mahmut kerevete oturur oturmaz ne diyeceğini bilmediğinden utangaç bir ifadeyle kendi kendine söyleniyor:

MAHMUT

Kuş sütü mü? Kuşların da sütü olur mu yaho?..

HANCI KADIN

Bizde herşey var, yeter ki güzel kahramanlar istesin...

Bu sırada hanın kapısında başında fes, üzerinde ipek dokuma çizgili bir fistan giysili ve beline rengarenk ibrişim bir kuşak sarılı iki büküm bir ihtiyar belirince, hancı kadın koşarak oraya gidiyor ve ihtiyarın hana girmesini engelliyor:

HANCI KADIN (devam)

Bugün kapalıyız, Abu Kasem! Görmüyor musun, seferberlikten dönen kahramanımızı ağırılıyorz...

İhtiyar pek üstelemeden çekip gidiyor. hancı kadın başka biri rahatsız etmesin diye hanın avlu kasisını kapatıp göbek atıyormuş gibi kıvırtarak geri geliyor. Mahmut'un yanına varınca ellerini çırparak:

HANCI KADIN (devam)

Sümeyya, Hâla, Rima, Mey!.. Yalla, yalla!..

Han avlusunun taş kemerli odalarının birinden şeffaf giysilerle, genç ve güzel dört kız çıkageliyorlar. Kızlar ellerinde ud, kanun, tef ve darbuka gibi müzik aletlerini çalarak koro halinde mükemmel bir giriş yaparak avluya çıkıyorlar. Kızlar, masaya doğru yaklaşırlarken hancı, iştahla yemek yiyen Mahmut'un önünde kıvırıyor. Hancı kadın kıvırırken, Mahmut utanarak bile olsa arada bir kadına bakmaktan kendini alamıyor. Bu durum hancı kadının hoşuna gitmiş olacak ki, ona sokuluyor. Mahmut daha çok utanarak bu kez yemek yemeye bile ara veriyor. Bunu farkedenden kadın, sofradan bir lokma alıp Mahmut'un ağzına yerleştiriyor:

HANCI KADIN (devam)

Kemiklerimi gömesin, utanıyor musun? Al ye al, afiyet olur inşallah!

Mahmut, kadının verdiği lokmayı tembelce, daha bir utanarak çiğnemeye başlıyor. Bu sırada hancı kadın sofranın etrafına hasır iskemlelere oturan kızlardan udu alıp çok güzel bir melodi çalmaya başlıyor. Müzisyen kızlar sazlarıyla hancı kadına eşlik ediyorlar. Udun perdelerinde ustaca parmaklarını gezdiren hancı kadın, çok geçmeden mükemmel sesiyle bir şarkıyı seslendirmeye başlıyor... Mahmut, keyifle hancı kadını dinliyor. Hancı kadın şarkısını söylerken Mahmut'a sokuluyor, yanağını yanağına dayıyor. Mahmut utanıyor, hafif geriye çekiliyor... Avlunun ortasındaki mermer havuzun arkasında müzisyen kızlar ve Mahmut'a gittikçe sokulan hancı kadın görülüyor. Bu sırada oynak bir havaya geçiliyor. Kadın Mahmut'un başını iki eliyle kavrayıp iri göğüslerinin arasına bastırıyor. Mahmut kadından kurtulmak için çabalarken ayağa kalkıyor ve avlunun ortalarına gidiyor. Kadın, onun peşini bırakmıyor. Derken avluda bir kovalamaca başlıyor. Kısa bir süre sonra, müzik aletlerini bir kenara bırakan çanlı kızlar da oyuna katılıyorlar ve hep birden koşup Mahmut'a asılıyorlar...

Havuzun yanında kızlara yakalanan Mahmut, kurtulmaya çabalarken birden sırtüstü havuza düşüyor. Kızlar hemen havuza atlayıp suyun içinde boğuşmaya başlıyorlar. Bu sırada yetişen hancı kadın da havuza atlıyor ve ata biner gibi Mahmut'un üzerine binip sinirli bir sesle haykırıyor:

HANCI KADIN (devam)

Dur! Azrail canını alsın! Çocuk istiyoruz, çocuk! Dölün mü kurudu?!

Mahmut canhıraş bir şekilde ayağa kalkıyor, kızlardan silkinip havuzdan çıkıyor. Han avlusunun duvarından sarkan bir asmaya tutunarak duvara çıkıyor. Hancı kadın arkasından bağıyor:

HANCI KADIN (devam)

Gençliğine doymazsın inşallah, orospu dölü!

Mahmut duvara çıktıktan sonra kısa bir süre atlayacak uygun bir yer bulup kendini boşluğa bırakıyor. Üstü açık dar bir koridorda ilerliyor ve bir köşeyi dönerek gözden kayboluyor.

72. DIŞ. HALEPTE DAR BİR SOKAK - GÜNDÜZ

Mahmut, daracık bir sokakta durmuş sıırsıklam olmuş elbiselerinin kenarlarını çekiştirerek sıkılaşmaya çalışıyor. Biraz kurulandıktan sonra daracık sokakta ürkekçe ilerliyor, bir köşenin başına geldiği sırada, uzaktan çalınan bir ud sesi işitince, sesin nereden geldiğini anlamak için bir an duraklayıp dinlemeye koyuluyor...

73. İÇ. HALEPTE BERBER - GÜNDÜZ

Biri profilden, diğeri de cepheden görünen iki ihtiyar adamın yüzü. İkisi gözlerini kapamış uddan çalınan melodiye göre başlarını sallıyorlar. İhtiyarlar, çok geçmeden gözleriyle birlikte ağızlarını da açıp birlikte şarkı söylemeye başlıyorlar. İhtiyarın parmakları udu coştururken birden bir gıcirtı sesiyle ud çalmayı kesiyor. Berber dükkanının açılan arka kapısından Mahmut girince pek şaşırmayan berber Abu Yahya, hemen ayağa kalkıp:

ABU YAHYA

Hoş geldin, buyrun buyrun...

Mahmut neye uğradığını anlamadan, berber onu traş koltuğuna oturtuyor ve hemen bir havlu atarak uzamış saçlarını makaslarken, biraz önce ud çalan Abu Kasem iç çekerek Mahmut'a sesleniyor:

ABU KASEM

Hadi geçmiş olsun evlat, o afetten kurtuldun. Bu kadın zehirli bir örümcekten beterdir. Ağına takılanın kanını emer...

Mahmut hiç karşılık vermeden öylece oturuyor. Berber Abu Yahya, Abu Kasım'ın dediklerini onaylıyor:

ABU YAHYA

Euzu billehi mineşşeytanirreciyim! Abu Kasem senin seferberlikten döndüğünü işitmiş. Hangi cephedeydin evlat?

MAHMUT

Açlık cephesi mi desem, sefalet cephesi mi?..

ABU YAHYA

Ne desen hak veririm... Aaah, ah! Dört evladım birden seferberliğe alındı... Osmanlı zabatine yalvardım, yakardım... Ama kime yalvarır, kime yakarırısın? Karşında yürek olacak ki yalvarasın, savvan kayası değil...

Abu Yahya'yı dikkatle dinleyen Abu Kasem, çok bilen bir edayla lafa karışıyor:

ABU KASEM

Kanunen çocukları olanı veya en küçüğünü bırakması lazım... Yahut baba kimi tercih ederse...

ABU YAHYA

Doğru... Velakin Osmanlı bu... Eeeh eh! Yedi senedir onlardan bir haber almadım... Her biri maşallah Anter bin Şeddad gibi...

Berber Abu Yahya, son sözlerini ağlamaklı bir sesle söyleyip boğazı tıkanıyor. Gözlerini havluyla kurularıp:

ABU YAHYA (devam)

Dördü de iptidai bitirmiştir. Hatta küçükleri idadide iki sene okudu... Sonra onları İstanbul'da görmüşler, işte o zaman anladım ki, artık hiç biri dönmeyecek... Mutlaka sultanın has muhafızları olmuşlardır.

Abu Kasem, berberi onaylarcasına başını sallıyor. Berber devam ediyor:

ABU YAHYA (E.D.) (devam)

Giderken küçüğüm, gam yeme baba bir gün paşa olarak döneriz, dedi.

Berber bir an işine ara vererek:

ABU YAHYA (devam)

Paşa olan artık geri döner mi?

MAHMUT

Elbet döner, niye dönmesin?

Berber, Mahmut'un sakalını sabunlamaya başlıyor:

ABU YAHYA

Dönmeeee, dönmez... Ben bilirim, paşa olan artık dönmez. Eeeh, eh! Sen nerelisin evlat?

MAHMUT

Antakya'dan, İskenderun Sancağı'ndan...

ABU YAHYA

Sana gel burda kal diyecem ama... şimdi niye diyeceksin.

MAHMUT

Doğru vallahi... Niye?

ABU YAHYA

Bu açlık ve sefalet cephesinde, çok şükür halim vaktim yerindedir. Malım mülküm var...

Mahmut berberin ne demek istediğini anlamaya çalışıyor. Berber bir an duraklayıp sözüne devam ediyor:

ABU YAHYA (E.D.) (devam)

Bir de bir kızım var ki, fesübhanallah ay parçası gibi...

Berber tekrar kısa bir an duraklayıp baklayı ağzından çıkarıyor...

ABU YAHYA (devam)

Burada kal diyecektim ki, sana kızımı vereyim... Şanına yakışır bir düğün de yapardık. Hem Antakya iki adımlık mesafede, etraf sükûnete kavuşsun zevcenle aileni ziyaret eder, yine mülkünün başına dönerdin.

Abu Kasem ağır ağır ayağa kalkıyor ve udu duvara asarken bir taraftan konuşuyor bir taraftan da Mahmut'a yaklaşıyor:

ABU KASEM

Vallahi bu sözlerde bir ayıp yok... Ben olsam hiç düşünmezdim. Alimallah insanlar açlıktan beygir fışkısından arpa ayıklıyor. Şu sakalı dinle, beni baban yerine koy, bugün onu sana isteyeyim.

Mahmut, şaşırılmış bir vaziyette, yüzünü Abu Kasem'a dönerek karşılık veriyor:

MAHMUT

Yaho, aklıma yatmadı desem yalan olur, velakin bu adem kızını hiç görmemişim, görücü göndermemişim...

Berber Mahmut'un traşını bitirmiş bakır bir tabakta yüzünü yıkamaya başlıyor:

ABU YAHYA

Ne görücüler var ki, yirmi paraya satılmıştır... Maşallah, kızım ay parçası gibi... Güneş batsa yerine geçmeye layık. Hem malım mülküm olmasa teklif etmezdim...
Abu Kasem birkaç adım ilerleyip:

ABU KASEM

İsrar etmenin manası yok, Abu Yahya... Başına konan devlet kuşunu reddedecek hali yok ki... şimdi kalk ta kayınpederinin elini öp, başına koy.

Berber Abu Yahya, elini öptürmek için Mahmut'a uzatıyor bile. Mahmut çaresiz, ona uzatılan eli öpüyor. Berber memnun bir ifadeyle damat adayına sesleniyor:

ABU YAHYA

Hadi damat, şimdi doğru hamama gidip sana bir çekidüzen verelim...

Böylece Abu Yahya dükkanını çabucak toparlayıp beraberce dışarıya çıkıyorlar. Dükkanın tahta kepengini kapatıp hamamın yolunu tutuyorlar...

74. İÇ. HALEPTE ABU YAHYA EVİ MİSAFİR ODASI - AKŞAMÜSTÜ

Yaşlı berber Abu Yahya, Abu Kasem ve iki ihtiyar daha, geleneksel bir oturma odasında, duvarın dibinde bağdaş kurmuş, her birinin elinde bir çeşit saz, nostaljik bir Halep melodisi çalıyorlar. Çalanlar arada bir melodinin ritmine göre başlarını sallayıp mest olmuş gibi hareketler yapıyorlar. Mahmut ise, damat giysisi ile onlarla aynı sırada hiç ses çıkarmadan oturuyor. Uzunca bir müzik faslından sonra berber Abu Yahya "yaleyl" çekmeye başlıyor...

Mahmut, hiçbir tepki vermeden yaleyl müziğini dinliyor. Başka birinin "yaleyl" çekmeye katılmasıyla yan tarafa bakıyor, kısa bir süre sonra da eski pozisyonuna dönüyor... Bir süre sonra "yaleyl" bitiyor ve çok geçmeden çalmaya ara veriyorlar. Abu Yahya misafirleriyle selamlaşıyor:

ABU YAHYA

Merhaba damat, merhaba Abu Kasem, merhaba Abu Şaker, merhaba Abunnur...

MİSAFİRLER

Merhaba Abu Yahya...

75. İÇ. HALEPTE ABU YAHYA EVİ GELİN ODASI - AKŞAMÜSTÜ

Yan odada birkaç kadınla birlikte gelinin annesi, kızının giydirmiş ona öğütler veriyor:

UM YAHYA

Nikah kıyılırken biraz ağla, gelin gitmek istemiyormuşsun gibi... Bizi rezil etme, anladın mı?

GELİN

Nereye gideceğim ki?

Um Yahya kızının bu aptallığına sinirlenip başından dürtüyor:

UM YAHYA

Azrail canını alsın! Bir yere gitmiyorsun, ama adet böyle gelin baba evini terkederken ağlamalı...

Bu sırada kapının açılmasıyla anne yüzünü başörtüsünün ucuyla kapatarak geriye bakıyor. Abu Yahya'yı görünce tekrar açıyor. Kapıdan giren Abu Yahya soruyor:

ABU YAHYA

Elinizi çabuk tutun, imam geldi...

UM YAHYA (E.D.)

Merak etme, Abu Yahya, hazırız. Hadi kalk, dediklerimi unutma...

76. İÇ. HALEPTE ABU YAHYA EVİ MİSAFİR ODASI - AKŞAMÜSTÜ

Yerine dönen Abu Yahya henüz oturmuştu ki, tepeden tırnağa beyaz bir gelinlikle örtülü olan gelin, birkaç kadınla birlikte içeriye giriyorlar. Kadınlardan bazıları içeriye girer girmez peçelerini hafif kaldırıp zılgıt çekiyorlar. Gelini getiren annesi onları karşılayan babasına teslim ettikten sonra kadınların oturduğu köşeye geçip onların arasında oturuyor. Bu sırada, karşı karşıya oturan Abu Kasem ile Abu Yahya merasime başlıyorlar. Abu Kasem soruyor:

ABU KASEM

Merhaba, Abu Yahya... Leyla kızı Meryem'i, Esmâ oğlu Mahmut'a verdin mi?

ABU YAHYA

Verdim...

Um Yahya'nın yanında oturan tombul küçük kızı, fısıltıyla annesine soruyor:

TOMBUL KIZ

Aaa... zehra değil mi?

Anne kızını fısıltıyla azarlıyor:

UM YAHYA

Sağır ol ve dilini yut! Azrail canını alsın!..

Kadınlar merakla nikahı izliyorlar. Abu Kasem, aynı soruyu tekrarlıyor:

ABU KASEM (E.D.)

Merhaba, Abu Yahya... Leyla kızı Meryem'i, Esmâ oğlu Mahmut'a verdin mi?

Abu Yahya, başıyla onaylayarak:

ABU YAHYA

Verdim...

Abu Kasem sorusunu yineliyor:

ABU KASEM

Merhaba, Abu Yahya... Leyla kızı Meryem'i, Esmâ oğlu Mahmut'a verdin mi?

ABU YAHYA

Verdim yaho!..

İMAM

Al Fatiha!..

Odada bulunan herkes ellerini açıp fatiha okumaya başlıyor... İmam fatihasını okuduktan sonra avuçlarıyla yüzünü sıvazlayarak Mahmut'a sesleniyor:

İMAM (devam)

Esmâ oğlu Mahmut... Leyla kızı Meryem'i zevcen olarak kabul ediyor musun?

MAHMUT

Evet...

Mahmut ve Meryem'in arasından görünen imam sorusunu Meryem'e yöneltiyor:

İMAM

Leyla kızı Meryem, Esmâ oğlu Mahmut'u zevcin ve başının efendisi kabul ediyor musun?

Mahmut'un yanında oturan gelin, başını olumlu bir şekilde sallayarak heyecanlı bir ses tonuyla imamın sorusuna cevap veriyor:

GELİN

Evet...

İmam Kur'an' dan bir ayet okuyor:

İMAM

Bismillahirrahmanirrahim. Ya ayyu hallazina amanu inkahu isna va sülasa va rubaa vama malakat iymanukum vala tankahuna illal mu'minati...

Kadınlar hep bir ağızdan zılgıt çekmeye başlıyorlar. Zılgıt sonrası nostaljik Halep müziği işitiliyor...

77. İÇ. HALEPTE ABU YAHYA EVİ ZİFAF ODASI - GECE

Zıfaf odasının kapısı açılıyor ve içeriye Mahmut giriyor. Birkaç adım atıp duraklıyor ve gelinlik giysileriyle yatağın kenarına oturan karısına bakıyor.

Gelin başını önüne eğmiş, hareket etmeden yatağının kenarına oturuyor. Mahmut, yavaş adımlarla geline yaklaşıp yanına oturuyor ve bir müddet öylece bekliyor. Bir süre sonra kadına dönerek yüzünü örten perdeyi kaldırmak için iki elini gelinin başına uzatıyor.

Mahmut, heyecanla gelinin duvağını kaldırıyor. Bir süre yüzü görülmeyecek kadar başını önüne eğen gelin, birden yüzünü kaldırıyor ve Mahmut'a korkunç gelen bir gülümsemeye gülümsüyor. Mahmut, "ay parçası"na benzetilen yüzün bu kadar korkunç olduğunu görür görmez iç çekerek hafifçe geriye çekiliyor.

MAHMUT

İhh!

Mahmut'un tepkisi gelinin hoşuna gitmiş olacak ki, kıkır kıkır gülerек onun elini kavrayıp kendi göğsüne bastırıyor:

GELİN

Heyecanlandın mı? Bak benim kalbim nasıl küt küt atıyor...

Mahmut bir şey demeden, allak bullak bir suratla kızın elini itip ayağa kalkıyor.

Mahmut ayağa kalkınca, gelin tekrar ona yapışıp onunla birlikte kalkıyor. Mahmut bu kez onu hızla yatağın üzerine savurarak pencereye koşuyor ve hiç tereddüt etmeden kendini dışarıya atıyor. Kocasının kaçtığını anlayan gelin, peşinden koşup feryadı basıyor:

GELİN (devam)

Hiii!.. Kocam gittiii!... Aneeeeee, gitti gitti gitti!...

78. DIŞ. HALEPTE DAMLAR - GECE

Mahmut, Halep evlerinin damlarında koşuyor, dar bir sokağın üstünden bir damdan başka bir dama atlıyor... Mahmut, uygun bir yer bulup sokağa atlıyor ve gecenin karanlığında boş sokakta uzaklaşıyor...

79. DIŞ. HALEPTE BAŞKA BİR SOKAK - GECE

Mahmut başka bir sokakta, ama artık koşmadan, hızlı adımlarla yürürken peşinden hâlâ birilerinin geldiğini hissederek bir köşenin arkasında gizlenip sokağı kontrol etmeye başlıyor. Peşinden geleni görünce hayretler içerisinde kalıyor... Bembeyaz gelinlik giysili bir kız, Mahmut'u farketmeden bir hayalet gibi yanından geçerek sokakta ilerliyor... Mahmut, nefesini tutarak kısa bir süre köşenin arkasına sınıyor, sonra da gelinlikli kızın nereye gittiğini anlamak için tekrar sokağa bir bakış fırlatıyor. Sokağın ne başında, ne de sonunda hiç kimse görünmüyor. Kız sanki buharlaşmış gibi kayboluveriyor. Mahmut kimseyi göremeyince, hiç ses

çıkarmamaya çalışarak başka bir sokağa girip hızlı adımlarla uzaklaşıyor. Sessizce boş sokakta ilerlerken, birden sokağın başında kendisine doğru gelen gelinlikli kızı fark ediyor, aceleyle o sokakla kesişen bir sokağın köşesinin arkasına geçerek saklanıyor ve kızın gelmesini beklemeye koyuluyor. Kız köşenin başına geldiği zaman çevik bir hareketle öne fırlayıp kızı bileğinden yakalıyor...

Mahmut bileğinden yakaladığı kızı kendine doğru çekerek sinirli bir hareketle onun başındaki duvağı alıp yüzünü açıyor. Mahmut, kızın yüzünü görünce afallıyor sonra da fısıltılı bir sesele mırıldanıyor:

MAHMUT

Sen Antakya kadar güzel, Defne'nin suyu gibi durusun...

Mahmut'a utangaç bir gülümsemeye bakan gelinlik giysili kız, onun bir zamanlar kendi kasabasında bulunduğu kızdan başkası değil... Mahmut'un eli, kızın eini tutarak bir daha bırakmak istemiyorcasına sıkıca kavırıyor. Mahmut, kız ile birlikte elele tutuşup boş sokakta ilerliyor, çok geçmeden ay ışığının aydınlattığı sokakta kayboluyorlar...

80. DIŞ. HALEPTE BAĞ - GECE

Küçük vadilerle, onları birbirinden ayıran küçük tepelerin kaplı olduğu zeytin ağaçlarının ardından iki küçük tepeciğin arasından dolunay görünüyor. Ay batmak üzere olduğundan her zamankinden büyük ve yanan kor parçası gibi kıpkızıl...

81. DIŞ. KIZLAR SARAYI - GECE

Antik Yunan döneminden kalma bir sarayın kalıntısı. Bir duvarın dibinde Mermer blokların üzerine oturup sırtını duvara yaslamış gelinlikli kız görülüyor. Mahmut, başını kızın dizine dayamış uyuyor. Sanki Mahmut'un rüyasındaymış gibi, kızın sesi işitiliyor:

KIZ (E.D.)

Savaşta neler gördün? Bana savaşı anlat, Mahmut...

Gelinlikli kız, gözleri açık uyuyormuş gibi, Mahmut'un sanki başka bir dünyadan gelen sesini dinliyor:

MAHMUT

Savaşta açlık ve sefaleti gördüm. İnsanın insana ihanetini gördüm. Kendi cinsini imha eden insanları gördüm. O insanlar ki, ölüm ruhlarını esir almıştır. Onların gözlerinde ölümü gördüm.

Mahmut'un başı kızın dizinin üzerinde, gözleri uzak bir noktada sabitlemiş kızın sesini dinliyor:

KIZ

O halde bana ölümü anlat...

Bu sırada Mahmut öbür yanına dönüyor. Kızın eli onun saçlarında dolaşüyor. Ensesi dönük Mahmut'un sesi işitiliyor:

MAHMUT

Pis kokan karanlıktır ölüm... Zaman içinde kaybolmak, zillet içinde yaşamaktır sevgili. Ölüm, avazın çıktığı kadar bağırırsan da, sesinin hiç çıkmamasıdır. Hayattan artık hiçbir şey beklememektir, demem o ki, umutsuzluktur ölüm...

Kız aynı solgun bakışlarla, gözleri uzak bir noktada sabitlemiş bakıyor, ama konuşurken dudakları kıpırdamıyor:

KIZ

Umutsuzluk da nedir, Mahmut? Onu anlatsana...

MAHMUT

Umutsuzluk mu? Yaşama sevincini yitirmek, neden yaşadığını artık bilmeden yaşamaktır, umutsuzluk...

Mahmut artık gözlerini kapatmış uyuyor ve rüyasında anlatmaya devam ediyor:

MAHMUT (devam)

Belki de nedeni olmayan bir korku, yahut korkup da, korkutanın ne olduğu belli olmayan bir korku... Hani karanlıkta tek başına bırakılmış bir çocuk nasıl korkar? İşte böyle bir korkudur umutsuzluk...

Kız donuk gözlerle hiç kıpırdamadan ve dudaklarını oynatmadan soruyor:

KIZ

Peki, sen korkuyor musun, Mahmut?

Başını kızın dizine dayayıp uyuyan Mahmut'un yüzünde tik hareketine benzer hafif bir gülümseme beliriyor:

MAHMUT

Evet... Hem de daha fazla korkamayacağım kadar. Ama benim tek korkum gördüğüm bu rüyadan uyanmak. Bir rüya ki, başımı sevdiğimin dizine koymuş uyuyorum ve onunla umutlarımı sorguluyorum...

KIZ

Uyu Mahmut, uyu... Savaş umutlarını esir almış, tıpkı benim gibi gerçekleri rüya sanıyorsun...

Harabenin mermer sütunları fonunda tan kızılılığı beliriyor. Mahmut başını hâlâ gelinlikli kızın dizine dayamış uyuyor. Fakat ona yaklaşıldığında kızın Antakya'yı temsil eden bir mermer heykel olduğu anlaşılıyor. Mahmut, bir süre sonra gözlerini açıp başını mermerin üzerinden kaldırıyor ve yavaşça doğrularak etrafına bakıyor.

82. DIŞ. ANTAKYA RIHTIM CADDESİ - SABAH

Sabah saat on civarı... Bir askeri bando müziğinin eşliğinde, asker botinleri tozu dumana katarak Antakya caddelerini dövüyorlar. Giysilerinden Fransız lejyoneri olduğu anlaşılan siyah derili askerler, Antakya'yı işgal ediyor... Birkaç atlı askerin arkasında, yüzyılın başlarına ait bir otomobilde üç Fransız subayı oturuyor. Otomobil bir asker bölüğünün önünde geniş caddede yavaşça ilerliyor. Otomobilin hemen arkasında Fransız bayrağını ve askeri birliğin flamasını taşıyan iki askerin arkasında bando takımı geliyor... Taş yapılı eski bir binanın pencere ve balkonundan bir sürü insan Fransız birliğinin kente girişini izliyor. Fransız askerlerini izleyenlerin yüzlerinde donuk bir ifade var. Hiç biri sesini çıkarmıyor...

Senegal'li Fransız lejyonerlerinin yüzleri yorgun, bir robot kadar ifadesiz caddeden geçmeye devam ediyorlar.

83. DIŞ. ANTAKYA HARABE KASABA - GÜNDÜZ

Yıkık, dökük duvarlar yıkılmış evler... kasaba sanki yıllarca önce terkedilmiş bir izlenim veriyor. Mahmut, etrafına bakınarak kasabanın taşlı çakıllı bir sokağından geçip başka bir sokağa giriyor...

84. DIŞ. REŞAT AĞANIN ÇİFTLİĞİ - GÜNDÜZ

Bir avlunun ahşap kapısını aralayan Mahmut, avluya girip etrafına bakınıyor. Reşat ağanın çiftlik avlusunda kimsecikler görünmüyor. Etraf kırık dökük... Çiftlik yıllardan beri terkedilmiş havası veriyor. Ancak yaklaşıldığında, çardağın altında yere iki büklüm oturmuş Reşat ağayı farketmek mümkün... Mahmut sessizce Reşat ağaya yaklaşır an bir onu ağayı süzdükten sonra sakin bir ses tonuyla ona sesleniyor:

MAHMUT

Ben geldim, Reşat ağa!

Perişan durumda olan Reşat ağa, gözlerini kaybetmiş olacak ki Mahmut'tan yana bakacağı yerde kulak kabartıyor. Mahmut yere otururken Reşat ağa titrek bir sesle soruyor:

REŞAT AĞA

Sen kimsin bere ciğerim?

MAHMUT

Mahmut, Reşat ağa... Beni tanımadın mı?

Reşat ağa olumlu anlamda hafifçe başını sallıyor ve inlemeye benzeyen ağlamaklı bir sesle cevap veriyor:

REŞAT AĞA

Döndün mü, oğlum Mahmut?.. Seferberlik bitti mi?..

MAHMUT

Bitti , Reşat ağa, bitti... Sen nasılsın Reşat ağa?

Reşat ağanın yüzü geriliyor, burnu akıyor. Çok kısa bir süre kısık sesle ağladıktan sonra sümürerek Mahmut'a karşılık veriyor:

REŞAT AĞA

Gördüğün kimi işte, bere oğlum... Beni karanlıkta bırakıp gittiler, İkko öldü... Aaah zavallı İkko, kurtuldu...

Mahmut, Reşat ağayla karşı karşıya oturuyor. Yıllardır kemerinde sakladığı ve bir zamanlar Reşat ağanın ona verdiği üç altını çıkararak iade ediyor:

MAHMUT

Bir zamanlar beni oğlun yerine askere gönderiydin ya, Reşat ağa?.. Düşündüm ki, ben kendi yerime gitmişim... Herkes alnına yazılanı yaşar, Reşat ağa. Ben de iyi veya kötü kendi kaderimi yaşadım. Onun için sana üç altınımı iade ediyorum. Uğurlar ola reşat ağa...

Mahmut ayağa kalkıp giderken, reşat ağa oturduğu yerde büzüldükçe büzülüyor ve büsbütün kasılarak sessizce ağlamaya devam ediyor...

85. DIŞ. ÇÖMLEK ÇARŞISI - GÜNDÜZ

Çömlekçiler çarşısında çuvallarla ekmek dağıtan Fransız askerlerini bir kalabalık sarmış, insanlar ekmek alabilmek için canhıraş bir şekilde saldırıyor, askerlerin

fırlattığı ekmekleri kapmak amacıyla birbirini eziyor... Fransız askerler ekmeğe dağıtarak çömlekçiler çarşısından çıkarırken, Mahmut çarşının kapısında beliriyor. Ne var ki çarşıdan çıkan insan seli, çarşıya girmesini engelliyor. Mahmut, bataklık çamuru gibi akan kalabalıkla mücadele ediyor...

Mahmut gerilmiş bir yay gibi kalabalığın arasından kurtularak ileriye fırlıyor. Birkaç adım atmıştı ki gördüğü manzara ile yerinde donakalıyor...

Tamamen boşalmış çömlekçiler çarşısının ortasında gelinlikli bir genç kız oturuyor. Sanki tecavüze uğramış gibi, kızın giysileri lime lime yırtılmış ve giysilerinin her bir tarafına çingiraklar asılı. Bu kız, Halep'te karşılaştığı kızdan başkası değil... Mahmut'un ayakları, kızın önüne kadar geliyor ve Mahmut eğilip kızın önüne çömeliyor. Ne yapacağını bilemeden bir müddet boş gözlerle kıza bakıyor... Bir müddet kızın önünde oturduktan sonra, Mahmut ayağa kalkıyor. Kız da ayağa kalkıp yavaş yavaş oradan uzaklaşan Mahmut'un peşinden gidiyor. Çömlekçiler çarşısının girişindeki kemerin altında kayboluyorlar...

86. DIŞ. BEŞİKLİ MAĞARA - GÜNDÜZ

Mahmut hiç sesini çıkarmadan kaya mezarlarının bulunduğu bir vadiden geçiyor. Gelinlik giysili kız, bir gölge gibi onu takip ediyor... Mahmut bir dağın yamacında yavaşça ilerliyor. Birkaç metre arkasından gelinlik giysili kız yamacı tırmanıyor...

87. DIŞ. YATIR ÖNÜ - GÜNDÜZ

Yaşlı meşe ağacı... Ağacın gövdesinin dibinde, çanlı kızlar uyumaya devam ediyorlar. Hiç biri büyümeden, senelerce önce nasıl uyudularsa ağacın dibinde öylece yatıyorlar... Yatır kubbesinin bir köşesinin arkasından önce duman, sonra da elinde buhurdanlık Mahmut beliriyor. Mahmut, her birkaç adımda duraklıyor ve kubbenin duvarını öpüyor. Bu sırada,

buhurdanlıktan tüten duman uyuyan çanlı kızları uyandırıyor. Kızlar, sanki birkaç saat uykudan uyanmış gibi ayağa kalkarak gelinlik giysili kızın etrafını sarıyorlar ve giysilerini çıkarmaya başlıyorlar... Mahmut, buhurdanlıkla kubbenin etrafında dönmeye devam ediyor...

Kızlardan biri kuyunun çıkışıyla çevirerek kuyudan su alıyor. Biraz ötede çanlı kızlar, soydukları gelini yıkamaya başlıyorlar... Mahmut elindeki buhurdanlığı, kubbe duvarındaki oyuklardan birine bırakıyor ve duvarın köşesini dönüp kubbe kapısının önünde oturuyor. Çok geçmeden kapı açılıyor ve karanlıktan uzanan iki el, Mahmut'un gözlerini bağlıyor. Hemen sonra kubbe kapısında derviş giysili iki adam Mahmut'u koltuklarından tutup kubbeye sokuyorlar.

88. İÇ. YATIR - GÜNDÜZ

Dervişlerden birinin elleri Mahmut'un eline çömlek bir tas tutuşturuyor, diğer dervişin elleri ise kırmızı bir üzüm salkımını çömlek tasın üstünde ezerek suyunu sıkıyor... Mahmut'un gözleri bağlı yüzü... Üzüm suyu ile dolu çömlek taşı taşıyan elleri onu dudaklarına götürerek içmeden önce kısık bir sesle mırıldanıyor:

MAHMUT

Yeryüzünde barışı engelleyip, dinde fesat yaratan dokuz müfsidlere lanet olsun...

Ve Mahmut çömlek tastaki üzüm suyunu bir dikişte içiyor... Dervişin bir elinde mersin dalı, diğerinde tüten buhurdanlıkla Mahmu'un önüne yaklaşıyor. Mahmut ona uzatılan mersin dalını iki eli arasında sürtüp ellerini kokluyor ve buhurdanlığa eğilerek eliyle yüzüne doğru biraz tütsü yelpazeleyip bir şeyler mırıldanıyor. Yatır kubbesinin içi, dışardan görüldüğünden çok daha geniş. Duvarlarında Hz. Ali ve 12 imamın tasviri resimleriyle birlikte güneşin yedi renginde bayraklar asılı. Geniş kubbenin altında kırk civarında derviş yere bağdaş kurmuş bir daire şeklinde oturuyorlar. Bu sırada iki müzahip derviş, koltuklarından tuttıkları Mahmut'u içeriye sokup dairenin ortasında, pirin önünde oturtuyorlar ve biri sağına, diğeri de soluna geçip oturuyorlar. Pir alışlagelmiş bir şekilde törene başlıyor:

PİR

Bismi Şah, allah allaaah! Allah allah!... Kırklar deminden içtiğini gördük, mersin dalıyla şehadet getirdiğini işittik... Bizden bir isteğin olsa gerek...

Mahmut, etrafından yardım istercesine gözleri bağlı olduğu halde başını hafifçe yana çeviriyor, sonra titrek bir sesle mırıldanıyor:

MAHMUT

Destur olursa, sizinle çile çekmek isterim, erenler...

DERVİŞLER (DIŞ SES)

Allah allah!..

Pir şaşırmış gibi etrafına bakıp:

PİR

Bizimle mi? Bizler yiyip içip hayatın demini sürüyoruz... İkinci kez soruyorum, bizden isteğin nedir?

MAHMUT

Sizinle çile çekmek, erenler...

DERVİŞLER

Allah allah!..

Pir, etrafındakilerden destek istiyormuş gibi etrafına bakınıyor ve oldukça ciddi bir ses tonu takınarak:

PİR

Dinle oğlum... Eğer aç isen doyuralım, susuz isen içirelim, giysisiz isen giydirelim... Her ne ihtiyacın varsa söyle, giderelim... Üçüncü kez soruyorum bizden isteğin nedir?

Mahmut, pirin bu ısrarlı tutumu karşısında çekimsizliğe düşüyor ve ne diyeceğini bilemeden birazcık duraklıyor... Yarım daire biçiminde kubbe duvarının dibinde oturan dervişler, hiç ses çıkarmadan Mahmut'un ne diyeceğini bekliyorlar. Alnında ter damlacıkları biriken Mahmut'un titrek sesi iştiliyor:

MAHMUT

Ehlibeyt'e giden yolda çile çekmek istiyorum, erenler...

DERVİŞLER

Allah allah!..

Pir biraz Mahmut'a eğilerek sanki sadece Mahmut işitsin diye yanıtlıyor:

PİR

Bu yol çok zordur, oğlum... Ehlibeyt'e giden yolda, ancak tanrının gönderdiği bir elçi, dünyayı fethedecek bir hükümdar, veya yüreği hiç nefret tanımamış bir insan yürüyebilir...

DERVİŞLER

Bismi şah, allah allaaah, allah allah!..

Dervişler büyük bir dikkatle pirin söylediklerini dinliyorlar. Kısa bir suskunluktan sonra pir devam ediyor:

PİR

Bizden önce geçenler “gelme gelme, dönme dönme” demişler... Gelenin malı, dönenin canı... siz ne dersiniz, erenler?

Dervişler bir ağızdan:

DERVİŞLER

Ondan işittik ve ona şahit oluruz...

Dervişlerin bu cevabı üzerine pir, Mahmut’a soruyor:

PİR

Mürşidinden destur aldın mı?

Bu soru üzerine Mahmut, sağ tarafında oturan müshap dervişe eğilerek omuzunu öpüyor. Derviş, Mahmut’u onayladığını ifade eden bir jestle aynı anda onu başından öpüyor. Bu sırada cem’de bulunan dervişler bir ağızdan haykırıyorlar:

DERVİŞLER

Allah allah!..

Pir, mürşide sesleniyor:

PİR

Şunu bilesin ki, o artık senin dünyada ve ahirette mirasçındır. Zevcen onun annesi, çocukların onun kardeşleridir. Bunları kabul ettiysen kalk ve Kırklar Meclisi’ni selamla, erenler.

Mürşid ayağa kalkıyor ve Kırklar Meclisi’ni selamlıyor:

MÜRŞİT

Bismi şah, allah allah! Akşamlarınız mutlu, sabahlarınız umutlu olsun erenler! Ehlibeyt’in sırrını, bu fakir cana açmam için sizden dilimin bağını çözmenizi istiyorum...

Dervişler hep bir ağızdan mürşide cevap veriyorlar:

DERVİŞLER

Alnın ak, yüreğin pak, gözün berrak ve dilin şakrak olsun!

Mürşid, yerine oturmadan meclise sesleniyor:

MÜRŞİD

Ahd olsun ki, Kırklar Meclisi çözmeseydi dilimin bağını, kör düğümü çözen İskender Zülkarneyn çözemeydi...

DERVİŞLER

Allah allah!..

Mürşid tekrar yerine otururken, pir gözlerini ona dikerek konuşuyor:

PİR

Bunun içindir ki, senden 360 kefil istiyorum...

DERVİŞLER

Allah allah!

Yerine oturan mürşid, “insaf” dercesine etrafına bakınıyor sonra ikna edici bir ses tonuyla pire sesleniyor:

MÜRŞİD

Zor... 360 kefil bulamayız, erenler. Bizden önce geçenler “inne maal usri yusra” deyip, işleri zorlaştırmamamızı tavsiye ederler... Derim ki, oniki imamın aşkına, oniki imamı temsilen oniki kefil yeterlidir...

DERVİŞLER

Allah allah!..

Pir ikna olup meclise sesleniyor:

PİR

Feinne maal usri yusra, inne maal usri yusra... O zaman yüreğinde Şüphe olmayan oniki kefil kabul ederim ancak...

Bu sırada, gönüllü 12 derviş ayağa kalkıp Mahmut’un etrafında toplanıyorlar ve her biri sağ elini Mahmu’un başına koyduktan sonra bir ağızdan pire sesleniyorlar:

12 KEFİL

Sizden işittik ve ona şahit olduk!.. Sizden işittik ve ona şahit olduk!.. Sizden işittik ve ona şahit olduk!..

12 kefilden biri pire esleniyor:

1. KEFİL

Yüreğimizde zerre kadar şüphemiz yoktur. Fakat biz ölürüz, dağılır yok oluruz. Bu yüzden hiç ölmeyen ve yok olmayan bir kefil istiyoruz ki, o da kırk yemindir. Bize kırk yemin etsin...

Mürşid, yanında gözleri bağlı terden sırlıklam olmuş Mahmut’a dönerek yemin faslına başlıyor:

MÜRŞİD

İlk yeminim vallah...

MAHMUT

İlk yeminim vallah...

MÜRŞİD

İkinci yeminim billah...

MAHMUT

İkinci yeminim billah...

MÜRŞİD

Üçüncü yeminim tillah...

Pirin eli buhurdanlıktan yanan bir köz parçası alıyor. Bu sırada Mahmut’un sesi işitiliyor:

MAHMUT

Üçüncü yeminim tillah...

Pir, Mahmut’a sesleniyor:

PİR

Elini aç, oğlum ve bu dünyadan kısmetini al...

Mahmut avcunu açıyor ve pirin eli, Mahmut’un avcuna köz parçasını bırakıyor. Mahmut avcunu sıkıyor. Bunun üzerine aşka gelen dervişlerin nidaları işitiliyor:

DERVİŞLER

Bismi şaaah, allah allaaah,

Gözleri bağlı Mahmut’un yüz kasları duyduğu acıdan geriliyor. Dervişlerin nidaları kubbede yankılanmaya devam ediyor:

DERVİŞLER (devam)

Allah allaaah, allah allah!...

Bu sırada Mahmut, mürşidinin sesini işitiyor:

MÜRŞİD

Onuncu yemin vallah, yirminci yemin billah, otuzuncu yemin tillah...

MAHMUT

Onuncu yemin vallah, yirminci yemin billah, otuzuncu yemin tillah...

Mahmut yumruğunu sımsıkı tutarak mürşidin söylediklerini tekrar ediyor:

MÜRŞİD

Kırk yemin vallah ve billah ve tillah...

MAHMUT

Kırk yemin vallah ve billah ve tillah...

MÜRŞİD

Haksıza boyun eğmeyeceğim, yetimin hakkını yemeyeceğim, elime belime dilime hakim olacağım...

MAHMUT

Haksıza boyun eğmeyeceğim, yetimin hakkını yemeyeceğim, elime belime dilime hakim olacağım...

Mürşid yemine devam ederken Mahmut tekrarlıyor:

MÜRŞİD

Aç olanı yedireceğim, susuz olanı içireceğim, giysisiz olanı giydireceğim nefsimi başkalarından üstün tutmayacağım... Ehlibeyt'in sırrını cahillere açmayacağım...

MAHMUT

Aç olanı yedireceğim, susuz olanı içireceğim, giysisiz olanı giydireceğim nefsimi başkalarından üstün tutmayacağım... Ehlibeyt'in sırrını cahillere açmayacağım...

Mürşid devam ediyor:

MÜRŞİD

Oniki imam aşkına, oniki kefilin huzurunda ettiğim bu yeminden dönersem eğer, bana şahit olun kardeşlerim yoldaşlarım...

Mahmut tekrar ediyor:

MAHMUT

Oniki imam aşkına, oniki kefilin huzurunda ettiğim bu yeminden dönersem eğer, bana şahit olun kardeşlerim yoldaşlarım...

Yemin biter bitmez, dervişler aşka gelip hep birden ayağa kalkıyor ve nidalarıyla kubbenin içini çınlatıyorlar:

DERVİŞLER

Bismi şah allah allah, allah allah, allah allah...

Ayağa kalkan dervişler birden bire karışıp selamlaşmaya başlıyorlar. Her derviş, alnını karşılıklı olarak önündeki dervişin bir sağ omuzuna, bir de sol omuzuna dayıyorlar. Selamlaşma bittikten sonra tekrar yerlerine geçip oturuyorlar. Pir yerine oturduktan sonra, hafifçe Mahmut'a eğilerek ona sesleniyor:

PİR

Bundan böyle, dünyayı gözlerinle değil, yüreğinle göreceksin. Çünkü dünyayı sadece gözleriyle gören körden farksızdır... Onun içindir ki, gözbağının önemi kalmadı. Artık gözlerini açabilirsin...

Mahmut'un sol eli gözbağına gidiyor ve onu açıp açmamakta çekinir gibi kısa bir süre duraklıyor. Sonra yavaş yavaş gözbağını indiriyor ve gözlerini aralayarak etrafına bakınıyor. Mahmut'un yüz ifadesi donuklaşıyor, sol elinin parmaklarıyla gözlerini oğuşturarak tekrar etrafına bakınıyor. Küçük ve yıpranmış kubbenin içinde kimsecikler yok. Mahmut bakışını hâlâ sıkılı olan yumruğuna indiriyor ve içinde köz parçasını sıktığı avcunu yavaş yavaş açıyor. Avcunun içinde kurada çektiği ve delip boynuna astığı siyah çakıl taşı görüyor. Bir an siyah taşa bakan Mahmut'un gözleri uzaklara dalıyor ve yüzünde anlamlı bir gülümseme yayılıyor...